

ÉLETEM REGÉNYE 13.

Megyünk Európába

Finta Kata

**A címlapon: Balatoni szikla éjjel
Hatás Emese fotója**

ÉLETEM REGÉNYE

❧ 13. fejezet ❧

Megyünk Európába

*

Bevezető

Megyünk Európába? – Televízióból, rádióból és mindenféle sajtótermékből ömlesztve kapjuk az Európai Unióba való csatlakozás híreit, előnyeit, hátrányait. Sokan örülnek annak, hogy végre itt tartunk, de vannak ellenzők, a mindig mindennek ellenzői. Akiknek semmi se jó. Nem volt jó a Kádár-rendszer, valóban sok hibája volt, főleg az elején; majd a fordulat sem tetszik mindenkinek, és sokaknak most se jó soha, semmi. Persze, közülük senki nem élte át azt a bizonyos Rákosi-Sztálini-rendszert, mert ha ismerték volna, nem próbálnák összehasonlítani a kettőt!

Egyébként sem lehet összehasonlítani a kettőt, ahogyan a tüzet a vízzel, mert a kettő ellentétes egymással.

Persze, hibát mindig, mindenben lehet találni. Minden viszonylagos. S ha a Kádár-rendszer nem is volt eldorádó, politikailag semmiképpen, akkor kis hazánkban mégis sokkal jobban éltünk, mint Romániában, a Szovjetunióban, vagy akár az NDK-ban.

Csak egy példát mondok. Nem messze a lakásunktól él egy család. A nőt feleségül vette egy magyar férfi, aki ott tanult főiskolán. Az asszony egyetlen egyszer ment haza szülőket látogatni, mert messzire laknak – valahol a volt Szovjetunió ázsiai részén. Nekem elmesélte: ott, olyan nyomorúságban élnek az emberek, hogy azt mi el se tudjuk képzelni, s nem lehet összehasonlítani, de még szavakkal se lehet kifejezni. Számunkra, európai embereknek az elképzelhetetlen.

Nálunk viszonylag elfogadhatóak voltak az életlehetőségek, és jobban éltünk, mint most, 2003-ban! Így emlékszem vissza én is, pedig egyedül neveltem és taníttattam három gyermekemet. És így nyilatkozik az író, aki gazdaságtudatással foglalkozik: „...*ahány nyugatival találkoztunk a hetvenes és a nyolcvanas évek fordulóján, szinte valamennyi a Kádár-rendszer dicsőségét zengte.*”¹

¹ Lásd: Lengyel László Kétszög c. kötet.

Így telnek napjaink, hallgatjuk a szélsőséges híreket, a politikusok civódásait, de azért más is történik, mostanában, még családon belül is, zajlanak az események.

Kérem, hallgassák meg életem igaz meséjének a 13. fejezetét.

Életem regényének fejezeteit korabeli naplóim-jegyzeteim alapján, és emlékezetből állítottam össze 2002-től folyamatosan.

A bevezetőt 2007. november 25. Katalin napján írtam.

Elektronikus kiadásra a tizenharmadik fejezetét – 2011-ben készítettem elő.

A szerző

Én, és a számítógép

2003

GYAKRAN ELŐHÍVOM a számítógépből az eddig elkészült írásaimat, vagy olvasgatom a kezembe kerülő régi írásaimat. Némelyiket már szinte kívülről tudom. Így jártam a regényem olvasásával. Mint kezdő számítógépes, nem értettem még a formázáshoz, csak egyszerűen leírtam az egyes fejezeteket. Ezért a fiam létrehozott a dokumentumok között nekem egy olyan mappát, amelynek segítségével egységesen ki tudtam alakítani a kész mű szép formáját: bekezdések, betűformák, címek, alcímek, stb. Csodálatos alkotmány volt, mert ennek alapján könnyebben tudtam a rengeteg anyagot ellenőrizni, formázni, benne keresni vagy javítani.

Egyszer aztán önállóan át akartam rendezni a teljes könyvtáramat, hogy könnyebben el tudjak benne igazodni. Ugyanis egyes kisebb írások több helyen szerepeltek, s még nem tudtam, hogy kell könnyen máshová vagy egymás mellé átpakolni a mappákat. Szégyelltem mindig kérdezősködni, hogy kellene hozzákezdeni. Kicsiben ment is rendesen, addig, amíg a legnagyobb munkához, Életem regényéhez értem. Ott ugyanazt az eljárást alkalmaztam, mint a többinél: az egeret megfogva, egyszerűen áthúztam a kiszemelt helyre, de sajna' – az egér elszaladt, s az egész eltűnt... De olyan ügyesen eltüntettem, hogy még a fiam sem tudta többé elővarázsolni... Legszívesebben sírva fakadtam volna a csodálatosan elkészített és formába öntött, teljesen kész, óriási munka miatt...

Még szerencse, hogy megvolt a legelső, nyers összeállításom (az első, tömondatos leírás), ami nyomtatásban megmaradt. Ennek felhasználásával kellett újra átdolgoznom az egészet, ezt kellett az időközben eltűntnek megfelelően a rengeteg változtatással kiegészíteni, átformázni, tehát azt a sok-sok oldalt, annak minden betűjét átolvasni, kijavítani, – nem is egyszer.

Most térek vissza az első sorokhoz, hogy amikor újraolvastam őket, eszembe jutottak a korábbi betoldások. Megálltam bizonyos helyeken és kezdtem beírni a hiányzó részeket. Továbbolvasva aztán észrevettem, hogy egy-két sor vagy mondat után már ott van az a rész, szinte szó szerint. Mondom, már szinte kívülről ismerem az egész anyagot. Legalább egy hónapig tartó, igen megfeszített munkát jelentett az egyeztetés, újraformázás. Még azzal sem dicsekedhetem, hogy „Legszorgalmasabb olvasója én lehetek írásaimnak,” – legföljebb azt, hogy egyedüli olvasója vagyok Életem regényének.

Most már kezdtem jobban figyelni, és megérteni fiam intelmeit, hogy folyamatosan menteni kell az anyagot. Eddig én ezt úgy értelmeztem, hogy egy oldalon többször megnyomom a mentés gombot. Most már azt is tudom – a saját keserves tapasztalataim alapján, – hogy ez nem elég, hanem minden fontos munkát külön hajlékony lemezre át kell menteni! Az okos más kárán tanul, – én ez esetben nem tartoztam közéjük, mert saját káromat elszenvedve, kellett tapasztalatot szereznem. De ha magamhoz is igazságos akarok lenni, akkor azt is tudni kell, hogy én csak úgy, magamtól ültem le a számítógép mellé, minden előtanulmány nélkül. Viszont előnyömré vált, hogy 14 éves koromban tanultam írógépen írni.

Az újonnan átdolgozott regény első részét mind lemezre mentettem sok más anyaggal együtt. Ugyanis – s ez végre már nem az én hibám! – most meg a gép hibájából minden rajta lévő anyag elszállt... Az is lehet, hogy nem tudják megjavítani, pedig voltak benne olyan részek, félkész anyagok, amelyek nagyon hiányoznak, s pótolni se tudom.

Milyen jó, hogy sok anyagot átmentettem már lemezre, azokat rátelepítettem az új könyvtáramba, s ahová átadtam valamilyen írást (a Helytörténeti Gyűjteménynek, meg Danikának), onnan is kértem vissza egy-egy másolatot. Most már megint szép csokorra való anyagot gyűjtöttem össze, s szinte naponta mentem lemezre az anyagot, amelyen munkálkodtam.

Dani szalagavatója

2003. március 14.

Attilát hazahoztuk, együtt indultunk Budapestre. Istenem! Hogy múlik az idő. Gondolatban úgy tűnik, mintha nemrég' lett volna az óvodai ballagásuk. Aztán hat év általános iskola, utána a hatodikból ment az Apáczai Csere János gimnáziumba, – s most érettségi előtt áll, a szalagavatóra készülünk. A Dózsa György úti kis stadionban rendezték az ünnepséget. Egy hatalmas terem, körben emelkedő ülőhelyek, mindenhol jó kilátás.

Az elsősoktól a ballagó osztályokig, minden csoportnak volt legalább egy, de néhánynak több szerepe; táncszámokkal, különféle műsorszámokkal. A lányok a legtöbb tánc-szerepnél szép hosszú bál ruhában, a fiúk meg sötét öltönyben léptek porondra. Öt órakor kezdődött a műsor, de hosszúra nyúlt, amíg minden osztály szép lassan eljátszotta szerepét. A végén kezdődött a bál, amikor mindenki tetszése szerint a választott párjával táncolhatott. Dani udvariasan társaságunk nő tagjait fölkérte egy fordulóra. Én Attilával is táncoltam egyet, nagyon tetszett neki a sok zeneszám. Akkor kezdtünk készülni, mikor vége lett a műsornak és beindult a diszkózene éktelen dübörgéssel, fülsiketítő zajjal. Volt már 11 óra, mire haz értünk. Danika hajnalban jött haza, ők még egy vendéglőben közös vacsorán vettek részt, ahol hajnalig tovább mulattak.

Miskolc-Tapolcán

2003. március 19.

A postaládánkban szinte havonta találunk egy meghívót, amelyen valamelyik fürdőhelyre lehet előjegyezést kérni. Most is találtunk egy ajánlatot, megtetszett nekem. Elhatároztam, hogy Attilával részt veszek rajta; nagyon jó lenne már valahová kimozdulni a hosszú tél után. Írásban nem jelentkeztem, arra gondoltam, hátha közbe jön valami, vagy ha olyan zord

idő lesz, és kellemetlen lenne lemondani az utat, ezért az utolsó napokban telefonon jelentkeztem be.

Hajnali 4,31-kor kint voltunk – a szemben levő – húsbolt előtt, ahol rajtunk kívül egy közeli szomszéd házaspár is várakozott, s még néhány ismeretlen. Kis idő után jött a busz. Jól szervezik, mert sok helyen megáll, és a városban több helyen szedték össze az utasokat. Dejtáron, majd Romhányban is megálltunk, aztán az úti cél felé haladtunk, miközben megvirradt. Nagyon hosszú az út, közben egy vendéglő előtt megálltunk és feketekávétól kicsit magunkhoz tértünk.

Noszvaj a délelőtti célpontunk, ahol egy kastélyszállóban gyapjúbemutatót kellett részt vennünk. *Ezt a büntetést mérték ki azért, amiért olcsón visznek el a fürdőhelyre.* Nekem ismerős már minden, az előadó hamar észrevette, hogy sok újat nem fogok hallani tőle. Szép darabokat láttunk, de elszörnyedtem az árakon. A mi cégünk termékeihez képest nem is tudom, hányszoros árak röpködtek itt. Megelégedésemre szolgált, hogy a mi termékeink jobbak, szebben vannak kidolgozva, s ráadásul még az árjegyzék szerinti árak is jóval alacsonyabbak a látottaknál, nem beszélve arról, hogy a havonta szokásos akciókon 25-35%-os kedvezménnyel is lehet vásárolni. Bemutattak egy ún. komfort ülőpárnát mágnes csikkal, ami nálunk is új termék. Ennek árán aztán végképp elcsodálkoztam. Ott 50.000 forintért kínálták, kisült, hogy ezt mi hatezer alatt rendelhetjük meg, s amit ők „ajándékként” kínáltak hozzá, ha valaki azonnal megveszi, egy macit, azt tízezerért emlegették, ami nálunk ötezer! Kicsit mulattatott, de bosszantott is, hogy az embereket mennyire be akarják csapni!

A bemutató után ugyanott megebédeltünk, Attilának vettem üdítőt, s ebéd után mindketten ittunk egy-egy feketét. Aztán továbbindult az autóbusz a Miskolc-tapolcai barlangfürdőbe. Mindketten nyugdíjas belépővel mentünk fürödni. Gyorsan levetkeztünk, s irány a finom termálvíz... Csodálatos a fürdő. Nemrég' újjátották föl, kanyargós barlangokon keresztül úszkálunk Attilával, míg legtöbben beültek a meleg „nagy lavórba”.

Én úgy hívom az ilyen helyeken szokásos kisebb forró vizes medencéket, ahol – mint a szardíniás-dobozban, szorosan egymás mellett ülnek az emberek, s nem ritka, ha a saját levükben. Nagyon kellemes és felüdítő a víz, jó hatással a térdeimre, utána egész héten éreztem gyógyító hatását.

Fürdő után még sokáig kellett várnunk az autóbuszra, mert nem állt ott a megjelölt időben. Közben egy-egy szelet lángost vettünk. Út közben Attilával elfogyasztottuk az otthonról hozott szendvicseket, teát és üdítőt. Fáradtan szundikáltunk a hosszú úton, s hazatérve nem kellett álomba ringatni bennünket.

Otthon mindjárt nem figyeltem fel a konyhaasztalon talált összehajtogatott papírra. Csak az volt furcsa, hogy Gyurit nem találtuk otthon. Később olvastam el a cetlijét, hogy néhány napra elutazik...

Népszavazás

2003. április 5. szombat

ALIG EGY HÉT MÚLVA népszavazás dönti el, akarunk-e csatlakozni az Európai Egyesült Nemzetekhez. Nem kétséges, hogy én teljes mellszélességgel akarom!

Igaz, nekem erről a kifejezésről kicsit más a véleményem. Szerintem mi, magyarok, Szent István királyunk óta mindig Európához tartoztunk, még akkor is, ha nem nevezték uniónak. Még akkor is, ha időközben a sok megpróbáltatás miatt bizonyos tekintetben lemaradtunk. Ezért helyesebb az a megfogalmazás, hogy visszatérünk...

Aggodalommal és reménnyel, válogatás nélkül kapcsolatom a különböző TV csatornák hírműsorát. Mindenhol erről, és az iraki háborúról szól, meg arról, hogy az ellenzék lekommunistázza a kormánypártiakat. Pedig köztük is sokan vannak, akik abban az időben voltak diákok, tanultak, tanulhattak ingyenesen – még külföldön is – sokuknak a papájamamája párttag volt, s ha valami fontos funkciót töltöttek be,

nagyon sokan azok közül is, akik ezt most elhallgatják, vagy szégyellik. S mégis – miért akarják, miért kell abból az időből a jót is rossznak feltüntetni? A tényeket nem szabad letagadni, bármilyen volt a politikai helyzet. Senki se tagadhatja, hogy akkor is a mi országunk épült „Az én országom épült vagy sérült akkor is, ha idegenek uralkodtak fölötte.”² Véleményem szerint mindnyájunk szorgos munkájával.

Háború után, romokból kellett újjáépíteni falvakat, városokat, templomokat, iskolákat. „Mert a Kádár-rendszer, sőt bizonyos fokig még az egész államszocialista-rendszer sem pusztított kizárólag. Épített is.”³

„...tagadhatatlan, hogy épültek az óvodák, iskolák, kórházak, gyárak. És zajlott a magyar polgárosodás egy újabb nagyszerű hulláma. Az úgynevezett kádári kis- és proletárcsaládok száz-ezrei emelkedtek föl szegényparaszt- és proletársorból a kis-polgári-polgári létbe, építették föl, küldték iskolába és stafírozták ki gyerekeiket, vásároltak könyvet, mentek üdülni a Balatonpartra vagy a bulgár tengerpartra. Ez a nagy társadalmi földindulás a Kádár-rendszer legnagyobb teljesítménye, és – egyetlen mentsége. És sokszorosan ellensúlyozza azt, amit én és a hozzám hasonlóak vesztek ugyanezekben az években. Informálisan megtörtént valamiféle történeti igazságszolgáltatás, mindannak az igazságtalanságnak, hatalmaskodásnak, rablásnak, embertelenségnek, törtetésnek ellenére, amivel egy ilyen nagy ártrendeződs jár.”⁴

Megsérült Kormi cica lába

Aggodalommal figyelem Kormi cicánkat. Nem tudom, mi érhetett, mert be van dagadva a jobb első csuklója. Olyan, mintha egy felfújgumigyűrű lenne rajta. Nézegettem, tapogattam, annyira nem érzékeny neki, mert hagyta, hogy fogdossam.

² Mint előbb, 55. oldal

³ Mint előbb, 79. oldal

⁴ Mint előbb, 79. oldal. A három idézet Hankiss Elemér: *Idegen világban?* (Helikon Kiadó 2002) című könyvéből való.

Telefonon felhívtam az állatorvost, mert nem találtam otthon, kértem, jöjjön és nézze meg, tud-e rajta segíteni. Jó késő estefelé érkezett, adott neki gyulladás ellen antibiotikum injekciót, és ajánlotta, hogy kenegessem az ajánlott kenőccsel, s majd egy hét múlva mutassam meg, javult-e valamit. No, ezzel nem sokra mentem, mert amit sikerült rákennem a mancsára, azt hamarosan lenyalta.

2003. április 6. vasárnap

Végre, valami jó hír. Medgyessy miniszterelnökünk udvariasan kérte föl azokat, akik a rendszerváltás óta Magyarországon miniszterelnöki tisztséget töltöttek be, és levelében kifejtette, hogy helyes lenne együtt menni az aláírási dokumentum ünnepségére.

Egyik csatornán meghívták valamennyi érdekelt, korábban e magas posztot betöltő személyt. Nem ment el mindenki. Horn Gyula már válaszolt a levélre, elfogadta a meghívást. A műsorban Boross ex-miniszterelnök nagyon diplomatikusan nyilatkozott. Azt mondta, amennyiben valamennyi érdekelt a részvételét kinyilvánítja, úgy természetesen ő is elmegy. Jellemző, hogy Orbán Viktor még nem válaszolt, el se jött a megbeszélésre: „fontolgatja...” Nocsak! Ezt bizony alaposan meg kell fontolgatni!

Őszintén izgultam igenlő válaszáért, s nagyon örültem, hogy attól teszi függővé jelenlétét az egyik érdekelt fél, hogy csak akkor megy el, ha mindnyájan, együtt mehetnek... Jó húzás volt részéről, gratulálok az illetőnek, szinte éreztem, hogy ezt a felelősséget már Orbán nem fogja magára vállalni, hogy miatta ne menjen el a többi érdekelt.

Mit ad Isten, másnap megtörtént a válasz, elfogadta a meghívást! Valószínűleg meg kellett magát erőszakolnia, hogy ezt a helyes döntést meghozza. Csak azt nem tudom, hogy magyarázza meg „sejtjeinek”, hogy akkor eddig miért nyilatkozott többféleképpen, egyszer úgy, hogy igennel kell szavazni, máskor pedig nemmel? S a nyáj szajkó módra ismételte az

indokokat, gondolván, ha a vezérürü nem javasolja az igent, akkor ők sem mondhatnak mást...

Most pedig, hogy részt vesz a Magyarországot kedvezően befolyásoló ünnepségen, azt jelenti, hogy mégis egyetért a csatlakozással. Vagy ki tudja, talán csak nem merte vállalni az ellenkezőjét, mert mit szólna a nyáj, ha az ellenkezőjét tenné, ami bizony kis hazánk lakossága szempontjából óriási hiba lenne, ha előző bejelentéseinek megfelelően sokan nemmel voksolnának.

Bennem eme cselekedete – bármi mozgatta is elhatározásában – iránta némi tiszteletet vívott ki. Nagy kő esett le a szívemről, mert ezzel hozzájárult ahhoz, hogy „hívei” őt utánozva, sokan talán igennel fognak voksolni 2003. április 12-én.

2003. április 7. hétfő

Engem viszont napok óta borzongás gyötör. Szellőztetéskor fázom. Vasárnap-hétfőn már hőemelkedésem volt, s nehezen nyelek. Csak nem lesz valami bajom, éppen most, mikor 8-án halaszthatatlan dolgom van Vácon?

2003. április 8. kedd

Este és reggel hőemelkedésem ellenére, hajnalban – fagyos szélben keltem útra, hogy időben odaérjek a 10,15-ös tárgyalásra. Per folyik annak érdekében, hogy elhunyt férjem után járó kárpótlásból temetési költség címén megkapjam a nekem járó összeget. Immár ez lenne az 5. tárgyalás. A legutóbbit elhalasztották, mert az ítéletidő, rossz utak miatt nem tudtam elmenni. Ma pedig a bíró nem ékezett meg a tárgyalásra. Közölték, hogy holnap, ugyanitt, ugyanebben az időben... Hiába mentem el betegen. Úton hazafelé a buszon igyekeztem kicsit szenderegni, mert már két éjjel csak forgolódtam, kirázott a hideg, nem tudtam aludni. Nemsokára megújul a természet, s lerobbant állapotom ellenére megragadta a figyelmem, hogyan néz ki a táj.

Itthon pár falatot ebédeltem, s aludtam egy jót. Akkor elhatároztam, hogy megörökítem a számítógépben, amit hazafelé az autóbusból kinézve láttam.

Szemetelünk...

Sarkvidéki hideg szél fújt ezen a tavaszi napon, de én útra keltem, nem maradhattam a jó meleg lakásban. Vácról hazafelé jövet néztem a tájat. Az út mentén mindenhol gondos emberi kezekkel telepített erdők, kis patakok sietnek az Ipoly folyóba. Még nem éled a természet, az erdők fái nem zöldellnek, szürke, egyhangú – lenne – a táj. De inkább lenne egyhangú addig, míg a jó meleg tavaszi napsugár kihajtja a rügyeket.

Azonban mindenütt, ahová a szem ellát, gondosan becsomagolt (kék, zöld és sárga) nejlonzacskókban (vagy csak úgy kiöntve) tarka szeméthalmok bontják meg a rendet, a hideg szél pedig görgeti, fújja távolabbi tájakra a papírokat, s egyéb szemetet...

S ekkor eszembe jut egy IBUSZ által, 1975-ben szervezett utazás. Hagy idézzem az útról megörökített soraimat.

„Pozsonyt érintve hagytuk el a Dunát. Innen Csehszlovákián keresztül vágatott velünk a szerelvény, s nemsokára megláttuk az Elba folyócskát, amely haladásunkkal egyfolytában szélesedett... A Prágai medencén át vitt utunk, ahol már nagy folyóként hömpölygött a sínek mellett, s futott Észak felé, hogy a tenger ölelő karjaiban vegyüljön el a sós tengervízzel.

Tisztára takarított mezőkön keresztül haladtunk. A vonat ablakból csodáltuk a tájat. Nekünk azért tűnt föl, mert Magyarországon amerre jártunk, mindenütt kidobált szeméthalmokkal találkozunk városok-falvak határában, erdők-mezők útjai mellett. Itt pedig vonatunk ablakán kinézve, mindenütt tiszta mezők, útszélek, s koraősz lévén, még minden tiszta és üde zöld volt. Ezért már az odafelé vezető út is emlékezetes és nagyon megkapó volt számunkra.”

Miért van az, hogy kis hazánkban akkor is, most is, szemét az útszélén, szemét a patakparton, szemét az erdőszélén, mindenfelé...

A város tele van különféle szemét- és csikktartóval, sokan mégis ott dobják el, ahol éppen vannak. A lépcsőházban a gyerekek virágládákba dobják a csokipapírt, papír-zsebkendőt, felnőttek a csikket, a cigarettadobozt, a nejlonzacskót, némely felnőtt pedig az emeletről kiöntözi az ételmaradékot...

Miért van az, hogy nálunk nem lehet megtanítani már kis-korukban a gyerekeket arra, hogy a szemetet soha, sehol nem szabad szétdobálni? Ugyanis ha már ilyen korán beléjük rögzödne, nem tennének úgy, mint társasházunk udvarában a szomszédos gimnázium tizenéves diákjai. Mostanában a városban szorgos kezek rendszeresen dolgoznak a közterületeken, összeszedik a rendetlen emberek által eldobált szemetet. Először történt, hogy az udvarunkat (közterület) gyönyörűen kitakarították. Összeszedték a hulladékot, kisöpörtek. Jó érzés volt kinézni a folyosóról. S mi történt?

Ide járnak – talán azért, mivel az iskolában nem engedik meg nekik – a gimnázium diákjai, s mivel őket sem nevelték sem otthon, sem az iskolában arra, hogy szemetelni nem szabad, szétdobálnak mindent. A padok mellett, vagy rossz időben, a kapualj védelmében szívják a cigarettát, utánuk ottmarad a szeméthalom: cigarettásdoboz, csikk és csokipapír, s ki tudja, még mi. Hiába kérjük őket, hiába szólunk rájuk, hogy gyűjtsék össze, ne dobálják el, meg sem hallják.

Szép lenne a város, a mező, ha mindnyájan vigyáznánk a tisztaságra. Miért van az, hogy idegenben meg tudják őrizni a természet tisztaságát, – nálunk miért nem lehet?

Így megyünk Európába, így fogadjuk a hozzánk érkező embereket, szemétkupacokkal?

Aztán kinyomtattam az írást, két borítékot megcímeztem, s elhatároztam, hogy holnap, mikor jövök hazafelé, feladom postára két újságnak, egyik ugyanis még mindig tartozik vagy három cikkemért, ezért azt is kértem, hogy utalják át a szám-lámra az összeget.

2003. április 9. szerda

Este már 38 C° fölé emelkedett a hőmérsékletem. Kúráltam magam, ahogy tudtam, de hajnalban megint felugrott a láz, mégis úgy döntöttem, hogy megyek Vádra. Nagyon rossz napom volt, ma megint hiába mentem. A bíró ugyan jelen volt, nagyon kedvesen elmondta, hogy nem dönthet, mert nem mára volt kitűzve a tárgyalás, s mivel egyik fél külföldi, szigorú szabályzatok írják elő, hogy legalább három hónapi időtávra, ismét ki kell tűznie a tárgyalást, immár július 3-ára. Lelombozódva jöttem haza. Hazafelé postán adtam a két borítékot.

Itthon bekapcsoltam a TV-t: Minden csatornán azt a képet mutatják, hogy Bagdadban hogy döntögeti le saját népe Saddam Husszein szobrát, ők, az irakiak! Végre, ez is megtörtént. Csak sajnós, még nincs vége, mert a diktátor sleppjével elmenekült... Na, de majd csak kézre kerülnek, és elnyerik méltó „jutalmukat”, mint Ceausescu...

Most már mindent annak érdekében tettem, hogy rendesen kikúráljam magam. Szedem a vitaminokat, iszom a forró teát és ülve-fekve betakarózom. Körülnéztem a gyógyszeres dobozokban, kiválogattam néhányat, de alig találtam olyat köztük, amit jónak láttam. Még szerencse, hogy Éva doktornő hazajött, átvittem a dobozaimat, és megkérdeztem, hogy eme állapotomban melyiket ajánlja beszedni. Egyiket sem, mert valamennyi – ahogyan megjegyezte – még a történelmi idők kezdetén... lejárt. Én is próbáltam kiböngészni a pontos dátumot, de annyira apró, hogy nem tudtam fölismerni a számokat. Azt hittem, hogy valami gyári számok. Most itt állok egyetlen Aspyrin-tabletta dobozzal, igaz, az is lejárt, de legalább a színét nem változtatta meg, egyet bekaptam belőle, s még élek. Sajnos, nála sem volt semmiféle tartalék gyógyszer, egyetlenegy darab Algopyrin-tablettát talált. Ismerem őt is annyira, ezért nem csodálkoztam ezen, mert csak végső esetben használ itthon és ajánl másoknak gyógyszert, leginkább a természetes

módszereket alkalmazza. Sok tea, ágymeleg a legjobb, amit ajánlani tud. Ezt a javaslatot megfogadtam. Lefekszem, és sehova nem fogok kimozdulni. Még jó, hogy nagy fiam kisegít ilyenkor.

2003. április 10. csütörtök

Időm akadt bőven, elgondolkozni, hol tartunk most. A tények beszélnek. A legutóbb, az Orbán-Torgyán kormány „áldásos” tevékenységének idején hazánk népének legalább egyharmada a szegénységi küszöböt erősen megközelítette. Én saját családom anyagi helyzetén mérem le azokat a tényeket, amit a rendszerváltás óta megéltünk.

Azt hiszem, a tények mellett ki tudok állni, mert én már akkor is majd’ egy évtizede nyugdíjas voltam, tehát van összehasonlítási alapom és meg tudom ítélni, hogyan álltam akkor, s miből élek most.

Szép lassan, fokozatosan mindenről le kellett mondanunk. Először a nyaralásokról. Még a nyugdíjaztatásom idején is én vittem nyaralni autóval az unokákat, többször voltunk Berekfűrdőn, Balaton mellett is.

Aztán egyre kevesebb pénz jutott üzemanyagra az előre-gedett autómbe. Már azt is a váltásnak kell betudnom, hogy nem jutottam új autóhoz. Akkor a részleteket befizetve lehetett autót vásárolni. Jött a rendszerváltás, ez megszűnt, maradt a ma már 20 éves Wartburgom. Soha nem lesz annyi pénzem, hogy akár a legolcsóbb autót is meg tudjam venni kész-pénzért... Most már ott tartok, hogy a 22 ezer forintos autójavítást sem tudom kifizetni, két év óta ott áll az autó a javítónál. De nem is mernék már megkísérelni vele egy hosszabb utat. Mégis, már az is jó lenne, ha a városon belül tudnék vele mozogni, gázpalackért menni, vagy az üzletem érdekében, kocsival elvinni a rendelt nagy csomagokat.

Visszaemlékezem a szép időkre, amikor a családomat meg tudtam vendégelni. Abban az időben például a húst kilóra vásároltuk, nem úgy kértük, mint mostanában, személyenként egy-egy vékony szeletet.

Ahányszor erről van szó, mindig a következő (még az „*átkosból*” visszamaradt, „*leraktuk a szocializmus alapjait*” idejében közszájon forgó vicc jut eszembe. Itt is megörökítem:

Papa a kisfiával sétál. Egy húsbolt előtt kezdi magyarázni neki, mi a szocializmus és a kommunizmus. Tudod kisfiam, olyan világban élünk, amikor mindenki dolgozik, mindenkinek van annyi pénze, hogy megvegye magának a szükséges élelmiszert, ruhaneműt. Ha majd fölépítettük a szocializmust, s eljön a kommunizmus, akkor már olyan jó világ lesz, hogy elhal az állam intézménye, nem kell pénz, s mindenki szükséglete szerint látja el magát.

Hogyan, apuka, ha nem lesz pénz, miből vásárolnak az emberek?

Úgy kisfiam, ha például hús kell a családnak (vagy bármi más), bemegy a henteshez, az üzletbe, és annyi húst kap, amennyi kell a családjának, s azt hazaviheti. Persze ugyanúgy ruhát és mást is.

Mire a kisfiú megkérdezi:

Apukám: *Mi az, hogy hús?*

Nos, nekem erről a viccről jutott eszembe, hogy a múlt rendszerben nem sikerült elérni, de a rendszerváltás után ma már sokan elérték a megjósolt „Kánaánt: a kommunizmust, mert embertömegeknek bizony nem jut húsrá, és lassan megéljük azt, hogy sok kisgyermek nem is tudja, mi az!

Igaz, ami igaz, élelmiszerből mi is annyit vettünk, amennyi éppen kellett a bizonyos létszámú családnak. Sosem kellett méricskélgni, hányan vagyunk, jut-e egy-egy szelet húsrá...

Éttezzünk korszerűen, halljuk mostanában az intelmeket. De miből, mikor a gyümölcs, a zöldség is olyan drága, hogy örülök, ha a vasárnapi far-hát csirkelevesbe tudok megfelelő mennyiségű zöldséget tenni. Statisztikával mutatják ki, hogy az emberek milyen kevés tejterméket, sajtfélét fogyasztanak. Talán nem szeretik? Vagy... nem is folytatom.

Korábban minden évben, a teljes nyári szünetben, húsvét- és karácsonyi vakációban az unokák nálam időztek, én láttam el őket, s nem jelentett különösebb gondot számomra. Borzasztó érzés most, az utóbbi években – persze ezt titokban tartottam –, mert sokszor nem tudtam, hogy másnap mi lesz az ebéd. Még

az is előfordult, hogy jöttek a házalók, s nekem fájló szívvel, de titokban kellett hol egyik, hol másik, számomra kedves, étékes régi tárgytól megválnom, hogy abból fedezzem néhány napos kiadásaimat. Nem kell részleteznem, milyen érzés, hogy semmi, de semmi luxust – értem alatta finomabb ételeket, gyümölcsöt, édességet – nem engedhettem meg magunknak.

A rezsi-kiadás rendszeresen olyan összeget tesz ki, ami miatt a havi nagyobb ételmiszer-bevásárlás után szinte alig marad valami a napi megélhetésre. Hol egy, de inkább két hétig rendszeresen fillérezni kell hó végén, s csupán macska-ételt és kenyeret tudok venni, s azt eszünk, ami a fagyasztó-szekrényben még található. Ne adja Isten, hogy a hó második felében elromoljon valami, egy vízcsap, mosógép, a gáztűzhely, s egyéb, mert akkor arra biztosan nem jut pénz. Csupán az enyhítheti némileg az utolsó napok nehézségeit, ha érkezik valaki, aki nálam akar rendelni annak a cégnek a termékeiből, amelynek nyolc évvel ezelőtt tagjául szegődtem. Eleinte ebből szép külön jövedelemre tettem szert, de az utolsó hat évben még ez iránt is csökkent a kereslet, mert mások is csak a létszükségleti cikkeket tudják beszerezni.

Az utóbbi években sajnálkozva néztem, amikor patikában, ételmiszerüzletben idős asszonyok számolgatják az aprópénzt, hogy a legszükségesebbet megvehetik-e maguknak? Most már én is hasonlóan élek, azzal a különbséggel, hogy otthon számolgom az aprót, mire telik, vagy telik-e még valamire? A pénztárgép előtt szégyellném számolgatni. Pedig nem az én szégyenem... Bármennyire hihetetlen, de most már én is ott tartok. Mint például most, hogy belázasodtam. Egyszerűen nyugdíj előtt pár nappal nincs annyi pénzem, hogy bemenjek a patikába és vegyek egy csomag Aspyrint.

Hogy vegetálni tudtam éveken át, az OTP-nek köszönhetem, mivel a rendszeresen oda érkező pénz arányában hitelt nyújt a rászorulóknak. Mióta létezik a lakossági folyószámla, én igénybe vettem. Ezért aztán igényelhettem előbb az A, majd a B hitelt. Most csupán ennek köszönhetem, hogy eddig még

nem zárták el a vízcsapot, az áramot és egyebeket... Ott viszont a maximális adósságom összegyűlt. Mikor, hogyan fogom kiegyenlíteni? Ez előttem a legnagyobb kérdés. A kisnyugdíjasok megtehetik, hogy kérnek kiegészítő nyugdíjat. De én nem tartozom közéjük, csak a családi körülményeim miatt tartok ott, ahol ők. Mindig nekem kellett mindenkit kiegészítenem a bajból, s olyan nincs, aki rajtam segítene. Ők sem állnak úgy, a lányomnak is csak annyi pénze van, hogy éppen nem nyomorognak.

Én ugyanis csak-csak megoldottam valahogy, s tartom magam, a régi és alakított holmiban is igyekszem divatosan öltözni, nem túlzás, amiért nem szeretem, ha sajnálkoznak rajtam? Igen, ilyen módon oldottam meg a gondjaimat, hogy kifizessem a rezsi-kiadásokat, de beadósodtam. De hogy fogok belőle kimászni? Erre nem tudom a választ.

Négyévenként kormányváltás

Nagyon vártam a legutóbbi kormányváltást. Abban bíztam, hogy ez némi enyhülést hoz. Igaz, nem kaptunk sokat. Azzal az egyszeri 19.500 forinttal, amit kaptam, szerencsémre Attilám rokkantnyugdíjához is járt ez az összeg; az elmaradt számlákat fizettem ki belőle. Nekem már az is jelentett valamit, ha nem is sokat, hogy év elején a számított infláció összegét a januári fizetéssel kapjuk meg, nem úgy, mint a korábbi négy éves ciklusban, amikor az infláció összegével szeptemberben egészítették ki, majd visszamenőlegesen novemberben, a sokat hangoztatott kamattal együtt, ami 2-400 forintot jelentett egy nyugdíjasra számítva!

Tudom, másokkal együtt ennél többet vártunk. De én belátom, hogy nemcsak a nyugdíjasok állnak rosszul az országban, hanem tanítók, tanárok, egészségügyben dolgozók is, nem említve a megemelt (!) minimálbérből élő családokat, és a munka nélkül vegetálókat. Számukra halaszthatatlan volt a jövedelmük rendezése, hiszen szégyenteljes éhbérért dolgoztak. Ott sem jutott mindenkinek annyi, amire számítottak. Inkább csak

az orvosoknál történt lényeges rendezés, ha lehet annak nevezni, mert még az is hol tart attól, amennyi megilletné a diplomásokat...

Családon belül is beszéltünk róla. Lányom azt hangoztatta, hogy neki jobb volt az a módszer, amikor az adóból írtak le bizonyos összeget a gyerekek után. Én sose kérdeztem, s pontosan nem tudom, mikor mennyi fizetést kapott kézhez, csak annyit érzékelek mostanában – örömmel, hogy végre kezdenek jobban élni! Rákérdeztem, azt mondta, hogy nem kapott 50% emelést, csupán 30%-ot. Nem tudom, lehet, hogy így van. De én kiszámoltam, hogy a két iskoláskorú gyermeke után iskolaév kezdetén felemelt családi-pótlék után kapott kétszeres családi pótlékot, s ha most a fizetéséhez havonta megkapja a 30% emelést, én a helyében elégedett lennék. Eddig soha, semmiféle új holmit nem tudott venni a gyerekeknek. A kislány csak akkor kapott szép új ruhát, ha a nyugdíjas nagymamája (én) vásároltam neki jeles napokra, akkor arra telt a nyugdíjamból. Most pedig hála legyen érte a jó Istennek, amiért megérhettük: a nagyfiú szalagavatóra új szövetöltönyt kapott, s végre a kislányt is új télikabátban, s nem mások által levetett, vagy rongyos-butikban vásárolt holmiban láttam.

Sajnos, ez a kormány sincs megáldva isteni erényekkel, hogy már az első évben megváltsa a világot, s mindenki elmaradt juttatását egyszerre elégítse ki, de legalább elkezdte azt, amit már rég' meg kellett volna tenni az előző kormányoknak.

Ezért én is türelmesebben várok arra, hogy majd most, karácsony előtt – beteg kisfiammal együtt – részesüljünk a 13. nyugdíj első negyedrészeiben! S ha majd erre jön rá a jövő évi infláció-számítás szerinti emelés, kicsit talán könnyebb lesz nekünk is... S talán, talán diplomás fiam ügye is helyrerázódik addig. Ő is csak részben önhibájából vált munkanélkülivé ilyen hosszú időre.

Ugyanis annál nincs szörnyűbb dolog, ha kereső nélkül marad egy család – gyakran évekig – s a megalázó összegű

segélyekre szorulnak... Még a múlt év elején, amikor az emberek szociális helyzete és a munkanélküliség került szóba, azzal érveltek a túloldalon állók, hogy azokat kell támogatni, akik vitték már valamire az életben, s az államnak hoznak valamit a konyhára. Olyan érvet is hallottam, hogy nem kell azokat támogatni, akik nem dolgoznak, mert van elég munkahely, de sokan csak a segélyt várják az államtól! Ez volt a központból kiinduló álláspont.

Most fordult a kocka. A választás elvesztésével éppen azok szónokolnak a szegénység megszüntetéséért, és fennén hangoztatják, hogy mit tettek (!) kormányzásuk idején ennek érdekében! Mosolyogtató, – nem?

Április 10-én este

Most látom a TV híradókban az éljenző arabokat, hogy elűnt nagy vezérük, végre megszabadultak diktátoruktól. Micsoda nyomort hagyott maga után, mikor tud majd – még külföldi, amerikai segítséggel is változni a helyzetük?

Kati lányom hív telefonon. Ágyból kelek ki, mert izzadok, s amikor tehetem, szót fogadok Évikének és ágyemeleg-ben pihenek. A lányom azt kérdezi, vasárnapra el tudnék-e menni hozzájuk, mert Emese beteg, ő pedig egész nap bentlívós-ügyeletes lesz, s nem szívesen hagyná magára Danival, mert ő elfelejti majd ellátni...(?) Azt válaszoltam, hogy akkor kezet foghatunk, mert én is beteg vagyok, s nem hiszem, hogy kilábalok belőle, mert az egészséget elrontottam azzal, hogy közben kétszer is Vácra kellett utaznom. Ha netán addig átmenne rajtam, elmegyek, de erre nem tehetek ígéretet.

Közeledünk a nagy naphoz! Két nap múlva szavazás! De ahhoz már csak egy nap van hátra, hogy – remélem – megérkezik a nyugdíj, amiből vehetek magamnak némi gyümölcsöt és valami lázcsillapítót.

2003. április 11. péntek

Végre nem kell korán kelni, sokáig ágyban maradtam. Gyuri fiam szokása szerint hozta a reggeli kávé, 10 óra után keltem föl. Jó langyos zuhany után lassan készültem. Sajnos le kell mennem megnézni, hogy az automata hajlandó-e már pénzt adni? Nagy öröömre, nemhiába álltam sorba a hideg szélben, már itt a pénz.

Kezdődik a monoton, egyforma hónap. Elosztani a keveset. Már otthon előre készítettem sürgősségi listát, mit kell kifizetni azonnal, mi várhat néhány napig. Annyi pénzt váltottam ki, hogy a legsürgősebb csekkeket ki tudjam fizetni, – siettem a postára. A piacon vásároltam némi friss dolgot: narancsot, banánt, retket. Finom falusi pácolt-füstölt csülök is volt, választottam egy kisebbet, vettem még erdélyi szalonnát. Gyuri bevásárol a PLUSZ-ban egész hónapra.

A tejet, a gázt holnap kell fizetni, s a Balakerből is kell néhány apróság, erre holnap veszem ki a forintokat. A többi csekket elég 20-a után postára adni. Aztán utána – nem is tudom, marad-e még valamennyi, pedig rohamosan közeledik a húsvét.

Amikor nem szendergek, hallgatom a híreket, vagy nézem a TV adásokat. USA csapatok lassan egész Irak területén átveszik a hatalmat. Jó nézni, hogy az ott lakók barátságosan fogadják a katonákat. Nem nagy tetszésnek örvendett Saddam, ha így örülnek eltűnésének. De hová menekülhetett? Nem tartott ki sokáig, mert először azt hangoztatták, hogy fél évig élélnék a bombabiztos bunkerekben. Nyilván vannak kijáratok valamerre, ott sikerült egérútra lelniük.

Szavazással dönt a nemzet

2003. április 12. szombat

TÖRTÉNELMÜNKBEN megörökítik ezt a mai napot. Az ország népe szavazással dönt arról, hogy visszatérünk Európába... Én már csak így fejezem ki magam, bár hivatalosan úgy mondják, hogy csatlakozunk Európához.

Szép napos időre virradtunk, azért én rendesen felöltöztem, nem akartam, hogy a többnapos szobafogság után megint megártson a szabad levegő. Délelőtt mentem szavazni. Gyanús csend honolt az utcán, máskor délelőtt mindig nagyobb a mozgás, most egyedüli szavazó én voltam a teremben... Bent a fülkében az X-jelet jó erősen, többször átrajzoltam, hogy ezzel is erősítsem akaratomat! Ismerősök akadtak a szavazatszedő bizottságban, ezért borítékkal a kezemben megkérdeztem, melyik urnába dobjam be, mivel egy asztalon két láda állt egymás mellett. Mondták, hogy teljesen mindegy. Én: azt hittem, hogy egyikbe az IGEN, másikba a NEM voksokat gyűjtitek. Jót nevettek a tréfán, s közölték, hogy nekik könnyebb lenne a dolguk, ha külön lehetne gyűjteni, este nem kellene annyit számolgatni.

Hazatérve, föltettem a finom ebédet, mert már napok óta nem volt semmi étvágyam. Tegnap tarkababot áztattam be, egy szép csülök társaságában. Most a bab egy részéből babsalátát készítettem. Az én finom

Babsaláta-receptemet ajánlom kipróbálni:

½ kg. Fejtett-, vagy száraz-babot beáztatva, babérlevéllel, 1 db leveskockával, 1 szál sárgaréppával, 1 petrezselyemmel megfőzünk (ne főjön szét). Utána leszűrjük.

A zöldséget karikákra vágjuk. 1 kisebb hagymát karikákra aprítunk, besózzuk. Külön tálkába 1 zöldpaprikát szintén karikákra szeletelünk, megsózzuk. Ha van, metélőhagymát vagy zöld-petrezselymet is összevághatunk.

Kis idő elteltével mindezt a babhoz adjuk, összekeverjük.

Sóval, borssal, borsmentával, szárnyas-fűszerrel, aki szereti, tárkonnyal ízesítheti.

Egy nagy tubus majonézt 2 dl tejföllel elkeverve, az egészet összekeverjük.

Hűtőszekrényben érlelés után tálaljuk.

Jó étvágyat kívánok!

Amíg főtt az ebéd, akárhogyan is érzem magam, Kormikát elvittem az állatorvoshoz. Még reggel telefonáltam, s megkérdeztem, mikor vihetem, hogy ne kelljen sokáig várnom. Jó, hogy megkérdeztem, mert elég a déli harangszó előtt menni, akkor már nem lesznek sokan. Megvizsgálta a cicát, s megkérdezte, milyen idős, mert meg kellene operálni a lábát. Mondtam, hogy már nagyon öreg, legalább 21 éves. Erre azt mondja, hogy csak akkor operálja meg, ha reszkírozom, mert az altatás ilyen esetben kétséges. Szegénykének nem fáj annyira, én viszont nem venném a lelkemre, hogy ott maradjon a műtőasztalon... Ezért aztán megint kapott egy antibiotikum injekciót, hogy a fertőzést gátolja. Ölemben vittem haza.

Délután pihentem, majd olvastam és aludtam, mert biztosan sokáig fenmaradunk a szavazás eredményét figyelemmel kísérni. Amint értékelni lehetett az országos eredményeket, kapcsolgattuk a különböző csatornákat. Olyan az eredmény, ahogyan én a helybeli szavazásnál tapasztaltam; csekély a részvétel. El sem akartam hinni, hogy az embereknek csak ennyit jelent? Én úgy, de úgy készültem: ünnepi ebéddel, az erkély közepén szép nagy csokorral, dekorációt alkottam a hosszú nemzetiszín-szalagból, s különleges girlandot raktam ki. A város pedig csendes és kihalt. Senkinek nem volna ünnep a mai – csak nekem? Minden bizonnyal, ez meglátszik az emberek közömbösségén.

Még szerencse, hogy a választási törvényünk értelmében az IGEN szavazatok többsége döntötte el az eredményt, ami viszont jónak bizonyult. Én is megnyugodtam. Országos viszonylatban az eredmény 84:16%-os igen-nem aránnyal. Végül, mindenki elégedett. Egész este néztük a különböző helyszíneket, miközben minden illetékes megszólalt, értékelte a szavazást. Megvigasztalt, hogy legalább az általam értékelt nagyságok arcán az öröm jelei mutatkoztak. Megtörtént hát: a Magyar nép nevében azok, akik kimondták az IGEN-t, eldöntötték sorsunkat, ha én már nem is érzékelhetek belőle

sokat, legalább gyermekeim s az őket követők élvezik majd a közösség erejéből fakadó jobblétet. Kis országunk nem áll egyedül, egy nagy közösségben biztonságosabb élet vár a polgáraitra. Adja a jó Isten, hogy úgy legyen!

2003. április 13. vasárnap

Igaz, ünnep van, de én ma nem megyek templomba. Nem akarok ráfázni a bajomra. Olyan lábadozó módra, későn keltem. Ma is én főztem. Följavított leves után egy hatalmas adag oldalast sütöttem a nagy Jénai-edényben, pirított krumplit hozzá, savanyú uborkával.

Ebéd után olvastam, kicsit még aludtam, de már meguntam a sok lazsálást, elhatároztam, hogy folytatom a múlt héten megkezdett takarítást. Akkor ugyanis leálltam, mert megbetegedtem. Most pedig – ünnep lévén – a könnyebb munkát el tudom végezni. Kiszedtem mindkét üveges szekrény tartalmát, s minden apróságot lemostam, tiszta csipkéket raktam a régiek helyére. Elég nehéz az üvegeket elhúzni, Gyurinak kellett benne segíteni. Ugyanis beszorultak, mivel a polcokra elég sok könyvet raktam. A szobanövényeket, és mindent lemostam a kádban. Gyuri is kedvet kapott tőlem, letörölgette a szekrények tetejét, és megtisztította a lámpát, lemosta a levegőtisztítót, a számítógépet, egyszóval a legaprólékosabb munkával készen lettünk. Ha lehordják nekem a virágokat a szárítóból, akkor a szobákban már csak a porszívás és az ajtók lemosása marad a jövő hétre.

Estefelé Emese telefonon hívott. Örömmel hallottam, hogy ő is jobban érzi magát, bár még köhög, de már bement a klinikára, és együtt ebédelt Katicával. Beszélgetés közben rákérdeztem, hogy Dani elment-e szavazni? Örömmel hallottam, hogy ő is, és Katám is szavazott, s ha igaz, amit Emese mondott, igennel! Lehet, hogy megjött az esze az én kislányomnak?

Viszont nem tetszik nekem az, hogy a gyerekek annyira ellenséges hangon beszélnek egymással, hogy nem maradhatnak el otthon együtt? Nem bizonyult jónak a lányom mód-

szere, mivel mindent az orrukra kötött. Én is sok mindent megbeszéltem a gyerekeimmel, de nem mindent. Lám, hová vezetett az, hogy a testvérét is annyira, olyan gyűlölettel kisserkesztette a gyerekei előtt... S úgy-e, hogy visszaüt az ilyen... Nem vált hasznukra.

Nálunk is voltak olyan dolgok a családban, ami a másiknak nem tetszett. De azért soha nem volt köztünk olyan ellentét, hogy haragudtunk volna egymásra. Mi jó testvéreként viszonyultunk egymáshoz, amíg egy családban éltünk. Kiskorunkban együtt játszottunk, később együtt jártunk szórakozni, teadélutánokra, moziba, majd amikor már csak ritkábban találkoztunk, akkor is mindig barátsággal, szeretettel viseltettünk és érdeklődtünk egymás gondja-sorsa iránt, s ha lehetett, segítettünk, ha bajba került a másik. Istenem, miért nem tudnak ők is szeretetben élni egymás mellett?

Kormi nem jött haza

2003. április 14. hétfő

Olyan volt ez a mai nap, amilyent az ellenségemnek sem kívánok. Vagyis csak annak, aki okozta szegény Kormi szenvedéseit, mert az a valaki megérdemelné, hogy ugyanazt visszakapja! Hogy mi történt, elmondom.

Szokatlannak találtam reggel, hogy nem jelentkezett Kormi engem ébreszteni. Máskor mindig megjelenik, ha éhes, és kitartóan addig macerál, amíg megkapja a reggelijét. Most csak a kis szürkém, Cirmos cicám jött reggelit kérni. Kinéztem a konyha ablakon, s hívtam a kis cicabejárón keresztül, eredménytelenül. Kicsit korán volt még, visszafeküdtem. Reggelizés után Maca-cica ront be, s nagyon különös, szinte sírónyávogó hangot hallat. Mintha jelezne valamit. Én meg magamban fohászkodom, s hívogatom: Kormikám, kiscicám, gyere haza, bármi bajod van, jöjj haza, ne pusztulj el valahol, mint egy kivert állat. Gigi jutott eszembe, hogy múlt őszön

egyszer csak hiába vártuk, soha többé nem láttuk, s azt sem tudjuk, mi történt vele. (A képen Kormi látható.)

Elkészítettem a kávé, megittam. Még mindig nem jött haza Kormi. Gondoltam, már nincs olyan korán, benézek a szomszédba, hátha besurrant hozzájuk. Csengetésemre nem jelentkezett senki. Becsöngettem a másik szomszédomhoz, s kérdezem, véletlenül nem zárták-e be Kormit Évához, nem először történne. Együtt mentünk megnézni, nincs a lakásban.

Nemsokára, tőlünk a harmadik szomszédba most érkezett haza a fiatal házaspár, ők csöngettek be hozzám, közölték, hogy egy nagy fekete macska rettenetesen nyávog lent a kerékpár-tárolóban, talán Kormi? Megköszöntem, hogy szóltak, de kérdeztem, van-e kulcsuk a tárolóhoz, mert én oda nem vagyok bejáratos. Bementek a lakásba, s hozták a kulcsot. Gyorsan szaladok le a lépcsőkön. Addigra a cica – valóban Kormi – rettenetesen-fájdalmasan nyávogva már kint feküdt a bejáratnál, kimászott a rács alatt, de elnyúlva, meg sem bír mozdulni... Ijedten kértem őket, maradjanak itt vele, hozok egy plédet, amiben felfogva, fogom felvinni. Pillanatok műve,

szaladok fölfelé és le is, s már megint ott vagyok és csomagoltam a szenvedő cicát a plédbe. Azonnal megnyugodott, mikor magamhoz vettem, becézgetve, simogatva hoztam be a lakásba, úgy plédestől tettem le az ágyra.

Mi lehet a szerencsétlen állattal, alig lélegzik, alig él, a szeme is zárva. Most már nem nyávog, de biztosan nagyon szenved, de megnyugtatta, hogy itthon van. Később szóltam Gabinak (ő is állatbarát), kértem, hogy jöjjön, nézze meg, mert olyan, mintha már nem bírná sokáig, szinte haldoklik...

Törtem, a fejem, mi történt vele? Tegnap, koraeste még a konyhában akkor evett, amikor mi vacsoráztunk. Közben kérte a szokott adagját: a csülökből vagdostam neki darabkákat, s azt ette falatonként. Amikor este Macának tálaltam a vacsoráját, neki már más nem is kellett. Szokott időben levettem párnástól onnan, ahol aludt, és áttettem őt másik helyre, amíg ágyaztam. Később a lábamhoz feküdt, s ott elaludt. Éjszaka azonban biztosan kimehetett a cicabejárón, amit sajnos, nem zártam le, s nem tudhatom, hogy utána mi történt vele...

De mégis, mi baja lett hirtelen? Valaki belerúgott, vagy megmérgezték? Az I. emeleten ugyanis furcsa emberek laknak, többen nem szeretik az állatokat. Valami komoly oka lehet annak, hogy most egyszerre teljesen legyöngült, semmi erő nem maradt benne. Éjszaka bántotta valaki, s annyira gyöngé volt, hogy nem tudott feljönni a lépcsőn, ezért bújt el a biciklik között... Máskor mindig futva szalad előttem a lépcsőkön, minden egyes fordulónál visszanéz rám, aztán újra fut felfelé a következő emeletre, de soha sem tudom utolérni...

Alig pár hete kellett orvoshoz vinnem, az első lábán körben egy hatalmas duzzanatot vettem észre. Nem merték megoperálni, mivel már olyan öreg cica, talán nem bírná ki a műtétet. Akkor is valaki bánthatta, de szegényke, miért megy olyan helyre, ahol üldözik? Itt a szomszédság szereti őt, mindenki simogatja.

Most órákig mozdulatlanul fekszik az ágyon, még a fejét se bírja fölemelni. A szemeit csak félig nyitja ki, mintha nem

volna magánál. Gabi azt mondja, hogy az ő cicája is ilyen volt, mielőtt elpusztult. Ilyen elgyöngült állapotban még nem láttam állatot. Ott ültem mellette szinte állandóan, simogattam, becézgettem, együtt szenvedtem vele. Egyszer meg akart fordulni, félig felült, de visszarogyott. Nem bír lábra állni. Semmit nem fogad el. Vízet vittem a szájához, nem kellett neki, csak benedvesítettem kicsit a száját vele. Tejet langyosítottam, semmit sem fogad el...

Délután fölhívtam Emesét, hogy elmondjam, mi van Kormival. Ő is kétségbeesetten hallgatta a beszámolómat. Arra kért, szóljak Korminak, hogy várja meg őt, addig ne pusztuljon el, mert szerdán jön, el akar tőle búcsúzni... Amikor megérkezett, együtt sirattuk. Ők is mindnyájan szomorúan fogadták a hírt.

Délután lemászott az ágyról és a fürdőszobába vonszolta magát. Most már értem, vizet akar inni, mert általában a kádban levő tiszta vízzel telt vödörből szeret inni. De most nem tud fölugrani a kádra, lefeküdt mellé, a földre. Gyorsan hoztam neki a konyhából egy edényben szűrt vizet, odatettem eléje, mohón és sokat ivott. Aztán visszafeküdt, és tovább pihent, szenvedett csendesen. Nagyon megörültem ennek a kis változásnak is. Elmondtam Gabinak, ő is örömmel hallgatta. Délután még egyszer fölkelte inni.

Később azonban nagyon megijesztett. Kiment a konyhába, talán megint kiment volna a cicabejárón, ha közben be nem zárom. Azonnal láttam, mi történt. Most a sarokba húzódva fekszik a földön, nem messze tőle egy nagy vértócsa... Három váltás vízben felmosva sem tudtam eltüntetni a vért a felmosóból... Azt nem tudtam, hogy hányás-e vagy miféle. Ezt az ijedtséget azonban magamban hordoztam, már nem akartam Gabit zavarni vele.

Éjszaka az ágyon aludt el, de később a fotelba telepedett. Fölbredtem, s nem láttam a helyén. Végigjártam a helyiségeket, még az erkélyre is kinéztem, sehol sincs. Az előszobában felkapcsoltam a villanyt, s akkor látom, hogy Maca ül a nagy-

szoba ajtóban, s merőn néz a kicsi asztal alá, ahol egy nagy dobozban megbújva aludt Kormi. Hagytam, hogy pihenjen ott, ha ott jó neki. Viszonylag jól aludtunk, reggel már megint a helyén feküdt; annak örültem, hogy egy kicsit is mozgott.

Reggel az erkélyen megint vért hányt. Elhatároztam, hogy nem törülöm föl addig, megmutatom az állatorvosnak, aki tegnap Gabival átjött, s látta Kormit. Megnézte, s azt mondta, hogy teljes vérszegénység mutatkozik rajta, amihez a véres hányadék is hozzájárulhatott. Mutatta a szemén, milyen porcelán-színű. De abban megerősített, hogy a belső vérzése rúgástól is származhat.

Délelőtt hozott egy erősítő injekciót vérszegénység ellen, beadta Korminak. Kicsit morgott miatta, végül mégis engedte. Hátha segít rajta, s szegényke még élhet egy kicsit. Nehéz lesz viszont, ha jönnek a jó idők, s nem mehet ki az ajtón. Most is többször odafeküdt az ajtó elé, talán kimenne, ha hagynám. De kiengedni nem merem.

2003. április 15. kedd

Délutánonként figyelem a napi híreket a rádióban, a TV-ben. Ma utazik a küldöttség Athénbe, holnap lesz az ünnepélyes aláírási ceremónia. Jellemző, hogy – bár Orbán rászánta magát, hogy részt vesz az ünnepségen, de – most utolsó pillanatban rájött, hogy neki valami ennél is fontosabb dolga akadt, nem utazik együtt a többi résztvevővel, hanem majd este, külön-repülőgéppel megy. Ezért a 40 tagú küldöttségben egyetlen Fideszes se lesz, ugyanis a másik kijelölt személy, a frakció elnöke szintén lemondta az utat, följajánlotta helyét egy határon túl élő magyarnak (!) Jellemző! Micsoda ötlet! Csak az a bökkenő, hogy a hivatalos küldöttségben csak magyar állampolgár vehet részt.

2003. április 16. szerda

Ma ismét húsvéti előkészületeket, vásárlást intéztem. Gyuri elindult Attiláért. Ebéd előtt bedagasztottam egy finom vajaspogácsát. Én lepihentem, amíg a tészta kelt. Utána nekifogtam

és megsütöttem. Nem is ebédeltem, csak a friss pogácsát kóstolgattam, s tejet ittam hozzá.

Két órákor indult a műsor a TV-ben, aztán amíg lehetett, figyeltem az eseményeket, mert Athénból helyszíni közvetítés folyik az aláírási ünnepségről, szinte minden csatornán ez a műsor ment. A korábbi 15 állam, és az újonnan belépő 10 ország miniszterelnöke mind megszólalt. A Magyar Köztársaság részéről Medgyessy Péter miniszterelnök mondott beszédet és Kovács László külügyminiszterrel együtt írták alá a belépési dokumentumot. Óriási, történelmi eseménynek lehetünk tanúi! Én itthonról is meghatódva figyeltem az eseményeket. A mai nap történéseit a gyermekek már tanulni fogják történelemórán.

Megérkezett Attila Gyurival. Danikával telefonon beszéltem, mert Emese is ma jelezte érkezését. A hatóság busszal jön, a 2/A úton. Alig teszem le a telefont, Emese jelentkezik a mobilján. Azt mondja, hogy valami baleset miatt Ipolyszögnél rostokolnak, helyszínelő rendőrök érkeztek, áll a forgalom, nem jöhetnek tovább.

A városból mentők és tűzoltó-kocsi szirénázva ment a helyszínre. Valami csúnya karambol történhetett, ha ilyen nagy a felhajtás. Telt az idő, több mint két órája itt kellene lennie az autóbusznak. Közben érdeklődtem a busz-állomásnál, mit tudnak az esetről? Megnyugtattak, hogy már elindítottak egy külön buszt értük, mert az utat még mindig nem szabadították föl, és átszállással elhozzák az ott rekedt utasokat. Katival is többször beszélünk telefonon. Nyugtalan volt. Szerencsére nem az autóbusz ütközött, hanem – később kiderült – a megyei rendőrkapitány autója egy másik autóval futott össze. Csúnya eset, az egyik kocsi teljesen összenyomódott, súlyos sérülteket vittek kórházba. Végül Emese délután 6 helyett 8 óra után éhesen és fáradtan érkezett meg.

Este a szomszédból Évike jött be Gabival cicát nézni. Éva ajánlotta, hogy próbáljuk megetetni Kormit. Hozott egy fecskendőt, tejet melegítettem, felszívtuk bele, s így nehezen hozzájutott szegény Cica egy kis táplálékhoz.

2003. április 17. csütörtök

Attilával és Emesével együtt mentünk a postára és vásárolni. Ebédre a maradék levest megmelegítettem, tökfőzeléket főztem pörkölttel. Emesének kisütöttem sajttal töltött pulykaszeletet, s hozzá krumplipürét kapott, mert nem szereti a tökfőzeléket.

Reggel, délben és délután etettük Kormit. Nem könnyen, de valamennyi kis ételt beléöntöttünk. Többet járkált, mindenütt megfordult, de egész nap alszik, még mindig nagyon gyenge, elesett, mégis másképpen néz már ki, mint hétfőn. Csak helyrejönne szegénykém.

2003. április 18.

Nagypéntek. Nekünk duplán az, mert szegény Kormi megint rosszul van, csak fekszik, nem fogad el semmit, vizet is alig ivott. Ebéd után megetettük Emesével. A kis fecskendőbe kétszer szívtunk föl tejjel kevert szűrt májat, azt nehezen lenyelte. Nincs benne semmi erő. Szegényke olyan csendesen, türelemmel viseli a szenvedését. Nem is tudom, szenved-e? Néha-néha leszáll a fotelból, megy néhány lépést, aztán lerogy és ott, ahol van, szétterül. Megint olyan, mint hétfőn volt, alig van benne élet...

Este elhatároztuk Emesével, hogy bezárjuk a kisszoba ajtaját, hogy éjjel ne menjen ki onnan, jobban szemünk előtt lehet. Vizet készítettem neki a fotel mellé, ha inni akar, közel legyen hozzá. Szegényke nem találja a helyét. Elnyúlt a kissekrény alatt, aztán az íróasztal alatt, ki sem tudtam őt onnan szedni, mikor olyan keserves hangon nyávogott, Emese hozta át onnan, a helyére. Jó meleg kuckót készítettem neki éjszákára, elaludt. Mi még Emesével sokáig beszélgettünk, én olvastam. Mikor letettem a könyvet, nem tudtam elaludni,

mindig Kormit figyeltem. Éjszaka közepén valahogy leszállt a helyéről, ott feküdt elnyúlva a víz mellett. Visszatettem a helyére, mert még az alacsony fotelba se tudott felugrani, – betakargattam. Éjszaka még kétszer fölébredtem, mikor észrevettem, hogy nincs a helyén. Megint lefektettem.

2003. április 19.

Nagyszombat. Arra ébredtem, hogy Kormi mellettem, a földön fekszik. Biztosan fel akart ugrani hozzám, de már annyi ereje nincs. Fölkeltem, elhelyeztem őt a lábamnál, egy plédre, ahol elaludt. Még korán volt, én is aludtam egy keveset. Fölébredve láttam, hogy Kormi engem néz, s mikor mutattam a helyét, odavánszorgott közvetlenül mellém... Betakargattam. Összegömbölyödött, s láthatóan boldog volt. Simogattam, s nagyon csendesen dorombolni kezdett. Éreztem a kezemmel a szíve csendes lüktetését. Még egy rövid időre elaludtunk mind a ketten. Aztán csendesen fölkeltem mellőle, mert ma elég sok teendő vár rám, ő tovább békésen pihent.

A konyhában elfoglaltam magam, Attila is fölkel, kávét ittunk, megreggeliztünk. Fél tíz lehetett, mikor Katica telefonált. Vele beszélgettem a konyhában, amikor Emese ijedten szaladt hozzám, és arra kért, azonnal menjek be, mert Kormi kiment a fürdőszobába, ott van elnyúlva a földön, vonaglik és furcsa hangokat ad. Nagyon megijedtem. Letettem a telefont és berohantam. Közben Emese behozta a cicát a szobába, letette a helyére, amikor odaértem, nagyon megijedtem, mert a feje a fotelból lefelé lógott... Fölemeltem, elhelyeztem rendesen. Emese átszaladt Gabiért. Ő is otthagya a levesfőzést, és ájtött. Kormikámnak, szegénykémnak ezek az utolsó pillanatai... Simogattuk, de már alig nyitotta ki a szemét, még egyszer kétszer gyengén rúgott a hátsó lábával, aztán csendesen elszállt belőle az élet. Ott sírtunk fölötte mindhárman. Lezártuk a szemét, s gyöngéden betakargattuk. Emese sokáig el se mozgult mellőle. Én kimentem a konyhába befejezni az ebédet.

Délután, kis pihenő után elkészítettük neki az utolsó nyughelyét. Dobozt béleltem ki neki, amiben sokszor pihent. Betakargattuk, egy nagy nejlonba tettük, nagy csokor ibolyával borítottuk, s bekötöttük. Aztán betettük az összegörnyedt, lesoványodott testét a dobozba. Egy cicákat-kutyusokat ábrázoló levelezőlapra búcsúszavakat írtunk, azt is odatettük melléje. Aztán szépen beragasztgattuk, színes spárgával átkötöttük a dobozt, s Attilával elmentünk a szomszédba szerszámot kérni, hogy eltemessük a 21 évig hozzánk hűséges, kedves társunkat. Csendes helyre, bokrok közelében temettük el, egy díszbokrot ültettünk rá, s megjelöltük a helyét. A szomszédoknak nem áruljuk el, hol van, mert olyan különös emberek is élnek a házban; csak Gabi és Évike tudja, hol pihen a mi kedves jószágunk.

Szomorú napunk volt. Én még mindig nem érzem jól magam, a sok munkát betetőzte a cicával kapcsolatos nagy szomorúságom.

Este, lefekvés után sokáig beszélgettünk Emesével. Szóba került Kormi élete és elmúlása, aztán régi dolgokról esett szó, később verseket idéztünk föl, többet együtt skandáltuk végig. Igyekeztem hasznos tanácsokkal ellátni. Nagyon örülök az elhatározásának, hogy olyan helyre jelentkezik, ahol előnyös tulajdonságai érvényesülhetnek. Művészettörténésznek készül, versmondással, felolvasással és egy énekszámmal kell neki fölvételiznie, húsvét után kedden lesz a nagy napja!

2003. április 20.

Húsvétvasárnap. Reggel 9-re mentünk a Don Bosco templomba Emesével. H. Gábor fiatal Szalézi-atyja misézett; szép, ünnepélyes misét mutatott be.

Még indulás előtt sütőbe tettem a nagy római-tálban elkészített töltött húst; ami távollétünkben lassan elkészült. Korán ebédeltünk, mert Emese a kettős délutáni busszal utazik haza. Amikor megérkezett, telefonált, hogy szerencsésen utazott, s a muskátli stupfereket vízbe helyezte. Úgy beszéltek meg, hogy

bemegy Katicához, mert ő most bentlívós-ügyeletes, és reggel együtt fognak hazamenni. Dani meg kihasználva az alkalmat, „bulit” rendez otthon néhány barátjának.

Én meg a kimerültségtől, aggodalomtól és a kicsit nehezebb ételtől rosszul éreztem, s amikor pihenésből fölkeltem, alig tudtam magamhoz térni. Hiába, a nagyobb strapa, meg a dúsabb étkezés már nem nekem való...

2003. április 25. csütörtök

Este Ica telefonált, kérdezte, van-e rendelnivalóm Tata-bányáról? Ez nekem most nem időszerű. Tőle tudtam meg, ki a múltkori baleset áldozata, mikor a megyei rendőrkapitány kocsija elgázolt egy autót. Azt az autót volt kolléganőm férje, Révész Laci vezette. Teljesen szabályosan ment, a másik autó lépte át a felezővonalat, s nekicsapódott a szembe jövő kocsinak, amiben éppen ő igyekezett valahová... de oda már soha többé nem érkezett meg. Ő az, akit fiatal korában én vettem föl gondnoknak a Titkárságra. Istenem! Annyira megrázott a hír, mert olyan rendes fiú volt. Milyen jó, hogy Ica elmondta, mert legalább elmehetek holnap a temetésére.

Másnap, pénteken délután elindultam a temetőbe. Ritkán megy ennyi ember egy temetésére. Egyrészt sokan ismerték, másrészt a tragédia vonzotta ki a gyászolókat a temetőbe. A szertartás után a főkapu közelében levő sírhelyhez vonult a tömeg. Mi följebb álltunk meg, mert nem tudunk közelre férkőzni, s onnan jól láttuk, hogy szinte az egész temetőt betöltötte az emberek sokasága, a sírhantok közötti rész mindenütt tele gyászolókkal. Szegény Zsuzsika annyira összetört, még kisebb volt így, feketében, mint általában. Hogy elment az idő, felnőtt három gyermeke van, főiskolások. S most ottmaradtak apa nélkül. Milyen igazságtalan az élet: ilyen rendes, szorgalmas, becsületes embert ér ilyen tragédia...

Abban az időben, mikor hozzánk jelentkezett, nehezen tudott elhelyezkedni. Nem mehetett egyetemre óriási „bűne” miatt, ugyanis a papája evangélikus pap! Első munkahelye nálunk volt, s onnan hamarosan továbbtanulhatott közgaz-

gatási vonalon, és szépen haladt előre. Szorgalmas lévén, mindenütt megállta a helyét. Utoljára a Megyei Közigazgatási Hivatalban dolgozott, de közéleti ember lévén, sokan ismerték, fiatalokkal is foglalkozott. Ezért jelent meg a temetésén ilyen sok gyászoló.

2003. Május 1.

Attilát megint hazahoztuk a többnapos ünnepre. Mára virradóan, az elmúlt hetek eseményei miatt nyugtalanul aludtam. *Érdekes álmot láttam*, de különösebb részletek nem maradtak meg bennem. Olyanokkal álmodtam, akik eddig még álmomban nem jelentek meg: Apukámat, Lombost, aki nekem valamiben segíteni akart, szegény, még álmában is. Nem tudom, mit jelenthet? Aztán Zsuzsikát talpig gyászban láttam, talán a közeli temetés miatt. Csak annyi maradt meg az álmomból, hogy kellemes volt velük találkoznom.

Ballag már a vén diák

2003. május 10. szombat

CSUPA CSALÁDI ÜNNEP. Tegnap a késő esti busszal utaztam lányomhoz. Holnap lesz Dani ballagása. Reggel óriási virágcsokrokkal felszerelve együtt indultunk a nagy napra. Ugyanúgy, mint a fölvételijét ezelőtt hat évvel, most a ballagási ünnepséget is a szomszédos Jogi Egyetem emeleti nagytermében rendezték. Akkor a családukban úgy emlegettük, hogy ő már „fölvételizett a Jogi Egyetemen” (ugyanis a szomszédos gimnáziumba való fölvételije is itt zajlott le). Mi a nagyteremben egy kivetítőn néztük végig a sétájukat, amíg végigjárták útjukat a tantermekben. Utána ők is átvonultak hozzánk, és szép ünnepségen meghallgattuk a különféle kis előadásokat, verseket és az igazán fiatal igazgatójuk búcsúztató beszédét. Aki valóban olyan fiatalnak néz ki, hogy nyugodtan az érettségizők közé állhatna, (*A fényképen Danika látható.*) úgy sem rítt volna ki a társaságból azzal a néhány esztendővel, amivel

idősebb náluk. Elmondta, hogy hat évvel ezelőtt végzett ugyanott, épp akkor, amikor Dani beiratkozott, végül ott helyezkedett el tanárnak, és az igazgató-váltás idejétől ő tölti be ezt a posztot.

Kati lányom vendégeket hívott, s nagyon készült erre a napra. Előző este, mikor megérkeztem, én is segítettem neki, amiben tudtam, Emese pedig szorgosan vagdosta szép egyenlő darabokra a különféle salátához előkészített zöldséget.

Egyszóval szinte egyszerre érkeztünk haza néhány vendéggel, s megkezdődött a beszélgetés; a süteményeket, italokat bevittük a nappaliba, a többi finomságot pedig a kinyitott konyhai asztalra pakoltuk, tányérokkal, evőeszközökkel, szalvétával, s mindennel, ami szükséges a svédasztal-terítékhez.

Nagyon jó volt összejönni a rokonokkal egy ilyen ünnepi alkalommal, mert korábban leginkább csak temetésen találkoztunk (kivéve talán a Gergő diákkori hangversenyeit). Az is jó volt, bár előre nem megrendezett, hogy a meghívottak nem egyszerre, hanem külön-külön érkeztek. Így jobban tudtunk beszélgetni, mindenkire tudtunk időt fordítani. Danika is, Emese is szorgoskodott a vendégek ellátásában, természetesen én is. Bandiék után már csak a Béla nővére a lányával maradt későbbre. Katica lányom igazán kitett magáért, szépen tállalt, rendezett el mindent. Kellemes napot töltöttünk el együtt. Én nem indultam haza, mert még mindig több vendég maradt ott. Mikor mindenki elment, segítettem elpakolni, elmosni a töméntelen poharat, tányért, evőeszközt, aztán mikor rend lett, kiültünk az erkélyre, és éjszakába nyúlóan beszélgettünk a mai napról, a tervekről, úgyhogy talán hajnal felé járt, mikor pihenni tértünk. Csak másnap reggel keltem útra, s fél 11-re érkeztem haza.

Hangverseny

Tehát vasárnap érkeztem meg, s igazán serénykednem kellett, hogy a vendégeket illendően fogadjam. Én nem tudtam úgy készülni erre a napra, ahogyan szerettem volna, mert két napig Budapesten voltam, s ma lévén vasárnap, semmit sem tudok frissen beszerezni. Úgy oldottam meg, ahogyan tudtam.

Tehát Gergőnek ma délután hat órai kezdettel hangversenye lesz a helyi evangélikus templomban. Ahogyan a kis hirdetményen olvasható: ő immár dr. Finta Gergely, s az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanszékvezető tanára, orgonaművész. Erre a napra múlt héten már készültem, jártam a parókián, elkértem az eredeti meghívót, ugyanis a hangverseny részleteit Irénkével és Gergővel is csak telefonon beszéltük meg.

MEGHÍVÓ

2003. május 11-én (vasárnap) 18 óra kezdettel
a balassagyarmati EVANGÉLIKUS TEMPLOMBAN
dr. Finta Gergely orgonahangversenyt tart,
melyre ezúttal is meghívjuk kedves barátainkat,
ismerőseinket és a
zenekedvelőket.

Ahová tudtam, kiraktam vagy kértem kitenni, sok közelebbi ismerőst pedig telefon útján értesítettem a hangversenyről.

Bandi és Irénke – mivel Irénke nem érezte jól magát – még tegnap sem döntöttek el, hogy jönnek-e, ezért úgy nézett ki, hogy majd a hangverseny után együtt jön hozzánk Gergő és Gyöngyvér (a felesége).

Egyszóval Gyurival együtt megebédeltünk, ő még tegnap készített ebédet, csak meg kellett melegíteni. Utána kicsit rendbe tettük a lakást, aztán a konyhában előkészítettem a különféle hidegtálakat, amivel majd megkínálom vendégeimet.

A salátához való zöldféléket, retket, stb. megmostam, sajtot, kolbászt, főlvagottakat, sajtfélét, kenyeret szeleteltem, föltettem néhány tojást főni, a pogácsákat és süteményeket tálra rendeztem. Kikészítettem én is a poharakat, terítéket, a többit elég lesz tálra rakni, majd ha megérkeznek.

Nagyon törődött voltam a késői lefekvés, az utazás, meg a készülődés miatt, ezért ebéd után kicsit lepihentem. Nem sokáig. Csengetnek. Én nyitottam ajtót, s Irénke és Bandi öcsikém érkezett. Nagyon megörültem, hogy mégis rászánták magukat, és itt vannak. Kicsit leültünk, aztán fölhozták a holmijukat, javasoltam, hogy Irénke is pihenjen le, van még idő bőven, majd indulás előtt átöltözzünk.

Jó órányi pihenő utána folytattuk a tegnap Budapesten abbahagyott beszélgetést. Aztán elővettem a „Cicus” által kinyomtatott négydossziényi regényemet, s az első részt odaadtam Bandinak, nézzen bele. Elég hamar nekilátott és böngészte, közben sok mindenről szó esett.

Fél hatkor indultunk el, hogy még a hangverseny előtt beszélhessünk Gergővel és Gyöngyvérrel, akik egyenesen a templomba mentek. A hangverseny jól sikerült, mi már többször hallottuk az orgona-játékát. A műsor végén odamentem a megjelent ismerőseimhez, megköszöntem, hogy eljöttek a hangversenyre.

Ott voltam Attilával, Katám, Emese és Danika kíséretében a doktori hangversenyén is még 2002. december 11-én, amit a Budapest, Deák téri evangélikus templomban rendeztek. Ezekről a családi eseményekről szóló újságkivágásokat mindig megkapom a szomszédban lakó Magdikától, most ő is eljött meghívásomra meghallgatni a hangversenyt, s legalább megismerte Gergőt, akiről az evangélikus újságok híreiből (és tőlem) már sokat olvasott és hallott.

2003. május 18. vasárnap

Délután fölmentem az emeletre meglátogatni Magdit, megérdeklődtem, hogy érzi magát a műtét után. Legalább fél órát töltöttem nála. Nagyon rossz hangulatban találtam. Már egyszer volt felülvizsgálaton, de újra kell mennie. Beszélgetés közben egy újságcikkre hívta fel a figyelmem. Belekukkantva láttam, hogy Lombosról szól, egy teljes sűrű oldal. Ott volt Erzsike is, a szomszédnője, már nem akartam tovább időzni, kértem, adja kölcsön az újságot, hogy otthon elolvassam, mert

én nem találtam ilyet a postaládámban. Azt mondta, hogy nem is kell visszaadni, ő tud belőle még szerezni.

Aztán otthon nekiláttam. Hát, amit abban én olvastam, bizony, nem nyerte el a tetszésemet, helyesebben kifejezve, fölháborodtam tőle. Azt hittem, hogy fia, az újságcikk írója pozitív módon viszonyul ahhoz az emberhez, aki megtisztelte bizalmával, és aki neki mondta magnóra az élettörténetét... S azzal így visszaélni... Ezt nem tételeztem fel róla eddig. De most értettem meg, hogy az én rövid kisregényemet miért csúszttatták el a tavalyi megjelentetésről, s talán idén kerül sorra, mert a zsűri már jóváhagyta... Nos, valakiknek a közel-múltban megjelent egy másik megyei sajtótermékben is róla egy cikk, ami nem jó színben tünteti fel. Nem tudom, miért kezdenek ki olyan embert halála után, aki a városért annyit tett, amit az utána következő talán öt városvezető együttesen sem tudott elérni. Ugyanis Lombors Mártonról szól az újságcikk.

Elhatároztam, hogy ezt nem hagyom válasz nélkül. Csak azt nem tudom, hogy majd megjelentetik-e? Másnap nekiültem, és íme a cikk:

„Egy cikk” margójára...

Balassagyarmati Napló 2003. március 21-i számában „*Személyes gondolatok Lombos Mártonról*” címen megjelent cikk margójára legyen szabad odatűzni mások véleményét is.

Mikor a cikket – késve – olvastam, elgondolkoztam azon, miért kell halálát követő majd’ 15 év után valakinek egy olyan embernek a nevét beárnyékolni, akihez a városban elvitathatatlan alkotások fűződnek? Ráadásul felesége, gyermekei, családjának több tagja itt él ebben a városban.

Most kezdem érteni, miért tették talonba – vagy legalább is egy időre miért pihentették azt az írásomat, amit még 2002. év elején leadtam a Helytörténeti Gyűjteménynek...

Talán még nem volt időszerű, mivel akkor némely „nagyság” ellen sértés lett volna egy olyan előd alkotásait elismerni, aki túltett az őt követő magasan kvalifikált utódain; éppen

abban az időben, amikor rajta kívül ilyesmire nemigen vállalkozott volna más. És ezt meg tudta valósítani annak ellenére, hogy (idézet a cikkből:) *„Azt állítani nem lehet, hogy az egyik napról a másikra tanultabb, műveltebb lett volna, hiszen ugyanaz a kereskedősegéd végzettsége volt ezután is, mint annakelőtte.”*

Éppen ő volt az, aki *azzal a képesítéssel* lecserélte az apparátusból az oda nem valókat, maga köré gyűjtött értelmes, tanult munkatársakat, átalakította, építette a lerobbant, elhanyagolt várost, és teremtett jó lehetőségeket az itt élő szellemi alkotóknak, adott lakást és kenyeret az arra rászorulóknak; elismerte a város érdekében azokat az embereket, akik bármilyen vonalon kiemelkedő cselekedetet vittek véghez. Idézem: *„Olyan valódi, klasszikusan polgári személyeket tüntetett ki és emelt díszpolgárokká, mint Kenessey Albert, dr. Bartha Elemér stb.”* Alkotóházat létesített egy olyan régi, arra érdemes épületből, mint a *„Csillagház”*, ahol az utókor számára megörökíthetők a város értékei. Azt a házat az akkori hatalmasságok legszívesebben dózerrel tettek volna a földdel egyenlővé.

Engem mélyen lesújtott a cikk eleje, ahol Lombos Márton korai fűségének – *talán botlásait* – emeli ki az írója – többször is –, s bizonyos lépéseit, érthető reagálásait súlyos bűnéül rója fel, amelyeket csak az a nemzedék ért meg, amely átélte azokat az idöket...

Lombos Márton nem tartotta magát se zsidónak, se más felekezetűnek, bár sosem tagadta meg származását, eredetét. Ő magyarnak, Balassagyarmat polgárának érezte magát. Hiszen részt vett mind az első, mind a második világháborúban, ahol becsülettel helyt állt, s a cikk is elismeri, hogy ott érdemeket szerzett. Ő volt az a nagyon kevés, jó értelemben vett kommunista, aki hitt pártjának alapeszméiben. Azért élt és alkotott, hogy az igazságtalanul háttérbe szorított gyarmatiaknak jobb életlehetőségeit megteremtse, és szeretett városát kimozdítsa a süllyesztőből.

Ezt a szolgálatát, amíg ereje engedte, – *egyébként nem 10, ahogyan a cikk írója lejegyezte, hanem 12 évig* – olyan kiemelkedő módon teljesítette, amiért az utókor, Balassagyarmat lakosságának sokasága hálával emlékezik róla még akkor is, ha akadnak kivételek!

Balassagyarmat, 2003. május 19.

Aláírás: N-né Finta Kata”

A városban járkálva, találkoztam egy régi ismerőssel, a Vöröskeresztnél dolgozott az én időmben, s mikor említést tettem a cikkről, megütközve hallotta. Ő is jól ismerte Lombos munkáját, s hogy mit tett a városért. Sem azelőtt 40 évig, se utána 15 évig szinte semmi sem történt a városban, s ilyen színben feltüntetni egy embert...

Telefon beszéltem feleségével, Margitkával is, majdnem sírt, mikor beszélt róla...

Éjfélkor Gyurit kértem, hogy küldje el a cikkemet számítógépen a Nógrád Szerkesztőségnek, hogy a legközelebb megjelenő Balassagyarmati Naplóban jelentessék meg. Várom a fejleményeket...

Krimi készülődik a közelben?

2003. május 21.

MINDIG TÖRTÉNIK VALAMI. Vásárlásból csomagokkal fölszerelve, jöttem haza a piacról. 90 éves ismerősöm ült a ház előtti buszváróban. Jó, hogy látom, legalább megkérdezhetem tőle, elköltöztették-e már, mert nemrég’ ott láttam egy csomó embert, amint az udvarában vagonnyi fölhalmozott dobozt, ruhát, s ki tudja, még mit, pakoltak teherautókra. Épp’ piacnapon történt, sok gépkocsi, meg ember állta körül, s még a járdát is lezárták.

Azt válaszolta, hogy még nem költözött el, június 1-jéig kapott újabb határidőt, hogy elhagyja a kisajátított területet. Azonban nincs meglegedve a Vár utca környékén részére

megjelölt lakással, mert kicsi, egy szoba-konyhás lakás, s neki annyi holmija van, hogy nem fér el benne, az udvar szűk, ahol a kutyáit nem tudja elhelyezni.

Aztán sírva fakadt, s elmondta, mi történt vele a napokban. Egy este, a kerítésen átmászva, egy férfi behatolt hozzá, s azzal fenyegette, ha azonnal nem adja át neki a pénzét, megöli. Úgy fejezte ki magát, hogy „*itt fog kifolyni a vére*”! Az illető ismerheti őt, mivel tudott róla, hogy a házát kisajátították, s azt hihette, hogy otthon tartja a pénzét. Ekkor a kertjén keresztül, a szomszédos kerten át sikerült megszöknie, valaki felhívta a rendőrséget, azonban talán rossz számon, mert nem tudtak kapcsolatot teremteni. Aztán tegnap este ismét bemászva a kerítésen, megint ráíjesztettek.

Miért nem tett följelentést a rendőrségnél? – kérdeztem tőle, mire azt válaszolta, hogy már járt a Rendőrségen, ahol beszélt „valakivel”, aki tanácsolta neki, hogy bírósághoz kell fordulnia.

Amíg beszélgettünk, megjelent egy nála sokkal fiatalabb férfi, leült a buszváró padjára, s csak bólogatott arra, amit nekem Mariska – így hívják a panaszkodót – mondott, s megerősítette, hogy ő is jelen volt akkor, amikor megfenyegették. Úgy nyilatkozott: iszákos emberről van szó, akiről föl is tételezi, hogy a fenyegetését beváltja.

Ezt viszont enyhén szólva furcsállottam. Szerény véleményem szerint, amíg a bíróság kitűz egy tárgyalást és tisztázódik az ügy, addig is védelmet kellene nyújtani ilyen helyzetben egy magyar állampolgárnak, s főleg, hogy kideríthető a betörő személye, mivel tanúja is van.

Hazaérve, a csomagokat elpakoltam, fölvettem a telefont, a Rendőrkapitányságot tárcsáztam, s bejelentést tettem az ügyeletes tisztnél (?). Azonban olyan választ kaptam, ami nem nyugtatott meg kellőképpen. Hivatkozott paragrafusokra, s hogy ez bírósági ügy, meg hogy kaptam-e felhatalmazást a bejelentésre, s legjobb, ha együtt elmegyek a rendőrségre a sértettel, de siessünk, mert délután 4-kor lejár a munkaidő...

Ez amolyan tipikus hivatalnoki kacskaringó, minden, csak nem rugalmas intézkedés, – gondoltam magamban, s kéretem, kapcsolja a kapitány úr vagy helyettesének telefonját. Már közelgett a dél, a kapitány nem volt bent, így a helyettesének ismételtam el röviden az egészet, hozzáfűztem, hogy kötelességemnek tartom bejelenteni a nem mindennapi esetet, s kérem az illetőnek megfelelő védelmét elrendelni. Azt kértem még, hogy leírva röviden a lényegét, délután beviszem személyesen, mert az ügyeletes válaszát magam részéről nem tartom kielégítőnek, a tanácsát nem tudom teljesíteni, nem az én feladatom, amit telefoni bejelentésemre kaptam, ezért választottam bejelentésemnek ezt a módját.

Ígéretet kaptam rá, hogy eligazítja az ügyeletes tisztet, nyugodtan menjek be bármikor, mert éjjel-nappal mindig rendelkezésre áll valaki, aki a bejelentéseket fölveszi és intézkedik, ha kell.

Ez már kicsit másként hangzott, mint amit előzőleg hallottam.

Ebéd után leírtam a rövid bejelentést, összeszedtem magam, megjelentem a rendőrségen. Az ügyeletes – nem tiszt, hanem altiszt – udvariasan fogadott, átadtam neki a lemezt, kinyomtatták, s nagyot nézett. Kisült, hogy délelőtt vele beszéltem. Azt mondta, hogy ránézve sértő, amit leírok. Én ugyan nagyon finoman fogalmaztam, szóvá is tettem, hogy semmi bántó szándék nem vezérelt, de ha óhajtja, itt a számítógépben azonnal kijavítom, ha valami nem tetszik benne. De ettől elállt, felvitte a kapitány-helyettesnek. Csak azzal egészítettem ki, hogy intézkedést várok, mert a „*sértett személy*” – ahogyan ők fogalmaztak – félelemben él, tekintve, hogy többször rátörtek.

Visszajövet azzal lepett meg, hogy nem is kell a beadvány, mert az ügy intézése már folyamatban van. Ugyan ő nem mondhat konkrét dolgokat, de szavaiból kiszűrtem, hogy nem is egy, hanem két gyanúsított van, s „*azoknak már nincs módjuk újból megijeszteni*” Mariskát. S akkor hozzáfűzte még, nem tudta, hogy a telefoni bejelentésemnél kiról van szó.

Tudom, – válaszoltam, s mondtam, hogy Szamaras Mariskáról van szó, akit így ismer mindenki a városban, csak én ezzel a gúnynévvel sem a telefonban, sem a levélben nem illelhettem. A gondot főleg az okozta, hogy nekem Mariska nem tudta úgy elmondani, ahogyan történt, s abból adódott némi félreértés.

Így lett a krimiből egy „Hepiend” (fon.) – amivel megnyugodhattam, tekintve, hogyha nem is mondhatta ki: *a madarak kalitkában vannak*. Persze így is félelmetes dolog: itt a város szívében megtörténhet olyan eset, hogy egy idős asszonyhoz betörjenek, s ily módon többször is megfenyegecsék...

Meghívó születésnapra

2003. május 23.

Meghívó érkezett a Honismereti Körtől. Idézem a meghívó szövegét:

„Réti Zoltán festőművész, nyugalmazott zeneiskola-igazgató, városunk díszpolgára a szerelem havában ünnepi nyolcvanadik születésnapját. Balassagyarmaton és a szülőhelyen, Nagyoroszipan az intézmények készülődnek méltó megünneplésére. Formabontó módon mi Tőle kapunk ajándékot ezen a szép májusi estén: életéről, önmagáról fog nekünk mesélni. Kérjük mindazokat, akik tisztelik Őt, jöjjenek közénk, hogy együtt hallgathassuk a Mester szavait, s mondjuk el Neki köszöntő gondolatainkat!”

Egy kis külön lapon pedig ez olvasható: „A Honismereti Kör vezetősége nevében kérjük, hogy az előadás után köszöntse az ünnepeltet a régi közös emlékek felidézésével! Megjelenésére és közreműködésére számítunk!”

Tehát én is ünnepi díszbe vágtam magam, elindultam a Helytörténeti Gyűjtemény épületébe, hogy meghallgassam kedves ismerősömet, s amint sorra kerültem, elmondjam köszöntő szavaimat. Íme:

„Úgy érzem, nem maradhatok el azok sorából, akik ezen az ünnepen néhány mondattal emléket idéznek fel a múltból, a közösen megélt napokból. Bennünket összekapcsolnak a Balassagyarmaton eltöltött hosszú évek, a munkás- és küzdelmes hétköznapiak. Örülök, hogy tanúja lehettem értékes munkájának, amit a zenei életben kifejtett, amit a Zeneiskola megnyitása érdekében tett, az eredményeinek, s hogy én is drukkolhattam a sikereiért.

Van egy másik kapocs, egy láncszem, ami közelebb hozott bennünket, a családunkat. Az, hogy az én kedves Guszti bátyámmal valamikor – nem számít az idő, hogy mikor – együtt koptatták a Miskolci Evangélikus Tanítóképző padjait. Bátyám sokat mesélt a diákévekről, az Avas-hegyi sétákról, barátairól: A „vazsmegyei” Böröndi Jósikáról és másokról. Többek között a Tanítóképző szomszédságában levő apácázárdáról, ahol az ifjak az ablakokból kidobált levelek útján ismerkedtek meg a kislányokkal, az én szeretett bátyám például Fajcsik Mártával. Gondolom, nem ő volt az egyedüli... biztos, mások is szívesen emlékeznek vissza az ott töltött időre.

Miskolc jó iskola volt, jó alapot adott az ott végzőknek. Bátyám is rajzolt, festett, zenélt; hegedűn játszott. Bennünket vakációkban, gyakorlás közben nem egyszer kiüldöztet a lakásból a százszor ismételt dallamokkal... De most nem róla van szó, mert Réti Zoltánt ünnepeljük, a zene nagymesterét, aki városunknak dicsőséget szerzett zenei téren, és a csodálatos szép pasztell-színekkel megfestett tájképek, arcképek, és a gyönyörű virágcsendéletek alkotójáról, az Ipoly-parti képek megálmodójáról.

Mindig megnéztem kiállításait, ha tehettem, Budapestre is elutaztam, s meghívtam a kiállításra Guszti bátyám családját is. Most se mulasztottam el. Éppen ma délelőtt gyönyörködtünk legújabb csodálatos festményeiben. Azt hiszem, nehéz kiválasztani, melyik tetszett legjobban. Én mégis megemlítek néhányat, amelyek különösen megragadták tetszésemet: a **Fuvolások a felhőkben, Tavaszti tarkaság, Felhők az Ipoly felett, Krizantémok**, és végül elmerengtem **Önarcképe** előtt.

Igen, elmúlt felettünk az idő, de az a jó, ha valaki 80 évesen is alkot, képeivel gyönyörködtet, felvidít, kimozdít bennünket a mindennapok taposómalmából. Adja a jó Isten, hogy sok éven át, jó erőben, egészségben alkosson családjá, szerettei és mindnyájunk öröme, Balassagyarmat dicsőségére.

Végül engedje meg, hogy gratuláljak kitüntetéseihez. Igazán megérdemelte.

E soraimmal tisztelgek születésnapján,

Szeretettel

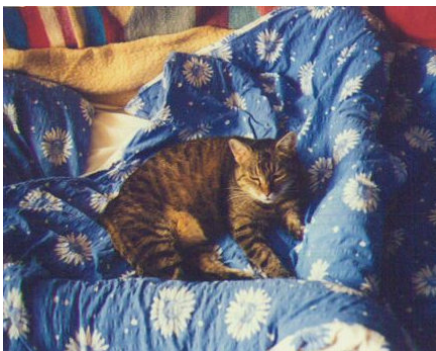
Finta Kata

Baleset érte Szürkénket

2003. július 10. csütörtök

KÉSŐ ESTE NÉZTÜK A TV-t.

Emese kint a folyosón, a kellemes nyári éjszakában barátnőivel szórakozik. Éppen lefeküdni készülünk. Egyszer csak ijedten nyitja az ajtót, kezében a fájdalmasan nyávogó, immár egyetlen Maca-cicánkkal.

(A képen: Macuka látható ágyban, párnák közt) Mi történt? – szaladok eléjük. Letesszük földre, alig vánszorog... – Szinte kúszik a földön, egyik első lábát fájlalja és kínosan, szünet nélkül nyávog. Óvatosan fölemelem, leteszem az ágyra. Még megfordulni sem tud, rettenetesen szenved. Gyorsan kiszaladok, előveszem az egyetlen szem Algopyrint és Eleniumot, próbálok belőlük egy-egy ici-pici darabkát leszabni. Összetöröm, és hozom neki becsomagolva egy kis májkrémbe. Talán sikerült a nagyobb részét megetetni vele.

Közben megágyazok. Egy plédet teszek a takarómra, magam mellett helyezem el. Úgy látom, hogy a gyógyszertől valamennyire enyhült a fájdalma, elaludt. Én azonban – mivel elfoglalta a keskeny fekhelyem nagy részét – kénytelen vagyok a fotel felé kinyújtani a lábamat, s úgy próbálok elaludni.

Nehezen ment. Folyton figyeltem a cicát, aztán hol elzsibbadt, hol görcsöt kapott a lábam a kényelmetlen helyzet miatt. Ezt sem bántam, csak annak örültem, hogy a cica nyugodtabb, alszik, csak néha próbál megfordulni, de akkor mindig fájdalmasan följjadul.

Péntek reggel: Megbeszéljük a történeteket. Emese elmondja, hogy nagy nyávogást hallott az udvar felől, lenézett, de nem látott semmit. Aztán később a lépcsőházból meghallja Macánk fájo nyávogását. Ölbe vette, s úgy hozta be. Tanakodtunk, hogy mit tegyek? Mindenképpen látnia kell egy állatorvosnak. Próbálom hívni telefonon az ismerősöket. Senkit sem találok. Akinél legutóbb Kormival voltunk, szabadságon van, az állatpatikában az eladóő közli, hogy a mi garázsszomszédunk helyettesíti. Próbálom telefonon elérni, nem jelentkezik a lakás telefonja. Újból hívom az állatpatikát, megadják a MOBIL-számát. Hívom. Csak az üzenetrögzítő jelentkezik. Bemondom az üzenetet. Telnek a percek, majd az órák. Ismét hívom a számot, most már SOS-jelzést hagyok az üzenetrögzítőn. Nemsokára megszólal a telefon. Az orvos jelentkezik. Mondja, hogy Bercelen van egy országos értekezleten. Nemsokára vége lesz, akkor megnézi a cicát.

Délfelé megjelenik az orvos, vizsgálja, de törést nem észlel. Látom, gondban van. Azt mondja, hogy kellene Röntgenfelvétel, talán kimutatná, mi okozza a fájdalmat, meg azt a csúszó-mászó közlekedést. Azt mondja, hogy itt sajnós, a közelben sincs olyan állatorvos, aki a csont-problémákhoz értene. Megadja az egy budapesti állatklinika címét, telefon-számát, oda, kellene vinni, csak ott tudnak segíteni rajta. A vizsgálatért nem kért semmit.

Nem lettem okosabb. Felhívtuk Katicát. Tegnap már szöltünk neki a balesetröl. Otthon van, nyakig munkában, mert festik Emese szobáját. Tudom, hogy ő annakidején megröntge-nezte a saját cicájukat a klinikán, de hát oda más macskát bevinni, pláne, hogy most nem is dolgozik...

Ez nem megy, de érdeklődni fog ismerős helyen, ahová bejelentheti. Amelyikre gondol, az a klinika közelebb volna, mint amit az állatorvos megjelölt. Nemsokára visszahív, és közli, hogy hétfőn reggel kilenckor kell jelentkeznünk a cicával. Megbeszéltük, hogy vasárnap délután utazunk Emesével, és magunkkal visszük a cicát.

Hosszú napok, s percek következtek, mert a cica állandóan szenved, minden mozdulat, fordulás fáj neki, alig eszik valamit. Azért csak kimegy az erkélyre, ott érzi jól magát, még a magas almot tartalmazó nyáriládáját is használja.

Eltelt az idő. Vasárnap ebéd után készülődtünk. A nagy piaci kosarat készítettem el a cicának, puha anyaggal kibéleltem, egy lyukacsos anyagból befedtem, amit gumival szorítok majd le. Szegénykének nem nagyon tetszett a bezártság.

Eddig mindig azt mondtuk, hogy ő egy olyan cica, amelyik sohasem nyávog. Most szegényke bepótolta. Amikor felszálltunk a buszra, Emese ölébe vette a kosárral, de megállás nélkül nyávogott Vácig. Hiába simogattam, ketten is becéztük, csak nyávogott. A fájdalomtól és főleg az ijedtségtől úgy lihegett, nyelvét kilógatva, ahogyan a kutyák szokták. Vác után már valahogy megszokta a változhatatlan helyzetet, elcsendesedett. Budapestre érkezve aztán újabb tortúrák: a Metró, ahol Katica várt ránk, kicsit könnyebben utaztunk, mivel átvett tőlünk egy csomagot.

Szegény cica végignyávogta a további utat hazáig. Mit gondolhatott magában? Talán azt hitte, hogy már örökké utazni fog... Miért hagytuk el az otthont, hová visznek, mi lesz velem? Mi ez a nagy zaj? Miért vagyok bezárva? A Metró után megint a nagyvárosi zaj, majd a helyi autóbusz következett, aztán egy ismeretlen lakás, ahol egy fekete Puma (Katicáék Krampusz-cicája) felpúpozott háttal és szőrzettel, fújva és morogva fogadja az idegen betolakodót...

Még jó, hogy egyik sem ment neki a másiknak, inkább elhúzódtak egymástól, illő távolságból haragudtak egymásra. A nappaliban a cicánk elfoglalta a sarokban levő fotel mögötti

nyugalmat adó csendes helyet. Enni-inni adtunk neki, egy nagy tálban kapott külön almot. Megnyugodott. Csak arra kellett vigyáznunk, nehogy a két cica közel kerüljön egymáshoz. A Krampusz egyszerre mindenkiben ellenséget látott. Aki találkozott vele, arra fújt és morgott. Borzasztó dühös lett, hogy egy idegen került az ő birodalmába! Csak sétált haragosan, mindnyájunkat kerülgetett.

Emese szobáját kaptuk meg hálóhelyül, a cica és én. Amikor az ágyra tettem, olyan boldogan foglalta el, végre, itt is van ismerős, kényelmes hely. Éjjel csendes volt, nem nyávogott, nyugodtan aludtunk. Hajnalban nagy kaparászást hallottam, a szoba közepére, nagy papírokra helyezett almos-tálkában munkálkodott. Reggel csodálkozva nézte Emese, hogy az egész alom-mennyiség nedves. Az ő cicájuk csak egy maréknyit nedvesít be. De hát Maca tegnap déltől visszatartotta.

Hétfő reggel: Katica egy ismerőse még reggel hétórákor fölcsemetett, egy cicahordozót hozott nekünk. Sietve készülődtünk, hogy időre a kórházba érjünk. Éhesen-szomjasan betuszkoltuk a cicát, nem tudtuk, hátha altatni fogják. Már megint egy ismeretlen dobozba kerülök, gondolta a cica, mert nem szívesen foglalta el helyét a cicahordozóban. A buszon megint panaszosan nyávogott, mindenki érdeklődéssel figyelte.

Utolsó percben érkeztünk, mert véletlenül egy megállóval továbbmentünk, mégsem késtünk el. A váróhelyiségben még két cica és sok-sok kutyus, egyik sántít, másiknak gallér a nyakában, csupa beteg állat. Mikor beléptünk, minden kutyus fülét hegyezte, de egyik sem ugatott, s nem akartak támadni sem, csak illedelmesen, érdeklődéssel nézegették a jövevényt.

Nemsokára kinyílt az egyik ajtó és megkérdezték, jött-e valaki bejelentésre, – ezért hamar bejutottunk. Fiatal állatorvos fogadott, aki érdeklődött, hogy mi történt a cicával? Sajnos, nem tudtunk segítségére lenni, mert mi sem tudtuk. Elmondtam, hogy a lépcsőházban van egy cicabejáró lyuk számukra, de valaki eléje zsákokban törmeléket helyezett. Ezért csak

következtethetünk rá, hogy menekülni akart a szokott helyen, de visszacsúszhatott.

Aztán az orvos egy „cica-nővér” segítségével megvizsgálta. Először letette a földre, figyelte, hogy megy, vagyis inkább hogyan kúszik a földön. Aztán a vizsgáló-asztalra helyezve, alaposan végigtapogatta. Olyan szakszerű módon, finoman meg tudták fogni, hogy fájdalommentesen harcképtelen lett a cica. Hamarosan kisült, hogy nemcsak a jobb első lába, inkább a két hátsó lába sérült, vagy ki tudja miért, most rosszul működik. Amikor tapogatta, s ahol fájhatott a cicának, mindig egy halk nyávogást hallatott, szinte válaszolt a kérdésre, hogy hol fájlalja a testrészeit.

Aztán áthívta a szintén fiatal adjunktust, aki újból átvizsgálta. Nem kellett megröntgenezni, altatni. Végül az volt a közös véleményük, hogy nem törés okozza a járáshibát és fájdalmat, hanem az ínszalagok nyúltak meg a lábán. Kapott injekciót, ami egy hétig csillapítja a fájdalmát. Javasolt egy vitamint, amit a klinika területén megvehettünk. Azt mondta, ha nem javul, vigyük vissza egy hét múlva.

A lakásban ebéd után egy jót pihentünk. Marasztaltak, de én elhatároztam, hogy még délután hazautazom. Jobb lesz nekik is, mert a macskákat úgy is el kell különíteni, a miénk otthon, ismerős környezetben jobban fogja magát érezni. Danika és Emese elkísért a busz-állomásra. Elhatároztam, hogy helyjegyet kérek. Olyan szerencsénk volt, hogy egy cica-barát nő ült az ablaknál, s amikor meglátta, mindjárt érdeklődött, hogy mi a baja. Mindkettőnknek – a cicának is külön helyjegyet adott. Kísérőim segítettek elhelyezkedni a buszon, elbúcsúztunk. A cica egészen jól érezte magát, egyet sem nyávogott egész úton. Igaz, mindjárt kinyitottam a cicahordozó ajtaját, s az előre elkészített vizes zsebkendővel végigsimogattam a nagy meleg miatt, aztán a magammal hozott étellel megkínáltam. Jóllakva, jól elhelyezkedve, egész úton nyugodtan aludt. Az injekció is megtette a hatását.

A rövidebb úton jöttünk haza, s mikor a 2/A útról ráfordultunk a 2-es útra, egy nagy csattanást hallottam. A buszvezető lassított, aztán a legközelebbi autóbusz-megállónál leállította a motort. A hangosbemondón közölte, hogy az autóbusz meghibásodott, kért, szálljunk ki, nemsokára jön a mentesítő járat, amire fölszállhatunk.

Lekaszálódtam rengeteg csomagommal, s kis várakozás után valóban jött Vácról a mentesítő autóbusz. Az árnyékos oldalon helyezkedtem el, és immár – igaz, némi késéssel, de szerencsésen hazaértünk. Az állomáson Gyuri és Attila is várt. Hazaértünk a Cicával. Mikor otthon kiengedtük fogságából, látszott rajta, hogy megnyugszik. Azonnal az erkélyen foglalt helyet, s az ismerős helyen békésen elnyúlt a szőnyegen és a kis résen az utca forgalmát nézegette.

Már több nap telt el, péntek van. Jól eszik a cica, a vitamin-ját is elfogyasztja az étellel együtt. Mintha kicsit jobban volna. Bár még nem járkal rendesen, mégis mintha javulna az állapota. A kedélye biztosan. Csak azt sérelmezi, hogy nem engedem ki a szabadba. Szegényke megszokta a szabadságot, nehezen viseli a zártságot. De az orvos is azt ajánlotta, hogy ne engedjük ki, amíg meg nem gyógyul.

Már eltelt két hét. A cica jobban érzi magát, azonban még mindig nem rendes a járása. Néha kiengedem a folyosóra, először csak felügyelettel, de mindig megpróbálkozik elszökni. Most már nyitva hagyom néha az ajtót, hogy ne csak az erkélyen pihenhessen, hanem a folyosón is. Vagy kétszer lement, de hívásra visszajött.

Telefonáltam az állatkórházba, de az orvos szabadságon van, csak augusztus 12-én lesz bent, akkor megbeszélék vele majd egy napot, s megmutatom, ő állapítsa meg, kell-e még további terápia – a cicának.

Vakáció

A NYÁR MINT MINDIG, most is zsúfolt, programmal, vendégekkel teli. A cica lassan gyógyul, már alig lehet visszatartani, mindig kikívánczik. Kiengedem, csak estefelé terelem be, félek, nehogy éjszakára kint maradjon. Mindig éjjel történik valami baj velük.

Emese is lejött rövidebb időre, aztán otthon is akadt valamilyen programja, visszament, de most megint itt van, és a vakáció további részét nálam tölti.

Érdeklődtem a könyvtárban, hogy kell készülni egy rajzkiállításra. Először is, meg kell várnunk az igazgatónőt, aki szabadságon van, ő osztja be a kiállítások idejét.

Attilával addig is szorgalmasan készítjük elő a rajzait, hogyha visszaérkezik az igazgatónő, jól mutassanak a képek, amit bemutatok neki. Kiválogattam a legjobban sikerülteket, a hátoldalra ráírom a címet, a készítés idejét, aztán színes kartonokra ragasztom. Már néhányat korábban is előkészítettünk Attilával, most is lelkesen segít mindenben. Mikor elkészültünk a munkával, kiraktam sorban a kisszobai két rekamiéra, olyan jól mutattak a nyers-fehér gyapjún, olyannak tűnt az egész, mint egy színes virágos rét...

2003. augusztus 20.

Mindnyájan együtt töltöttük az ünnepet. Este a TV-ben megnéztük a budapesti tűzijátékot. Lehet, hogy többet láttunk így, mintha kimentünk volna a nagy tömegbe. Itthon most a Sörfesztivál rendezett tűzijátékot, mi a házunk lapos tetejéről néztük, ahonnan nagyon jól lehetett látni. Szép volt, persze nem lehet a fővárosihoz hasonlítani. Az Önkormányzat a következő vasárnapra halasztotta a tűzijátékát. Attilának nagyon tetszett, amikor a fénycsóvákat felénk irányították. Olyan érzésnek tűnt, mintha mindjárt fölénk ereszkednének a tűzcsillagok.

Most, hogy több szabadidőm lett, előzetes telefonbeszélgetés után találkoztam a könyvtár igazgatónőjével. Régen nem láttam őt. Fiatal lány korában versmondóként szerepelt városi ünnepségeken, és egy alkalommal a szlovákiai Nagykürtösre is együtt mentünk vele egy rendezvényre.

Azt ajánlotta: vigyek mutatóba néhány rajzot Attilától. Nagyon örültem, mert a képeket átnézve, azonnal megnézte a naptárát, kijelölte az ünnepélyes megnyitó időpontját augusztus 9-én, délután 4 órára, és október 10-ig lesznek kiállítva a képek. Megbeszéltük a részleteket, napokon belül már szállítottam a kért dolgokat. Először kiválasztottam legjobbnak látszó rajzokat, aztán egy rövid ismertetőt kell írnom Attiláról, ami a meghívóra kerül. Editke doktornőt kértem föl, aki korábban a szomszédunkban lakott (tőlük örököltük meg Kormi cicát), mondjon bevezetőt Attiláról és a képeiről. Szívesen elvállalta. Összeállítottam egy névsort a meghívandókról. Legalább 40 nevet írtam össze, akiket szeretnék ott látni a megnyitón. Az igazgatónővel kiválasztottunk két verset, amelyeket majd Emese mond el a megnyitón. Nem lesz könnyű az új iskolából az első héten eljönnie, de a meghívott budapesti rokonok közül remélem, valaki majd elhozza autóval, s aznap este már otthon is lehet.

2003. augusztus 27.

Reggel telefonált az igazgatónő, közölte, hogy elkészültek a meghívók, menjek megnézni, mert ki akarják nyomtatni kellő példányban. Összepakoltam a még itthon levő rajzokat, s átvittem. Olyan jól néz ki Attila „*Uralkodom*” c. képe a borítólapon, egyelőre fekete-fehérben. Az átadott meghívóba szánt szövegen alig változtattak. Átnéztük a vendégek névsorát és megegyeztünk, mennyit küldjön szét a könyvtár, a többit – amelyeket személyesen akarok átadni szomszédoknak és volt kollégáknak, – magammal hoztam. Ma és holnap átadom mindenkinek, azon kívül személyesen vagy telefonon is meghívom mindegyiküket.

Íme a Meghívó címlapja
A meghívón lévő kép:

Szöveg:

A Madách Imre városi Könyvtár
tisztelettel meghívja Önt és kedves Barátait
2003. szeptember 9-én, 16 órára

Buday Attila

rajzkiállításának megnyitójára
a könyvtár galériájába.

A filctollal készített munkákról
dr. Dévényi Edit
pszichiáter beszél.

Verset mond: Hatás Emese. (unokám)
A tárlat 2003. október 10-ig tekinthető meg.

A meghívó belső lapján:

Buday Attila Balassagyarmaton született, 1961. február 11-én.
Klinikai felülvizsgálatok során, Budapesten megállapították nála a
Down-betegséget, és fejlődését figyelemmel kísérték.

Rendes időben óvodába mehetett, majd a budapesti, Diószegi
Sámuel utcai bentlakásos Foglalkoztató Általános Iskolába került, s
elvégezte annak fokozatait.

1980-ban épült fel Dunakeszin, egy színvonalas ellátást biztosító Foglalkoztató Intézet, amelyben igen jó szakmai gárda viselte gondját a sérült fiataloknak. Gépekkel felszerelt műhelyekben mindenki képességének, érdeklődésének megfelelő munkát végezhetett. Rövid ujjai ellenére ügyes keze van, mindenféle tevékenységet könnyen elsajátít.

Munkaidőn túl különféle szakkört működtettek, ahol hobbijuknak élhettek a fiatalok. Lehetett korongozni, szőni, kézimunkázni stb. Rajz-szakos tanárnő felügyelete és irányítása alatt Attila megbarátkozott a rajzolással.

Már az Intézet megnyitása után egy évvel, a budapesti Orvostudományi Intézetben sérült emberek munkáiból kiállítást rendeztek, s ott voltak a többi fiatal munkái között Attila rajzai is.

Mindenféle zenét kedvel, már fiatal korában divatos tánczenére nagyon jó érzékkel táncolt. Nemcsak a könnyűzenét szereti, az István, a király c. rock-operáért különösen rajong.

Hátsó borítólapon:

Mindig szeretnivaló gyermek volt. Rendkívül figyelmes, készséges.

Kedvessége elfeledtette édesanyjával, hogy nevelése több gonddal járt, mint az egészséges gyerekéké.

A Rendezvény támogatója:

Balassagyarmat Önkormányzata

Ezeket tartalmazza a meghívó. Mikor megláttam az első oldalán Attila: Uralkodom c. rajzát, meghatott, olyan jól néz ki rajta.

Nagyvárad-téri Orvostudományi egyetem épületében rendezett
kiállításon Attila néhány képe is megjelent.
Középtől jobbra Attila látható.

Még mindig augusztus 27. – Vége a nyárnak, Emese szomorúan kezdett csomagolni. Mindig olyan bánatos, ha innen el kell mennie. Valahogy nem tetszik neki az új iskola sem, főleg azért, mert úgy hírlik, hogy szigorú előírásokat kell majd betartani.

Emesét kikísértük Attilával a buszhoz. Nagyon levert hangulatban volt – mint mindig, mikor a vakáció végén búcsút kell mondani Balassagyarmatnak. Most is fájó szívvel búcsúztunk.

Estefelé elővettem a rajzkiállításhoz meghívottak listáját, és elhatároztam, hogy megkezdem a telefonálgatást a kiállítással kapcsolatban, a címlistán szereplő rokonokkal, ismerősökkel. Elhatároztam, hogy először a budapesti rokonokkal beszélek. Egy telefon lebonyolítása után, csörgött a telefon. Gergő van a vonalban.

Mi ez, ha nem telepátia?

Ugyanis éppen ők következnek a névjegyzéken, akiket hívni akarok. Elmondta, hogy Bandi születésnapját ők rendezik, csak szűk családi körben, s szeretnék, ha én ott lennék.

Igen, holnapután lesz a nagy nap. Örömmel teszek eleget a meghívásnak; mindig öröm számomra, ha találkozhatom vele. Persze, rengeteg a gondom, de valahogy megoldom, hogy ott lehessenek. Még addig telefonon megbeszéljük a részleteket.

2003. augusztus 29.

Minden időmet a készülődés tölti ki. Személyesen, beszéllek azokkal telefonon, akik a listán vannak, s akikkel találkozom addig az utcán, szóban is meghívom a bemutatóra. Azért szakítok időt arra is, hogy készülődjek Budapestre. Szörnyű meleg van ma is. Az autóbuszban ugyan felszereltek légkondicionálót, de nincs bekapcsolva, a légtér csak egy felső ablakon át szellőzik. Mire megérkezzünk, már hátam közepén folyik lefelé rólam a víz. Sajnos, ez a busz nem a rövidített úton ment, ezért bizony utolsó pillanatban érkeztem meg. Katinál nincs otthon senki, talán jobb is, mert lepakoltam a holmit és gyorsabban tudok lezuhanyozni, átöltözni. Negyedhatra ígérte Irénke, hogy fölszengetnek értem, s együtt megyünk a Balassagyarmat utcába Gergőékhez. Nálam már annyi az idő, de még nem készültem el. Jó, hogy késtek egy kicsit. Gyorsan elvégeztem az utolsó simításokat magamon, s elhatároztam, hogy lemegyek, ott várok rájuk. Már majdnem fél hat, mire leérek a kapuhoz, s látom, éppen akkor kászálódnak ki a kocsiból. Tehát épp' jókor jöttem le.

Jó, hogy elvisznek, mert nehezen találtam volna oda, nekem ismeretlen az a környék, ahol laknak. Szép, tágas lakásuk van, de éppen tataroznak, csak jelenleg egy szobájukat használják. Olyan helyes Gyöngyvér, telt alakjával. Készülődik a konyhában. A nyitott teraszon terített meg egy nagy asztalt, körben hat székkal. Még mindig nagyon fülledt, meleg van. Nemsokára megérkezik Irénke nagybácsija, ő is becsomagolt üveggel.

Nemsokára körbeüljük az asztalt, felköszöntjük Bandi öcsémet. Nagy meglepetés vár rá, mert Gyöngyvér egy jénai tálban tejföllel nyakon öntött, kicsit megpirított juhtúrós sztrapacskát tálalt föl előételnek. Mindnyájan jót nevettünk, mert ez amolyan el nem hanyagolható szokás a családban,

hogy Bandi születésnapján a sztrapacska elmaradhatatlan. Emlékszem, hogy (én, aki ezt az ételt nem szeretem), egyszer Bedén, mert mindenki mással volt elfoglalva, kívánságára elkészítettem vacsorára. Rajtam kívül mindenkinek ízlett. Én pedig elnézést kértem, de nem kértem belőle.

Nemsokára föltálalták a főételt. Nagy tálon óriási halomban kétféle sült: finoman elkészített rántott-szelet, a tál másik felén pedig gombával, sonkával bélelt, tetején sajttal átsütött dundi szeletkék voltak fölhalmozva. Kétféle saláta, rizs és petrezselymes krumpli-körítéssel. Mindenki jóízűen falatozott, mégsem bírtuk megenni a nagy mennyiséget. Közben családi eseményekről folyt a társalgás.

Bandiék nyáron Erdélyben jártak, Klári testvérének a lánya esküvőjére hívták meg őket. Óriási lakodalmat csaptak, kétszáz vendéggel, külön műsorszervezővel. A részleteket már bent a szobában hallgattuk meg, mert néhány csepp eső megzavarta a szabadban való tartózkodásunkat. Irénke elővette a megszámlálhatatlan mennyiségű fényképet, s körbeadva nézegettük a rokonokat, aztán a szép tájakat, amerre jártak, mert a lakodalmom után a rokonok mindenfelé elfuvarozták őket. Voltak Harajban, Berecken, Parajdon, a Szent Anna-tónál, Tusnádon, a gyönyörű havasokon, Sepsiszentgyörgyön, Kézdivásárhelyen, s ki tudja, még hol. Azt mondta Bandi, hogy a 10 nap alatt, amit ott töltöttek, megállásuk sem volt, csak utolsó nap pihentek, hazaindulás előtt. Sok rokonnal találkozottak. Kicsit irigykedtem is érte, hogy mindebben részük lehetett.

Az idő gyorsan telt, közben még egyszer behoztak egy nagy tál húst, s kezdtek falatozni. Én még nem tudtam magam rászálni, csak később engedtem a csábításnak, s még egy kis szeletet én is elfogyasztottam.

De még ezzel se volt vége, behozták a Bandi kedvenc, gyertyával díszített, diétás almatortáját.

Jól esett beszélgetni a rokonokkal, a régi szép erdélyi időkről, a fiatalok jövőjéről. Gyöngyvér majdnem az utolsó hónapjában van, már nem is kezdi el a tanítási évet; ő a Fasori

Gimnáziumban tanít, nyelvtanár. Jó, és öröm, ha a fiatalok így kezdhetik, hogy jó lakásban, már autót is vettek. Hiába: nem mindegy, hogy egy, vagy három gyermeket nevel valaki, s az sem, hogy bátyámmal együtt nevelkedett a fiuk. Nagyon jó érzés, hogy az én kedves testvérem ilyen jó férj, s hogy egyetértésben élnek.

Már jóval elmúlt 10 óra, amikor hazaindultunk. Irénke vállalta, hogy kis kerülővel elfuvarozza Lajos bácsit is Rákoskeresztúrra. Menet közben megmutatta, hogy hol született a mamája, hol tanított a papája és Guszti bátyám édesapja. Persze koromsötét volt, nem sokat láthattam belőle. Engem is haza, illetőleg a lányom lakásához szállítottak. Kellemes rokon összejövetelben volt részem. Kati lakásán tizenegy órakor dugtam a kulcsot a zárba, még mindnyájan fenn voltak. Ők is vacsorával vártak, de megköszöntem, arra már nem vállalkoztam a kiadós vendéglátás után. Jó darabig beszélgettünk, mi hárman, nők. Aztán bementem Danikához, megmutattam a fényképeket. Kinyitotta a számítógépen a Honlapomat. Nagyon jól néz ki. Arra kértem, tegye át nekem floppyra, mert otthon akarom átnézni. Megbeszéltük, hogyan kell otthon telepítenem a számítógépembe.

Milyen az élet?

MENNYI MINDEN történik egy életen át... Még most is olyan nagy gondokkal kell megküzdenem, s annyira elfoglalt minden percem. Többször hallják tőlem azt a mondást, hogy jó lenne már nyugdíjasnak lenni! Persze, ezt úgy kell érteni, hogy végre csak a saját kedvteléseimnek szeretnék élni, de még mindig nekem kell másokról gondoskodnom. Hiába. Ez jutott osztályrészül, s amit rám mértek Odafönn, azt meg kell tennem legjobb belátásom szerint, amíg erőm engedi.

És mégis: úgy érzem, hogy mintha derengene a sötétség után, mintha kicsit kezdene jobbra fordulni az életünk. Fiam is elkezdett valamit. Naponta fohászkodom a Mindenhatóhoz, hogy segítse őt, hogy rendbe jöjjön az élete. Mintha a gazdasá-

gi helyzet is kicsit javulna, s ezzel a gondokkal teli életünk is jobbra fordulhat.

Tudom, nehéz a lányom élete. Ő is magára maradt, egyedül kénytelen küszködni két gyermekével. De jó, hogy Emesét fölvelték a Szent Margit Gimnáziumba. Tudom, nehéz lesz neki, a korábbi iskolája után, mégis remélem, hogy itt jó kezekbe kerül, javára szolgál majd az elkövetkezendő négy év. Danikát is fölvelték az egyetem villamosmérnöki karára. Most nyáron egy hónapig dolgozott, nem indul pénz nélkül az egyetemi éveinek.

S végül: Attilának kiállítást rendeznek! Úgy örülök neki, mert számára is óriási sikerélményt jelent. Olyan jól mutatnak a nagy gonddal-szorgalommal készített színes képei. Annyira várom a megnyitót!

Gyorsan telnek napjaink, mindig akad újabb teendő a kiállítással kapcsolatban. Elküldtem Emesének a verseket, a betűket megnagyítottam a lapon, mert említette: nem biztos, hogy addig mindkettőt meg tudja tanulni. Iskolakezds, ráadásul a szigorúnak ismert Szent Margit Gimnáziumba jár. Nem is várhatom tle, hogy csak a versre koncentráljon. Azért izgulok, hogy Gergő – a bátyám fia – elhozza t kocsival, másképpen nem tudnának aznap visszautazni.

Attila gőzerővel dolgozik. Nem gondoltam, hogy ennyire átérzi a kiállítás jelentőségét. Boldog, s ki tudja, még hány képet fog addig rajzolni, persze, már legalább 50-et leadtunk, talán annyit nem is lehet kiállítani. Igazán nem is hittem, hogy lesz valami az egészbl, s lám, mégis csak sikerült. Olyan öröm tölt el, hogy szegény beteg gyermekemnek ilyenben része lehet.

Több szomszédot személyesen meghívtam.

A meghívókat bevitettem volt kollégáimnak, utána az utcán több ismertőssel találkozva, tket is meghívtam a megnyitójára.

Persze, a kiállításon kívül, meg a szokásos háztartási teendőkön túl is akad bőven munkám. Itt a befőzés, a lekvár

főzés ideje. Most csak egy adag szilvalekvárt főztem, mert legalább 50 üveg cseresznye-meggylekvár sorakozik a polcokon. Közben lehűlt az idő, lecsót is tettem el, mert azt mondják, most szedik le az utolsó termést. Arról nem is beszélve, hogy a házbeli ügyekre is sok idő megy el. Csak már vége lenne! Igazán nem öröm számomra, hogy kipattant egy csúnya dolog. Ki hitte volna, hogy mik történhetnek egy házban...

Rajzkiállítás

2003. szeptember 9.

ITT A NAGY NAP! Alig vártuk Attilával. Sajnos, a bátyja nem jöhet velünk, mert éppen keddi napokon kell Budapestre utaznia. Emese tegnap megnyugtatót, hogy Gergővel együtt érkezik, aki érte megy a gimnázium elé, ott veszi őt föl. Azt mondta, megértők voltak a gimnáziumban, még az órarendet is megváltoztatták, hogy az utolsó, fontos óráról ne hiányozzék.

Délelőtt átmentünk a Könyvtárba, átadtuk a kis emlékkönyvet, amit erre a célra vásároltunk. Találkoztunk a dekorátorral, aki elrendezte a képeket. Azt mondta, elkészült mindennel, megnézhetjük. Fölmentünk a lépcsőn, s a meglepetéstől alig tudtam szóhoz jutni. Alig tudom elhinni, összesen 80 képet helyezett el körben a falakra, de jutott belőlük még a lépcsőfeljárattal szemben levő könyvespolcok oldalára is. Egy-egy nagy, üveggel borított fehér kartonra – nagyságtól függően – két vagy három kép került. Minden kép alatt egyformán helyezte el a feliratokat.

Végigjártuk az egészet; elfogultság nélkül kijelenthetem, hogy ilyen szépen elrendezve, igazán jól mutatnak a rajzok. Most még inkább izgulok, hogy jól sikerüljön a bemutató!

A megrendelt háromféle pogácsát, a csokis süteményt és az üdítőket, ásványvizet Attilával föl vittük a Könyvtár irodájába; kétszer fordultunk, mert egyszerre ketten sem bírtuk el.

Közben itthon is elkészítettem a terítéket, az uzsonnára hozott finom felvágottakat, salátákat, édes- és sós süteményeket, üdítőt. Lassan mindennel elkészültem, Attilával meg ebédelünk, aztán pihenünk egyet, majd átöltöztünk. Attila annyira készül, olyan izgatott.

Negyednégykor fölhívtam lányomat a Mobilján. Azt mondta, hogy Emese Gergővel mindjárt megérkezik, már Érsekvadkerthez közel járnak. Jaj, de jó, legalább lesz ideje átöltözni, kicsit pihenni.

Fél négykor csöngettek. Itt vannak. Megkínáltam őket friss pogácsával, aztán magukra hagytuk őket, hogy készülődjenek, mi Attilával átmentünk a Művelődési Központba. Azt mondja Gergő: Ők is jönnek mindjárt, várjunk, elvisz autóval. Jót neveltünk a mondásán, honnan tudná, hogy csak egy zebrán kell átmennünk a kiállítás színhelyére?

Odaérve, Attilával a kapuban egy csoportot láttunk; azonnal fölismerte a barátait. Egy törekeny, apró termetű nő vezette a fiatalokat. Mikrobusszal jöttek, s a közelben parkoltak le. Bemutatkozott: Balla Istvánné, a csoport fejlesztő-gondozója. Attila lelkesedve, Ági néniként köszöntötte, és nyakába borult örömében. Igazán nagyon megörültem, hogy a meghívásomra eljöttek, bár telefoni érdeklődésemre még csak azt válaszolták, hogy majd eljönnek valamikor a kiállított képeket megnézni, de nem valószínű, hogy a megnyitóra itt lehetnek. Együtt mentem velük az első emeleti Könyvtár galériájára.

Sok vendéget találtunk ott, nekem körbe kellett járnom a terepet, hogy üdvözljem ismerőseimet. Sok pótszékert hoztak még, kevésnek bizonyult a megszokott rendezvényekhez képest. Szinte hihetetlen számomra, nem gondoltam, hogy ilyen sokan kíváncsiak Attila munkáira. Nagyon jó érzéssel néztem a sok kedves ismerőst, akik mind elismerő szavakkal illették a kiállítást.

Kezdődik a műsor

Megszólalt a zene, s a könyvtár egyik fiatal munkatársa kedves szavakkal üdvözölte a társaságot. Barát Attila gépzenei kísérettel szép darabot adott elő szaxofonon. Aztán Emese következett, elmondta Apukám „*Házam... Hazám...*” c. versét. Utána Editke megható mondatokban foglalta össze Attila életét, elemezte a munkáit; megemlékezett rólam is, ami annyira meghatott, hogy könnyeimet törölgettem. Bizony, közben végigfuttattam gondolatban azt a négy évtizedet. A beszédet szó szerint ismertetem a későbbiek során, mert meg akarom örökíteni a család

számára. Megint szaxofon-szóló, majd ismét Emese mondta el Kosztolányi versét: „*Mostan színes tintákról álmodom*”. Nagyon illetődött volt szegénykém, biztos nem számított ilyen nagyközönségre. A mikrofon kicsit magasban állt, ezért nem lehetett mindig hallani a halk hangon elmondott szavait. Különben aranyos volt, jól állt rajta a fehér selyemblúz, ami nem tetszett neki, mert a gimnáziumban kellett megvásárolni, a mindenkire rászabott darabot.

A képen Attila látható, a kiállított képei előtt. A vers után zene következett, Attila nem zavartatta magát a közönségtől, a zenére énekelni kezdte a dalokat.

Kötetlen beszélgetés, a képek megtekintése és ismerkedés kezdődött azok számára, akik nem ismerték egymást. Nagyon örültem, mert alig akadt kivétel, akik nem jöttek el az általam meghívottak közül. Láttam, hogy Réti Zoli bácsi, Balassagyarmat neves festőművésze, Guszti bátyám iskolatársa meg-

találta a családomat, együtt beszélgetett Katicámmal, Gergővel, meg Pirkó, gyermekkori-barátnőm lányával. Zoli bácsi kijelentette, hogy tetszenek neki a képek, márpedig ő igazán komoly kritikus ebben a szakmában.

Dr. Dévényi Edit főorvos, pszichiáter beszéde Attila rajzkiállításán:

Tisztelt Egybegyűltekt, Kedves Közönség! – Felkérést kaptam, hogy Buday Attila 42 éves Down-syndromás alkotó kiállítását megnyissam. Tekintettel arra, hogy évekig Attila szomszédságában laktunk, többször találkoztam és beszéltem vele, ezért elsősorban, mint jó ismerős, nem orvosként vállaltam el a felkérést. Képeit látva, magam is elcsodálkoztam, mennyire eleven, harmonikus és jól megkomponált rajzokról van szó.

Ez a kiállítás azonban egy édesanya kitartó türelmének és odaadó gondoskodásának is dicsérete, és nemcsak az alkotót minősíti.

„Ha az embert olyannak vesszük, amilyen, tulajdonképpen rosszabbá tesszük. De ha olyannak vesszük, amilyennek lennie kell, akkor azzá tesszük, amivé lehetne.” – idézet Goethe-től.

Pár gondolatot elmondanék a Down-syndromás Gyermekéről. 1920-as éveket követően sokáig az volt a vélemény, hogy behatárolt képességekkel és élettartammal rendelkeznek. 1967 óta korai fejlesztő programba, majd később oktatási nevelési programba kapcsolják ezeket a gyermekeket. Orvosi szempontból a 21-es kromoszóma triszómiájáról van szó, sejtjeikben a szokásosnál eggyel több, 46 helyett 47 kromoszóma található. A veleszületett szívfejlődési rendellenességek, hallás-csökkenés, endokrin zavarok, hangképzés zavarai megnehezítik a kommunikációjukat, ezért is nagy eredmény, ha valaki Attilához hasonlóan olyan kifejezőmódot és eszközt talál, mint amelynek eredményeit itt láthatjuk.

Rajzairól, színeiről a kubisták alkotásai és a modernek közül Miró jut eszembe. Ehhez kapcsolódik a következő gondolat. Egyetlen művészi forma sem rendítette meg úgy a

nyugati festészet alapjait, mint a kubizmus. Legjelesebb képviselői: Picasso, Braque, Leger. Picasso szerint „*a kubizmus a forma zártsága*”, Cézanne álláspontja, hogy a természetben minden 3 alapvető idom „*a gömb, kúp, henger-szerint alakul*”. Egyes méltatói szerint a kubizmus a zene édestestvére. Hol a szín, hol a forma határozza meg a témát. Térbeli vonalakban felhalmozott ritmikus energia. Kant-ot idézve: „*A szépség célszerűsége minden cél nélkül.*” Ez a művészeti kifejezés felhasználja az elemi formák által kínált lehetőségeket.

A kubista kép a való világ elemeinek szilánkokból felépített rendje, egy kristály, – vagyis a kép elvont dologgá változik. Formai szélsőségeség jellemzi. Szuggesztív geometriája a valóságnak, mely a legbelsőbb lényeket szuggerálhatja. A dolgok igazságát szeretné kifejezni. Jellemző a forma zártsága, a szigorúan pontos lírai lendület, dinamizmus.

Ezen alkotások létrejöttéhez az édesanya és a család olyan fokú odafordulása, és figyelme szükségeltetik, amelyet sok egészséges gyermeket nevelő családban sem találunk meg. Mozgásfejlődését, színekkal, formákkal történő ismerkedését feltehetően édesanyja segítette, alakította, akinek képzőművészeti érdeklődése fiatakorától jelentkezett.

A kiállított képeknél jól megfigyelhető, hogy Attila ösztönösen is érzi a rész-egész viszonyt, a hasonlóságot, különbözőséget, változásokat, hiányt, a nagyság szerinti csoportosítást. Kedves lényét, érdeklődését jól tükrözik ezek a filctoll rajzok. Az emberi individuum integráltságát jól kifejezi a kiállított rajzok összessége.

Hermeneutikai megközelítésben a képek értelmezése ráébreszthet bennünket emberi esendőségünkre, törékenységünkre, sebezhetőségünkre. A Down-szindrómás gyermekek mások, különbözőek az egészséges emberektől, azonban a fogyatékoság ellenére a stigmatizáció másodrendűvé lesz, ha ezt a kiállítást megnézzük és segít feloldani az előítéletes magatartásformát.

A fogyatékoság sohasem csak biológiai sérülés, hanem társadalmi hátrány is. A szülőknek is nem a betegséget a legnehezebb elfogadni a Down-szindrómánál, hanem a hozzá társuló, mögöttes jelentéstartalmat. A mai magyar társadalom sokat tesz a fogyatékos ember segítésére, de még mindig nem eleget. A teljes elfogadás annak belátását jelenti, hogy nincs két világ, egy a sérülteknek, egy az egészségeseknek.

Minden ember önérték, értékünket megszületésünktől hordozzuk, és nem az határozza meg, hogy milyen célokat vagyunk képesek szolgálni. Jó lenne, ha azok, akik „a genetikai lottóban” rosszul jártak és több terhet kaptak, mint előnyt, – nagyobb mértékben számíthatnának a társadalom kompenzálására, kártérítésére. Jó lenne, ha nem Down-kórosokról, hanem különleges szükségletű gyerekekről beszélnénk.

Határhelyzetről van szó, mivel egy ilyen betegség nemcsak a beteg életét, hanem az egész család életét felbolydítja, megváltoztatja, és ezért nagyobb az igényük a törődésre. Itt nem szűken vett egészségügyi problémáról van szó, hanem értékek közötti választásról, odafigyelésről. Ha a beteg megkapja a várt segítséget, az igényeinek megfelelő odafordulást, kész alkotómunkát végezni és életkilátásai is másként alakulnak. Jó közegben, munkát, hobbit talál, kapcsolatokat, barátságokat köt, pozitívan járul hozzá a világhoz. És végül egy kommentárt nem igénylő idézettel köszönöm meg figyelmüket:

„Mert emberek, mert szomjazzák a jót,
mert rettegik a rosszat, és nevetni
sírni tudnak, akármilyen együgyűen,
és a maguk módján, boldogok, igen
boldogok is lehetnek.” (*Garai Gábor*)

A két vers, amelyet Hatás Emese adott elő, előbb dédpapájának az alábbi költeményét:

Házam... Hazám...

Finta István verse
(1921. Kisbárcány)

Hó-koronázta bércek alatt
Csörgedező ér partjainál
Fenyvesek alján, völgynek ölén
Roskadozó vén épület áll.

Csak pici kunyhó, nem palota;
Már moha lepte, rossz a tető,
Néhol a zöld fák ágai közt
Zöldzsalus ablak villan elő.

Égre törő fák háttereként
Ködbe enyészik távoli hegy,
Völgyet övezve zárja a tért;
Erre is látszik, arra is egy.

Zöldell a fű a tér közepén,
Tarka virágja illatot ont.
Kis pad a szélén, karja is áll,
Melyet a repkény ága befont.

Itt szabadabban száll a madár,
Zeng a víg ének, csattog a dal;
Áldja az Istent a csalogány,
Melyet bokrok árnya takar.

Fönt a magasban kört kör után
Ír le a légnek szárnyas ura.
Sziklafokán rak fészket a sas;
Ellene föl nem juthat oda.

Ott a pataknál őzike jön,
Várja a pázsit, jó legelő;
Retten a zajtól, tisztul a tér,
Hogyha a mackó cammog elő.

Néma a környék, emberi hang,
Lárma a csendet nem töri meg;
Pásztor, ha néha erre halad,
Döbben a lelke, szíve remeg.

Szent ez a kis völgy, templom a tér;
Szent az a hajlék, ősi tanyám;
Csak pici kunyhó, nem palota;
Szent, aki lakja, édesanyám. –

Messzire elvert onnan a sors;
Látom-e még őt, vagy sohasem?
Vándorok ajka jajra szokott,
Fenyvesek alján könnyes a szem.

Távoli bércek, hegyek alatt
Szenved az ősföld, jajszava száll;
Sóhaj imája, hangja panasz,
Égre kiálnak kínjai már.

Múlnak az évek, illan a perc,
Csüggedezésre nincsen idő:
Újra derült lesz s kék lesz egünk;
Nagy vala múltunk, szebb a jövő.

Fenyvesek alján, völgynek ölén
Vár pici házam, vár az anyám:
Életem érted áldozom én,
Csak te szabad légy drága hazám.

Emese mondta el Kosztolányi: Mostan színes tintákról álmodom című versét.

Mostan színes tintákról álmodom

Kosztolányi Dezső verse

Legszebb a sárga. Sok-sok levelet
e tintával írnék egy kisleánynak,
egy kisleánynak, akit szeretek.
Krikszkrakszokat, japán betűket írnék
s egy kacskaringós, kedves madarat.
És akarok még sok más színű tintát,
bronzot, ezüstöt, zöldet, aranyat,
és kellene még sok száz és ezer,

és kellene még aztán millió:
tréfás-lila, bor-színű, néma-szürke,
szemérmetes, szerelmes, rikító,
és kellene szomorú-viola
és téglabarna és kék is, de halvány,
akár a színes kapuablak árnya
augusztusi délkor a kapualján.
És akarok még égő-pirosat,
vérszínűt, mint a mérges alkonyat
és akkor írnék, mindig-mindig írnék,
késsel húgomnak, anyámnak arannyal:
arany-imát írnék az én anyámnak,
arany-tüzet, arany-szót, mint a hajnal.
És el nem unnám, egyre-egyre írnék
egy vén toronyba, szünnös-szüntelen, de boldog,
Oly boldog lennék, Istenem, de boldog.
Kiszínezném vele az életem.

Újságcikkek:

Balassagyarmati Napló 2003. szept. 11-i száma, első lapján megjelent:

Tárlat a könyvtárban

Madách Imre Városi Könyvtárban szeptember 9-én, kedden 16 órakor nyílt meg **Buday Attila** rajzkiállítása a könyvtár galériájában. A filctollal készített munkákat dr. Dévényi Edit pszichiáter mutatta be.

A megnyitón Barát Attila közreműködött szaxofonon, Hatás Emese mondott verset.

Buday Attila Balassagyarmaton született 1961-ben. Klinikai felülvizsgálatok során, Budapesten Down-kórt állapítottak meg nála. A fővárosi Diószegi Sámuel utcai bentlakásos foglalkoztató általános iskolába került. 1980-tól a Dunakeszin felépített, modern, színvonalas ellátást biztosító foglalkoztató intézetben

viselték gondját. A gépekkel felszerelt műhelyekben mindenki képességének, érdeklődésének megfelelő munkát végezhetett.

Attila jellegzetesen rövid ujjai ellenére mindenféle tevékenységet könnyedén elsajátított ügyes kezével, a rajz szakos tanárnő felügyelete és irányítása mellett megbarátkozott a rajzolásal. Már az intézet megnyitása után egy évvel, a budapesti orvostudományi intézetben ott voltak rajzai a fogyatékos emberek alkotásaiból rendezett kiállításon.

Ipoly Hírnök 2003. szeptember 12-i száma:

A HÍREK rovatban olvashattuk:

Balassagyarmaton, Madách Imre Városi Könyvtár galériájában, szeptember 9-étől látható Buday Attila kiállítása. A városban született Down-kóros fiatalember alkotásait dr. Dévényi Edit pszichiáter ajánlotta megnyitón a nagyközönség figyelmébe. Az ünnepi megnyitón szaxofonon közreműködött Baráth Attila, verset mondott Hatás Emese. A tárlat október 10-ig tekinthető meg.

Ipoly Hírnök 2003. szeptember 19-i számában:

A Down-kóros Buday Attila kiállítása nyílt meg Balassagyarmaton:

Óriási dolog, ha egy szellemileg sérült fiatalember olyan önkifejezési módot talál, amivel nem csak megérteti magát a környezetével, hanem elámulást vált ki nem csak közeli szeretteiből, hanem az egész társadalomtól. A Balassagyarmaton élő Down-kóros Buday Attila a filctollal készített rajzokban talált rá a formára. A kedves, barátságos fiúnak nemrégiben nyílt meg kiállítása a Madách Imre Városi Könyvtárban.

A tárlat megnyitóján dr. Dévényi Edit pszichiáter elmondta, Buday Attila rajzai leginkább a kubisták alkotásaihoz hasonlíthatóak.

Itt hol a szín, hol a forma határozza meg a témát. A művek jellemzői: az elvontság, a tág formai szélesség, a lázadás, az ösztönösség, a lírai lendület, a dinamizmus. A kiállításnak azért is tulajdonított az orvosnő nagy jelentőséget, mert azzal, hogy egy sérült fiatalember mesteri kitárulkozását látjuk, talán a mélyen, lelkünkben megbúvó előítélet is csökken az ilyen betegségben szenvedő személyekkel szemben. Kiemelte, ha Buday Attila és hasonló sorstársai nagyobb mértékben számíthatnának a társadalom odafigyelésére és tapintatára, akkor az életkilátásaik is kitágulnának.

Az eseményen Hatás Emese versekkel, Barát Attila szép szaxofonszólóval köszöntötte a filctoll kubista mesterét. A tárlat október közepéig tekinthető meg a városi könyvtárban.

Lezajlottak az ünnepi percek. Otthon átnéztem az Emlékkönyv bejegyzéseit. Sok ismerős mondta el véleményét, és gratuláltak Attila képeihez, és jókívánságaikat fejezték ki. Az utána következő napokban-hetekben több iskolából tanulók csoportosan nézték meg a kiállítást, és véleményüket beírták a naplóba. Egyik ilyen bejegyzés a sok közül, röviden, tömören: „*Király vagy, Attila!*”

Engem öröm töltött el az elismerésekért. Attila boldogan ismerte fel bennük a régi szomszédokat, óvodás társait, óvónéniket, barátokat.

Nemcsak ők gratuláltak, hanem később is, ha találkoztam ismerősökkel, akik közül sokan nem is kaptak meghívót, mivel rövid idő volt a készülődésre, hogy sok barátnak, korábbi szomszédnak vagy kollégának hirtelen nem jutott eszembe a neve, mikor a meghívókkal dolgoztunk. Sokan mégis megnézték a kiállítást, és gratuláltak Attila munkáihoz.

Úgy éreztem, köszönettel tartozom Attila második otthonának, az Intézetnek, ahol szintén jól érzi magát. Elhatároztam, hogy írok az Igazgató úrnak és a Fejlesztő-gondozónak, aki elhozta a

gyerekeket az ünnepségre. Leültem a számítógéphez, és a következő gondolataimat rögzítettem külön-külön levélbe:

Megható volt számomra, mikor megláttam a Művelődési Központ bejáratánál kedves Gondozónőt kis csapatával.

Ha előre tudom, hogy a fejlesztő-gondozó érkezik, megkértem volna a kiállítást szervező igazgatónőt, hogy a műsorban ő is részt vegyen. Nagyon sajnálom, de erre az utolsó percekben már nem volt lehetőség.

Köszönöm fáradozását, mert abban, hogy fiam ilyen eredményt érhetett el, tudom, hogy Önnek és az Intézet egész gárdájának a jóakarató munkája és erőfeszítései benne vannak. Megnyugvás számomra, hogy ilyen kedves és lelkiismeretes emberek szeretettel veszik körül fiamat. Kérem a Mindenhatót, hogy további erőfeszítéseikhez adjon jó erőt és egészséget Mindnyájuknak.

Köszönöm, hogy képviselte az Intézetet és elkísérte Attila sorstársait, örülök, hogy velünk voltak és együtt ünnepeltek számunkra igen emlékezetes és nevezetes napon.

Az ünnepségről fölvett VIDEÓ-KAZETTÁT elküldöm azzal a kéréssel, hogyha lejátszották, szíveskedjenek visszajuttatni.

Hétköznapiak

Eljött az a nap, hogy a három hónapig tartó hosszú vakáció után Attilának vissza kell mennie. Előre nem akartam szólani neki, mert arra gondoltam, talán rosszul esik ennyi idő után visszatérnie az intézetbe. Előző este egyszerűen megkezdtam összeállítani a ruháit, mindent kivasaltam, rendbe raktam. Ekkor már kezdett figyelni, de nem szólt semmit. Aztán igyekeztem belekeverní a beszélgetésbe olyan témát, amivel szép lassan rávezettem őt a gondolatra, hogy másnap utaznak. Legnagyobb csodálkozásomra, nem ellenkezett. Ő is kezdte összerakni a rajzait, és szólt, mit akar elvinni.

2003. szeptember 15. hétfő

Jó érzéssel töltött el, hogy Attila ilyen könnyen belenyugszik az utazásba. A csomagok készen állnak, benne az igazgatónak és a gondozónőnek szóló levelekkel, videó-kazettával. Attila teljesen nyugodt, ezért én is az vagyok. Nehéz volt a nyár, fizikailag és anyagilag is, de olyan élményekkel gazdagon zárhattuk a kiállítás sikerének köszönhetően, hogy soha sem fogom elfelejteni. Mégis szép a világ, jók az emberek, hogy segítségemre voltak, hogy eljöttek velünk a barátok, ismerősök ünnepelni.

Hazaérkezett idősebb fiam. Elmondta, hogy Attila örömmel üdvözölte társait, vitte a leveleket, a kazettát és lelkesen mesélte élményeit.

Összecsomagoltam és siettem unokáimhoz. Lányom a minden évben szokásos továbbképzésre megy néhány napra, örömmel vállaltam, hogy arra az időre velük leszek. Nem mintha különösebb gondozásra volna szükségük, mégis jobb, ha nem maradnak egyedül. Vittem az ünnepségről fölvetett VIDEÓ-t, hogy a rokonok, akik nem tudtak jelen lenni a megnyitón, megnézdhessék. Mi is végignéztük még egyszer, jó volt látni Attila örömet. Visszafelé nem jövök egyedül, Danika hazakísért, mivel még ő nem látta a kiállítást, most fogja megnézni. A VIDEÓ ugyan sokat láttat, de sajnos, a képeket nem mutatja közelről.

Danika segít nekem, mert az életregényembe képeket szeretnék megörökíteni a régmúltból. Én annyira nem értek még a számítógéphez, hogy ilyesmit magam oldjak meg. Sokat már sikerült elhelyeznem a számítógépben, de még mindegyik nincs készen. Majd legközelebb folytatjuk.

Amikor elment Danika, este sokáig gondolkoztam az egész hosszú életemen. Végigvonult előttem gyermekkorom, boldog ifjúságom, az erdélyi kedves diákevek, s valahogy nem akartam leragadni az utána következő nehéz éveken, ezért a kellemes emlékeknél hunytam álomra szemeimet.

Egy évvel később

MINT MINDEN ESZTENDŐBEN, 2004-ben is megjelent a Honismereti Híradó, benne az elmúlt esztendő kulturális eseményeivel. Ebben ismét szerepelt „KIÁLLÍTÁS” címszó alatt dr. Dévényi Editnek a kiállításon elmondott beszéde, ahol bemutatták színesben Attila egyik rajzát, melynek címe:

Szélcsengő.

2004. nyár

Attila ismét itthon töltötte a teljes vakációját. Hamar észrevettem, hogy nagyon furcsa a járása. A lábfejét kétfelé rakva, kacsázva közlekedik, és nehézkesen mozog. Elvittem Ágnes főorvos asszonyhoz, akivel jó barátságot tartok. Arra kértem, nézze meg, mi okozhatja ezt a nem természetes járkálását – persze, leszámítva az alapbetegségével járó természetes tüneteket.

Megvizsgálta a szokásos neurológiai teszt-mozdulatokat kellett Attilának elvégeznie. Azonnal megjegyezte: A tünetek mindkét oldalán csípőficamra mutatnak. Nagyot néztem. Születése óta folyton hurcolom orvosokhoz, kórházzról-kórházra, az intézetben háziorvos állandó felügyelete alatt állnak – s erre a problémára nekem kellett fölfigyelnem?

Röntgenre küldött, az eredmény kimutatta, hogy Pálffy Ágnes főorvosnak igaza lett. Mindkét csípőjénél operációt javasolt azzal, hogy előbb az ortopédián jelentkezsem vele.

Én azonban először az Idegsebészetre mentem, hiszen Katica lányom ott dolgozik. Telefonáltam neki, ő bejelentett minket és röntgen-felvételt készítettek mindkét oldalon, s

ugyanazt mutatta, amelyet helyben Pálffy főorvos asszony megállapított.

A klinikán a kedves főorvos barátunk azt mondta, hogy az Fővárosi Uzsoki kórházban egy kitűnő orvos-csípőspecialista barátja dolgozik, akivel beszélni fog és megkéri arra, hogy végezze el a műtéteket.

A jó hírnevű sebész orvos gyakran külföldön tartózkodik, most is várni kellett arra, amíg fogadni tudott bennünket.

Amikor ez megtörtént, időpontot kaptunk és Attilát megvizsgálva, és a fölvétel után előjegyezték műtétre.

Szemműtét - Előzmények

ATTILA TESTI ÉPSÉGÉNEK javítása mellett azonban nálam is akadtak gondok. *Látásom egyre romlott.* Szorgalmasan jártam a helybeli szemészetre, az ismert főorvosnő rendszeresen ellenőrizte a szemeim állapotát, s már tudtam, hogy előbb-utóbb műtétre kerül sor. Legnagyobb gondot jelentett számomra, hogy még a munkahelyemről ismert főorvos kezelt, aki abban az időben tanácsstagi tisztséget töltött be. Számomra az okozott gondot, hogy az illető nyugdíj előtt állt, – olyan hírek keringtek –, amiért nem voltam benne biztos, hogy legjobb választás, ha ebben a kórházban operálnak meg.

Lányommal megbeszélve, egy alkalommal bejelentett az Idegsebészeti szemészetre, ahol igazán két nagyon kedves szemész foglalkozott velem. Sajnos, ott ilyen műtétet nem végeznek, de kérésemre tanácsot adtak arra, hol javasolják elvégeztetni az operációt. Úgyis jártam a Széchenyi fürdőbe a térdeim javítását szolgáló kezelésekre, ezért a több vizsgálatra került még sor az Idegsebészeti klinikán is, ahol kimondták, hogy a műtétnek eljött az ideje.

Itthon, ismerőseimnél érdeklődtem, akik Budapest egyik kórházban estek át ugyanolyan műtéten, mint amilyen előtt én álltam. *Egyikük főorvos a kórházban, a másik pedig főorvos özvegye, mindkettőjüket Budapesten operálták, s mindkettőjük*

sikeres műtéten estek át. Ez csak jelent valamit, gondoltam. Elkértem tőlük a neveket, telefonszámot.

Kisült, hogy a klinikán ugyanazt a szemészetet ajánlották nekem. Sajnos, ezt a lehetőséget egy tévedés miatt valaki elszúrta.

Egészen más témában a lányomnak arról a kórházról igen rossz tapasztalatai voltak, ezért kijelentette, hogy szó sem lehet róla, hogy én odamenjek, majd ő utánajár és megfelelő helyre fog irányítani. Nekem rossz érzéseim támadtak. És sajnos, csak utólag tudtam meg, hogyan is kerültem én oda, ahol végül megműtötték a szememet. Ő kezdett intézkedni, hogy majd keres megfelelő szemészt nekem. S ez lett a vesztem...

A további részleteket elmondom a következő történetben. És amikor eljött az idő, egy rossz lépés megpecsételte a sorsomat.

Persze, sosem lehet tudni, ha máshol történik a műtét, ugyanúgy jártam volna, vagy talán sikeresebben kerülök ki a bajból. De elébe vágtam a dolgoknak.

A műtét

2004. október 6. Szomorú emlékű nemzeti gyásznaponkon egy sötétzöld, hosszú kórházi köpönyegbe burkolva ülök – ahogy mondta a műtetre várókat kiskocsiban betegeket tologató fiatalember – egy „vendégszéken”, a Szent Rókus Kórház szemészeti osztálya műtőjének előkészítőjében.

Nagyon jól néztünk ki a kórteremben, mikor reggeli után – nyolcunk közül ötünket – beöltöztettek a műtői egyenruhába. Erős testalkatú szobatársunk úgy nézett ki benne, mint egy pocakos katolikus püspök. Várákozás közben csendben üldögélve, egy ajtó üveges részén keresztül valamit ellestem a közelben folyó operációból. Érdekes. Nem is félek. Persze, reggel valami „*koktéllal*” megittatták a társaságot, ami nyilván kissé elbódított.

A várákozás félórányi ideje alatt volt időm gondolkodni, hogy kerültem ide. Murphy törvénye szerint: „*Ami elromolhat, az el is romlik.*” Így jártam én is. Édesapám gondolatait átvéve azt mondom, amit ő, mikor kérdeztük tőle: hogy érzi magát? Mindig azt válaszolta: – „*Nem panaszkodom. Miért is panas-*

kodnék én, amikor elmúltam 80 éves, és nekem csak most fáj itt meg ott? Sokan már 40 éves korban küszködnek különféle betegségekkel”. – Őt is, akárcsak engem, fájdalomtűrő-képességgel áldott meg a Teremtő.

Bár én még nem vagyok 80 éves, mégis az előbbi „törvény” szerint egyre jobban romlott a látásom, holott arra foglalkozásom és kedvtelésem miatt nagy szükségem van. De kinek ne volna szüksége a látásra? Az én jobb szemlencsém is *elszűrökölt* – mint sok más embertársamnak.

A Szent Rókus Kórház szemészeti osztály tájékoztatója szerint ez – *„lehet korral járó elváltozás, de lehet sérülésből vagy betegségből eredő, továbbá fizikai vagy kémiai behatás eredménye is. Az átlátszatlanná váló szemlencse kezdetben borús látást, majd kifejezett látásromlást okoz.”* Nos, nálam nem vitatható, hogy az első okra vezethető vissza a látásromlásom. Negyvenegynéhány éves koromtól szemüvegre szorulok. Aztán úgy 10-12 évvel ezelőtt, egy meggyújtott gyufafej épp’ a jobb szemembe pattant. Gyorsan sok vízzel kimostam, aztán futottam, akarom mondani: beültem az autóba, akkor alig 3 éves kisunokámmal, a helyi kórház szemészetére siettem, hogy elsősegélyben részesüljek. Ez azonban – mint megtudtam – nem okozhat szürke-hályogot.

Teltek az évek, aztán fokozatosan szemüveggel is egyre nehezebben olvastam, egészen közelről, erőlködve néztem a számítógép monitorját, hogy kiböngésszem a jelzéseket; az utcán pedig, az utóbbi hetekben már néhány lépésről sem ismertem föl ismerőseim arcát, inkább a mozgásukból következtettem, hogy idegen, vagy ismerős jön-e felém.

Családom Budapesten él, körülnéztek, hová kellene fordulnom, miután az addigi szemvizsgálatok eredményei azt mutatták, hogy megértem a műtétre. Ők jelentettek be a már említett kórház szemészetére, szemvizsgálatra. Ott megállapították, hogy a jobb szemem valóban megérett a műtétre. *Dr. Kaszás*

Annamária főorvos vizsgált, aki részletes tájékoztatás után kijelölte a műtét időpontját.

Ezek a gondolatok foglalkoztattak, miközben operáció előtt az üvegen keresztül figyeltem, hogy zajlik egy szemműtét. Némi várakozás után az előkészítőben felszabadult a vizsgáló, – nem kukucskálhattam tovább. Lefektettek. Na, most már igazán „beteg” vagyok. Szemcseppet, majd érzéstelenítőt kaptam, ami kissé kellemetlen volt, de igazán csak néhány pillanatig tartott. Na, de ennél nagyobb baja ne legyen senkinek! Letakartak. Hogy közben mi zajlott, azt nem is tudom. Néhányszor hozzám jött egy orvosnő, megnézte a szemem állapotát, és érdeklődött. Kicsit kényelmetlen, volt a fekhelyem, de ez nem ötszallagos szálloda, hanem kórház, ahová ilyen kemény alkalmatosságokat terveztek.

Aztán fölsegítettek és *bekísérték a műtőbe*. Ott lefektettek a sima műtőasztalra. Teljesen betakartak egy nehéz, „*nemtudom-miből*” készült takaróval, ami nyilván ki volt lyukasztva a jobb szememnél, hogy hozzáférjenek. De én se nem láttam, se nem éreztem mást, csak annyit éreztem, hogy valami történik a szemem körül.

A műtét nem tartott olyan hosszú ideig, mint hittem volna. Az előkészületek ennél sokkal több időt vettek igénybe. Érdekes volt. Bárhogyan is készültem rá, bármilyen bátor vagyok, meg is nyugtattak, hogy fájdalmat nem okoz, s mégis – volt bennem némi szorongás, ami talán természetes. Mindenféle ellazulást, agykontrollt elkezdtem, hogy teljen az idő, s arra figyeljek, aztán mélyeket és nagyokat sóhajtva, lassan lélegeztem ki a levegőt. Imádkoztam, majd számoltam magamban és figyeltem, mi történik velem. Hallottam a műtétet végzők halk szavát, de nem sokat értettem belőle. Néha a mellemen koppant valamelyik „*kínzóeszköz*”, ki tudja mi: szike, tű vagy olló? De nem érdekelt. Nem fájt. Bíztam a kórház jó hírében, a kiváló orvosokban, akik – ha jól tudom – a híres Vörösmarthy Dániel orvostudós követői. Hittem Isten irgalmában, aki engem oly sokszor kisegített bajaimból.

Korábban hályoglencsével vagy kontaktlencsével igyekeztek a látást javítani, ami azonban nem tudott természetes helyzetet teremteni, megnehezítette a térbeli tájékozódást, és – ha a másik szem még jó volt – a kétszemes látást is. Most, *a legújabb tudományos eredmények folytán* az eltávolított szemlencsét pótolni tudják a helyére beültetett, teljesen szövetbarát, műanyagból készült lencsével. *„A műlencse-beültetés optikailag rendkívüli jelentőségű, ugyanis a látás élettani körülményeit állítja helyre. Mód nyílik arra is, hogy a szem esetleges fénytörési hibáját megfelelően megválasztott műlencse-beültetéssel korrigálják.”* A szem fénytörésének beállítása révén alkalmazkodni lehet a különböző foglalkozási ágak – pl. pilóta, autóvezető, könyvtáros, sebész stb. – látási igényeihez, hogy a távoli vagy inkább a közeli látás javuljon a műtét során.

☞ Éppen ezért nekem is, már az első vizsgálatnál föltárták a lehetőségeket, hogy elsősorban távoli, vagy közeli látásomat igénylem-e korrigálni, mert a műtét utáni fénytörés tervezésekor ahhoz igazodnak, ugyanis a műlencsés szem fénytörését szemüveggel később bármilyen távolságra be lehet állítani. Ezt a módszert alkalmazzák itt a Rókusban, de már az egész ország valamennyi szemészeti osztályán is, – persze kisebb eltérésekkel. Természetesen nemcsak szürkehályog-műtétek folynak, hanem: zöldhályog, kancsalság, üvegtest, ideghártya és szemhéj-plasztika műtétek is.

Operáció előtt ellátnak különböző: laboratóriumi, EKG, vérnyomás-mérés, stb. nyomtatványokkal. Az eredményeket készen kell vinni megadott időre, hogy minél kevesebb időt kelljen kórházban tölteni. Itt alig három napig voltam *„a kórház vendége”*. Tudok olyan helyről, ahol egy hétig tartják bent az érintetteket.

Első nap 11 óráig kellett jelentkeznem. Délután előkészítés folyik, nem szükséges ágyban feküdni. Más betegség fennállása esetén, egyéb kezelést is kapnak a műtetre várók. Elmondták:

nem kell izgulni és félni az operációtól. A műtét előtt és utána is szabad enni, a diétázóknak az előírásokat be kell tartani. Akinek más betegsége miatt szükséges, diétás ételt szolgáltattak föl. Abban a szobában, ahol nyolcan voltunk, egyik cukorbeteg volt, s egy idős hölgyet pelenkázni kellett. Szegényt sajnáltam, mert nagyon szégyellte magát, s mindegyikünkhöz odajött, elmondta baját, s szinte bocsánatot kért, hogy ezt okozza a szobában. Azonban minden rendben, pontosan, mondhatnám: szeretettel zajlott le. Az idős hölgyet türelemmel, természetes gyakorlattal, megjegyzések nélkül kísérték a mosdóba, lemosták, ruháit ki-mosták, behozták, lefektették.

Első nap talán azoknak, ahol különben csendes helyről érkeztek, furcsa lehetett a Blaha Lujza-tér állandó zaja. Én otthon éreztem magam, hiszen ott is hasonló zaj van éjjel-nappal. Ott is vijjognak a mentő- és tűzoltó-kocsik szirénái, mint otthon. Első este mindenkinek adtak nyugtatót. Nekem az ágy kicsit szokatlan, túl kemény volt, főleg a fájós térdeim miatt. Másnap kértem, és kaptam, a térdeim alá egy párnát.

Nos, a második – elmondhatnám a dallal – *„különös éjszaka volt...”* Mi történt? Ekkor már én is túl estem az operáción, hanyatt fekve, a szememen védőkötéssel, sokáig virrasztottam. Mikor mégis elbóbiskoltam, egy nagy koppanás riasztott föl. Mi lehet az? Mintha valaki valahonnan leesett volna. Felültem az ágyban, a szemben levő ágy-sorban mindenki a helyén feküdt. A másik sorban én feküdtem az ablaknál, csak a hozzám közelebbi kettőt láthattam. Ők aludtak. Kis csend következett a zuhanás után. Már arra gondoltam, hogy a szomszédos kórteremből hallatszott a zaj. De a csend nem tartott sokáig. Valaki síri hangon kezdett panaszkodni: segítsetek, az ágy alá estem, nem tudok fölkelni! Mire a vele szemben fekvő, aki még műtét előtt volt, fölkel, kiment szólni az ügyeletes nővérnek. Egyedül nem segíthetett neki, mert a *„szenvedő alanyt”* már megműtötték. Azonnal jött a segítség, visszapakolták az ágyra, megnézték, nem sérült-e, aztán lassan ismét csend borult a szobára. De nem tartott sokáig.

A téren lövöldözés kezdődött, legalább 8 durranást és futkosást hallottam, mintha valakit üldöztek volna. Felültem az ágyban, aztán újra kezdődött minden. A fal védelme alatt a másik ablakhoz osontam, ugyanis a mellettem levő ablak el volt sötétítve. Kinéztem, és kicsit már távolabbról további lövöldözés és futkosás hallatszott, de látni semmit se lehetett. Visszamentem lefeküdni. Egyik szobatárs, akit még nem operáltak meg, nem aludt, odajött hozzám, s beszélgettünk egy ideig. Nem tudom, a többiek pihentek-e, vagy csendben feküdtek, de én aznap éjjel alig aludtam valamit. Reggel jött volna álom a szememre, de a kórházakban korán jönnek ébresztési.

Másnap reggel, fél 9 körül tartották a vizitet. Sokan jöttek fölvételekre, alig fértek el a nagy kórteremben. Az előző napon operáltakról leszedték a kötéseket, és – láttunk! Kicsit lehúzott szemhéjjal, de még így, közvetlenül műtét után is, *jobban láttunk, mint korábban!* Miután kivonult a fehérköpenyes csapat, kaptunk szem-cseppeket, aztán a fürdőszobában tisztálkodni kezdtem, majd éppen reggeliztem, mikor megérkezett értem Katica lányom.

Mindenkit behívott az operáló orvosa. Megkaptuk a zárójelentést, ellátottak tanácsokkal, kijelölték az első kontroll idejét, recepteket írtak, amelyekkel csepegtetni kell a szemet. Aztán indulhattunk haza. Akinek nincs szövődménye, azokat hazarendelik. Aznap mindnyájunkat elengedtek abból a kórteremből.

Mi 10 órakor indultunk el a kórházból. Út közben Katica megvette a szemcseppeket, én várakozás közben pár percre benéztem a kórház kápolnájába, hálaimámat elmondani, majd a padon ülve néztem és etettem a galambokat.

Nem mentem haza, lányomnál maradtam, mert másnap, 9-én Pápára indul a család bátyámmal és sógornőmmel, mert egy pályázaton Irodalmi első díjat nyertem, annak átadási ünnepségére megyünk Pápára.

Így zajlottak a kórházi napjaim, ahonnan – a kis izgalomtól eltekintve – kellemes emlékekkel távoztam. Azért írtam le tapasztalataimat, mivel mostanában TV-ben, rádióban és újságokban

annyi panasz hangzott el az „egészségügy”-ről, kórházakban történt esetekről, zengett tőlük az egész ország. Igen. Lehetnek, történhetnek hibák, akár emberi hibák is, mert bárki hibázhat akaratan kívül is, – de sajnos, nagy a tét, mert ilyenkor sokszor a hiba emberéletbe kerülhet. De arról a médiák nem, vagy csak ritkán emlékeznek meg, hogy az eseteket nemcsak gondatlanság okozhatja, – arról sem esik szó, mennyi gond adódik egy-egy intézményben. Arról sem hallunk, hogy sok helyen – mint például a Szent Rókus Kórházban – milyen fegyelmezett rendben folyik a gyógyítás.

Érdeklődésemre megtudtam, hogy naponta átlag 10-15 enyémhez hasonló műtétet végeznek az osztályon. Milyen csodálatos, hogy ezzel a módszerrel annyi embernek adják vissza a jó látás képességét, hiszen műtét nélkül egyelőre nem gyógyítható a szürkehályog. Ezért korábban sokan fokozatosan elvesztették a látásukat.

De azt a szervezettséget, türelmet, gondosságot, amit ezen az osztályon mindnyájunkkal szemben tanúsítottak orvosok, és bármilyen rendű-rangú kórházi alkalmazottak, eddig még nem tapasztaltam. Bocs’ tudok még egy helyet, ahol lányom dolgozik, egy klinikán, de ott nem voltam még bentfekvő. Itt, ahogy belépünk, már a portán tapasztalhatjuk az udvariasságot, a készséges eligazítást, és tovább fölfelé a ranglétrán, mindenkinél a nyugodt, rendes, csendes és lelkiismeretes munkát.

Arról még kevésbé hallunk, hogy milyen lelkiismeretes gyógyítóink vannak és dolgoznak szervezeten, emberségesen, értünk, egészségünkért! Köszönet érte mindnyájuknak! Megérdemlik!⁵

⁵ Ezt az írást 2005. februárban beküldtem az Ezüst Toll Díj Pályázatra, ahol Emléklap díjban részesültem.

A kórházban az utolsó vizsgálat alkalmával megemlékeztem a főorvos asszonynak, hogy nekem 9-ikén jelenésem volna Pápán, mivel az országosan meghirdetett Lyra Irodalmi Díj novella-pályázaton első díjat nyertem és meghívtak a díj és a vele járó pénzjutalom ünnepélyes átadására. Legnagyobb csodálkozásomra a főorvosnő azt mondta, nyugodtan elmehetek.

Irodalmi első díj

Pápa, 2004. október 9.

Igaz, kissé bizonytalanul jártam és napszemüveget kellett hordanom, de a helyi autóbuszjáráttal, lányom kíséretében mentem hozzájuk. Ő közben felhívta telefonon bátyámékat, s említette, hogy milyen ünnepségre vagyok hivatalos, és novemberben őket is meghívta. Sógornőm kedvesen fölajánlotta, hogy ők kocsival indulnak, s engem és még két személyt el tudnak vinni Pápára. Ezért aztán négyen mentünk két nagydiák unokámmal: Danikával és Emesével a bátyámék kocsijában, míg Katica lányom vonattal érkezett Pápára.

Délután került sor az ünnepélyre, ahol szót kaptam. A következők hangzottak el *2004. október 9-én, Pápán*, Mécs László Irodalmi Díj és szavalóversenyen, és a Lyra Irodalmi Díj átadási ünnepségén:

„T. Szerkesztő Bizottság, Kedves Megjelentek! – Köszönöm a lehetőséget, hogy a mai ünnepségen szót kaptam.

Engedjék meg, hogy bemutatkozzam: N-né F. Katalin vagyok, Balassagyarmaton élek immár fél évszázada. Alig másfél éve fedeztem fel a SANSZ újságban, hogy a Boldog Jövők Alapítvány Kiemelkedően Közhasznú Szervezet rendszeresen pályázatokat hirdet, versek és prózai írások megjelentetésére. Ettől az időtől rendszeresen beküldtem a pályázataimat, és már több alkalommal megjelentek írásaim a kiadott antológiákban.

Középiskolás koromban, önképzőkörben foglalkoztunk irodalommal, otthon pedig apukám példáját követve szerettem meg az irodalmat. Nem szándékoztam irodában tölteni el az életem, mégis, a háború hozta magával, hogy főiskola helyett állást kellett vállalnom. Szerencsémre, olyan helyekre kerültem, ahol módom nyílt önálló alkotásokra, s az újságokkal is én tartottam kapcsolatot. Mióta nyugdíjba mentem, természetesen több időm jutott kedvtelésemmek hódolni, főleg mióta az írógépet átválthattam számítógépre, nagyon sok időt töltök írással. „Kisunokám” – nálam egy fejjel magasabb, immár egyetemista, aki most is elkísért ide – sokat segített és segít a komplikáltabb számítógépes feladatok megoldásában.

Olyannak születtem, mint az őseim, kiskoromtól mindent elteszek, bármit, amit értékesnek találok, ami emléket idézhet fel bennem. Ha kezembe kerül egy lepréselt virág, egy képeslap vagy írás, előjönnek emlékeim, s késztetést érzek azok megörökítésére magamnak, gyermekeimnek, és másoknak. Szeretek írni, mindent leírni, ami körülöttem történik, amit látok és hallok, magamról, másokról, emberekről, állatokról, növényekről, egy kismadárról, egy szerény virágról, akár egy fűszálról, napsugárról, felhős égről, napkeltéről és napnyugtáról, szivárványról. Mindez csodálattal tölt el, amit valaha Valaki létrehozott.

Mégis, legjobban az emberi agyat csodálom, mert az a legcsodálatosabb, amit az idők kezdetétől az ember kigondolt, és létrehozott. Ha csak rövidtávra visszagondolok, édesapám életére, hogy mi minden történt fél évszázad alatt világunkban, mindaz csodálnivaló. Gyermekkoromban egyszerű detektoros-fülhallgató rádió is „*nagy felfedezés*”-nek számított, – ma pedig a legeldugottabb tanyákon ennél sokkal többet tudó, ki tudja, hányféle készüléket használnak, nem akarom sorolni, mi mindent. Most már mindenütt a petróleumlámpák helyett villany ég, és lassan mindenhol természetessé válik a számítógép használata. Nemcsak az utakon, a vízen, de a légtérben is repülőcsodák szelik a levegőt hihetetlen sebességgel...

Olyan felfedezéseknek lehetünk tanúi, ha apám fölébredne örök álmából, talán el se hinné, hogy amit ő csak megálmodott, a maiaknál sokkal szerényebbeket, mindaz a ma élőknek természetes, s amit ő valaha leírt, az „Ördög távirója” című regényében, már megvalósult, sőt, általános használati tárgy lett, és sokat közülük a kisiskolások is használják.

Hihetetlen, mégis valóság, – mi minden történt az eltelt időben, – sajnos nemcsak az emberek hasznára!

Ezért ha leülök a számítógépem elé, minden másról megfeledkezem, sokszor még az időről is. Nekem az írás nem munka, hanem élvezet. És jönnek a gondolatok, az emlékek. Elrakosgatott emlékeimről felelevenedik előttem az a kor, az érzés, ami valamikor megtörtént velem, vagy körülöttem. Mindegy, hogy szép és kellemes volt, vagy nehéz időkre emlékeztet. Derűlátásomnak köszönhetően idővel sok minden megszépült, ami ifjúkoromban talán még gondot okozott. Idézhetném Hankiss Elemér gondolatát, amit egyik írásában olvastam. Azt hiszem, elmondhatom a könyv írójával, ami nemrég’ került a kezembe: Abban a korban éltem én is, „*amely a huszadik század második felében zajlott le Közép-Európában. Egy fájdalmasan nehéz, tragikus, de lenyűgözően izgalmas korban.*”... „*bár lényem s pályám másképp alakult, mint e portré alanyáé, valamiképpen engem is ez a kor formált.*”⁶

Gondolatait magaménak vallom, mert én is abban a korban éltem, amikor ő, de a nehéz súlyos gondok mellett voltak szép napok és kedves emlékek, s azt is hozzátehetem: nekem és talán sokunknak. Igen, megmaradtak abból az időből sohasem feledhető emlékeim, mert én is akkor voltam fiatal és diák, és először szerelmes.

Számomra emlék a háború, az egy hónapig tartó menekülés Erdélyből – vagonban, aztán a front borzalmai, és utána is jöttek nehéz napok. De én akkor, a nélkülözés napjaiban is hittem és bíztam, hogy elmúlik, s eljön a megbékélés napja.

⁶ Hankiss Elemér *Idegen világban?* 142. oldal, Helikon Kiadó, 2002.

Hittem, kiskorom óta, s most is bízom a Teremtőben, mert a nehéz időkön is mindig átsegített. Ady szép gondolatai, főleg annak első versszaka, egész életemet elkísért. Kérem, engedjék meg, hogy elmondjam Ady Endre

Az Úr érkezése című versét:

„Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.”

Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tűzes nappalon,
De háborús éjjel.

És megvakultak
Hiú szemeim. Meghalt ifjúságom,
De őt a fényest, nagyszerűt,
Mindörökre látom.

És ezért írok, mindig írok, s minden elkészült írásomnak örülök, mert mindegyik az én édes gyermekem. Az, hogy most elismerték szerény írásomat, azt jelenti számomra, hogy gondolataim másokat is megragadott és az elismerés jóérzéssel tölt el.

Köszönöm mindazoknak, akik írásomat értékelték, és díjazásra érdemesnek találták.

**

Karácsony előtt néha pályázatokra, máskor csak úgy saját kedvtelésemmre, verset vagy novellát írok. Ebben az évben ezt írtam meg, majd a következő évben kevés változtatással beküldtem a Napvilág pályázatára, ahol a DIGI-kötetek sorozatban kiadták a Napvilág Íróklub karácsonyi antológiájában.

Karácsonyi pillanatképek

Nagyim és Életem

➔ **2004. Karácsony.** – Ha szemem behunyom, megjelenik előttem szülőföldem, a kicsi falu. Kint hideg tél tombol, madárcák kopognak az ablakon, dideregve keresnek eledelt és menedéket. Nagy pelyhekben hull a hó, ünneplőbe öltöztetve a tájat. Az ablakból idelátszik a Mátra nyúlványainak lassan hófehérbe öltözött kéksége. Alkonyodik. A kályhában meleget árasztva pattog a tűz. A tanító otthonában ünnepre készülődik a nagycsalád: szülők négy gyermekkel, három fiú között én, az egyedüli vészna szőke kislány.

A nagy vidéki konyhában finom illat terjeng, – incselkedve hívogatja a készülődésben megéhezett családtagokat. Az ebédlőben terített ünnepi asztal, fenyő- és gyertyaillat vegyül a gombával, füstölt kolbásszal ízesített karácsonyi-káposztaleves- és a pecsenye illatával. A tálalón feltornyozott sütemények közül nem hiányozhat a diós-mákos bejgli, hatalmas torta és más édességek. A sarokban plafonig érő fenyőfa, szaloncukorral, aranyozott dióval, angyalhajjal díszítve – alatta a Kisded jászolban.

A gyerekek a nappali szobában, ünneplőbe öltözve, kipirult arccal készülődnek. Mindnyájan valami aprósággal lepik meg a szülőket, testvéreket. Az ajándékok díszesen csomagolva kerülnek a karácsonyfa alá. Izgalommal várják a pillanatot, amikor megszólal a csengő, s kezdődik Kisjézus születésének megünneplése. Anyukám kezével szemem betakarva, vezetett át a még elsötétített ebédlőbe, ahol a sarokban új kályha csillogott, – fenyőfa és finom süteményillat csiklandozta meg az orrom, a rádióban halk karácsonyi dal szólt...

A csengő hangjára boldog karácsonyt kívántunk egymásnak, utána sorban énekeltük a szép karácsonyi dalokat; mindig a „Mennyből az angyal”-al kezdődött a karácsony estéje. Száll

a dal a csendes éjszakában, arcokon boldog mosoly. Aztán kíváncsian bontogattuk, mit rejtene a színes szalaggal átkötött csomagok.

Mindenkire várt valami kedves meglepetés: Bandi, a legfiatalabb köztünk, kisautót kapott, ami csak járt körbe-körbe az asztalon. Mindnyájan szájtátva néztük, ahogy a kis masina nem esik le, az asztal szélén megfordul, majd folytatja körjáratát. Gyönyörű porcelánfejű baba volt a nagy fa alatt, az én ajándékom. Kék szemét mozgatta, ki-és becsukódott, haja szőke és göndör, amit fésülni lehetett, mozdításra pedig hol nevetett, hol síró hangot hallatott attól függően, hogy előre vagy hátra mozdítottam. Nagyon szerettem ezt a babát. Barátnőm után Piroskának neveztem el, igaz ő barna, a baba meg szőke, de ez nem sokat számított. Annyira vigyáztam rá, nagylány-koromig őrizgettem, csak a háború szele sodorta el mellőlem. Barátnőmmel sokszor játszottunk vele, mikor szüleivel átjöttek hozzánk a szomszéd faluból, akinek a papája evangélikus pap, a falu tiszteletese.

Két idősebb bátyám könyvet talált a fa alatt, meg iskolai felszerelést, színes tollakat, irattartót, mivel ők már a közeli városban középiskolába jártak... Én terítőt hímeztem anyukámnak, apukának képet rajzoltam. A fiúknak selyemszalagra – gondos munkával – virágokkal hímzett könyvjelzőket készítettem.

Három fiútestvér között nőttek föl, ezért mindenféle fiús játéukban részt vettem. Nyaranta együtt kalandoztunk erdőn-mezőn. Együtt másztunk fára, métáztam velük. Ők meg részt vettek az én játékaimban, sokszor babáztunk az én játékaimmal is. Különösen Pista bátyám szerette, ha jó időben kihurcoltuk a baba-bútort a ház előtti széles folyosóra, vagy a kertbe. Egy karácsonyra bátyám éppen ezért szüleimtől egy fiú-babát kapott. Kanyónak neveztük el, mert olyan nagy orra volt, mint a szomszédunknak.

A fiúk maguk készítettek ajándékot. Nekem Pista bátyám bakelit fogkefe-nyélből, bicskával apró szívet faragott pici

kulccsal, mindkettő kis karikán lógott. Nagyon ügyes kezével csodás dolgokat produkált. Pedig – egyedül ő a családban – balkezes volt! Felnőtt korában aztán – bár tanítói oklevelet szerzett – mégis ötvös-aranyműves lett. Marosvásárhelyen már diák-korában rokonunk üzletében kezdte elsajátítani a mesterséget. Gyönyörű munkái voltak. Anyukámnak karácsonyra lomfűrészszel, és bicskával, kép-keretet faragott finom csipke-mintával, amiben most én őrzöm az ő lánykori fényképét.

Apukám cigarettás dobozt kapott tőle, tetején vésett mintákkal, Guszti bátyámnak meg vadrózsatöbblől pipát faragott, Bandinak díszdobozt eszkábált össze. A későbbi években nekem aranygyűrűt készített, az volt az első ékszer munkája, még most is őrzöm. A gyűrűt középen nagyobb, körülötte 6 pici rubin díszíti. Egy későbbi karácsonykor vékony aranylánccal lepett meg, olyan stilizált aranykeresztel, amelyet fekete ónix-kő borított. Egyszer kihúzható-fiókos, 1 cm²-es arany kávédarálóval, vagy más apró tárggyal lepte meg szeretteit, a fiókját kihúzni, a fogantyúját forgatni lehetett, mint az igazi darálónak; az is megvan a vitrinben.

Szomszédunkban két évvel idősebb lány lakott, Lucza Erzszi, aki két osztállyal járt följebb nálam, hozzá őszinte barátság fűzött. Nem zavart az a másság, hogy őt népviseletbe, engem meg városiasan öltöztettek. Neki is hosszú szőke haja volt, mint nekem, csak az övét egy vaskos, nagy masnival megkötött copfba fonták, én meg két vastag hajfonatot viseltem.

Abban az időben a falusi családok borókafát állítottak karácsonyra, amit a konyha-sarokban álló hatalmas asztal körüli támlás padra helyeztek, és mézeskalács figurákkal díszítettek. Nekem nagyon tetszett az is. Karácsony másnapján egymást meghívtuk, megnéztük az ünnepi díszeket és ajándékokat.

Erdély egy része visszakerült Magyarországhoz, apukám áthelyezését kérte, mivel akkor már mind a négyen különböző városban, bentlakásos internátusban, középiskolában tanultunk, s csak a szünidőket tölthette együtt a család. **1940. karácsonyán** életünk legnagyobb ajándékát kaptuk, apuka meg-

kapta áthelyezését Marosvásárhelyre szaktanárnak, Guszti bátyám pedig – friss tanítói oklevele birtokában – a Királyhágó melletti Barátkán kapott állást. Boldogok voltunk, hogy helyből járhatunk iskolába.

Emlékeim azonban visszahúztak szülőfalumhoz, ahol gyermekéveimet töltöttem. Fájó szívvel mondtam búcsút a kis falunak, és pajtásoknak. Indulás előtt a folyosón elmélázva néztem az ismerős tájat, a kék-szürke színek különböző árnyalataiban pompázó Mátra hegyvonulatait.

1941-42. Boldog karácsonyok Erdélyben, kedves rokonaink, drága Nagymamám közelében. Nem messze országhatárainktól már javában dúlt a háború, apánkat is behívták, igaz, csak helyi katonai szolgálatra. Mint tizenéves, nem sokat törődtem vele, mindig boldog ünnepeket töltöttünk el szeretteink körében. Gyermekkorai karácsonyokra addig csak kellemes emlékekkel gondolhattam vissza, azonban a következő években már megérintett a háború szele. Idézet a naplóból:

„Marosvásárhely, 1943. december 24. – Eltelt egy hónap rengeteg tanulással. Ezt a tanévet már később kezdtük a szokottnál, tanáraink nagyon hajtottak bennünket. Mindegyikük, minden tudását belénk akarta gyömöszölni, alig győzzük, egymás után írták velünk a dolgozatokat, sorra feleltettek. Istenem! Észre se vettem, megint eljött legszebb ünnepünk:

Karácsony! – Apámat tavasszal ismét behívták katonai szolgálatra, anyukával kísértük el Szászrégenbe. Úgy volt, hogy ünnepre hazajöhet, mégisincs közöttünk. Hiányzik a családfő, nem ünnepelhet velünk. Eddig Kisjézus születésnapján mind együtt voltunk, boldogan, felszabadultan ünnepeltünk. És most? Az arcokon szomorú mosoly... Mindenki jót akart, de valamit senki sem mondott ki... Rossz érzés vett rajtunk erőt, nem jó arra gondolni, mi lesz ezután, mi lesz jövő karácsonykor?

Félünk a jövőtől. Elégedetlenek vagyunk, pedig finom falatoktól roskadozik a szépen megterített asztal: kalács, sütemények, és ajándék mindenkinek a karácsonyfa alatt... és

mégis... Lehet, hogy ezért még fizetnünk kell? Talán megéljük, hogy csak gondolunk majd a jólétre, a nyugalomra? Mi ez? Miért gondolok én most ilyenekre, Kisjézus születésnapján? Nem tudom...

Elszorul a szívem, nézem a karácsonyfát. Miért nem tudok felszabadultan örülni, miért nem vagyok vidám? Szabad-e örülni, mikor édesapánkra, rokonainkra, Ferike osztályfőnöknőre és Madárkára, a tornatanárnőre gondolok... Vajon ők is gondolnak rám? Talán jobb volna, ha ki tudnám verni fejemből ezeket a fájó gondolatokat.”⁷

1944. évben a karácsony már nem a meleg családi együttlétet, nem a gondtalan, vidám hangulatot idézte. Menekültként kerültünk vissza szülőföldemre, s a háború, a front borzalmait ott éltük át. Naplóban rögzítettem emlékeimet: *„A falu kifosztva, romokban, alig van ép ház, mindenütt szemét, szívünkben félelem... Életem kettétört, családjunk helyzete romokban, mint odakint a táj, – ha kinézek az ablakon.”*

Szomorú karácsonyunk volt akkor: Apukám még nem tért haza a háborúból, Guszti bátyám pedig orosz fogságba esett. Innen a front még el se vonult, csupán annyi öröm jutott nekünk, hogy hírt kaptunk a szomszéd faluban lakó barátainktól, az evangélikus lelkész családjától. Egy orosz katonával küldtem nekik levelet, s ő hozott rá választ.

Menekülésünk idején minden anyagi javunk odaveszett, ezért Pista bátyámmal – amikor már közlekedni lehetett, beköltöztünk a közeli városba, ahol állást vállaltunk. Salgótarjánban, a Luby-házban béreltünk lakást.

1945. Karácsonyát már ott töltöttük. Azonban a család nem volt teljes, Guszti bátyám hadifogságban sýnlődik, ott eszi a foglyok keserű kenyerét. Csak anyukám látogatott hozzánk, apuka és öcsém egy tanyai kis lakásban külön ünnepelt, ahol apukám a frontról visszatérve, ideiglenes tanítói állást kapott.

⁷ Utólagos bejegyzés: Valóban előérzet volt. A következő karácsonyt már menekültként, a front borzalmait átélve töltöttük, édes otthonunktól és szeretteinktől távol.

Naplómból idézek: „Karácsony, este 10 óra. Már járt a Jézuska, mindnyájunknak hozott valamit: én egy pár harisnyát, kötött pulóvert kaptam anyukától, játék kiskutyát Pityutól, és díszszekendőt Pali bácsitól, akitől a lakást béreljük. Az ajándékozás kölcsönös volt, én is készítettem mindenkinek valami csekélységet. Nekem a szeretet ünnepe mindig megengedhető, Kisjézus születésnapja most mégis szomorú. Hiányoznak szeretteim. Lefekvés után így imádkoztam: Istenem, adj mindenki szívébe szeretetet, ne engedd, hogy a gyűlölet uralkodjék el mindenütt. Segítsd haza távollévő szeretteinket, hogy érezhessék az otthon melegét. Add, hogy a szerető szívek újra egymásra találjanak. Adj minden ember szívébe szeretetet, békét, meleget. Amen.

Közel lakunk a Ferences atyák templomához, ezért anyukával együtt indultunk az éjféli misére. Igaz, ő evangélikus, mégis éreztem, hogy szívesen tart velem. Olyan jó volt ismét éjféli misére menni. Akkor még Kisbárcánban nem volt a faluban templom, s a szomszéd községbe jártunk misére vasárnap, és ünnepek alkalmával. Marosvásárhelyen hiába volt sok templom, messze esett a lakásunktól. Nem járkálhattam egyedül az éjszakában.”

Háború után sokáig pici fenyőfát díszítettünk, – s mivel abban az időben nem gyártottak szaloncukrot, alig múlt el a háború, ezért pótolnunk kellett valahogy: otthon ügyes kezek selyempapírt szabtak, vágtak, ollóval kicsipkézték, és sztaniollal vonták be az apró kekszdarabkákat. Hosszú évekig használtuk a kis díszeket is, azt is magunk készítettük. Később, mikor már jegyre cukrot lehetett vásárolni, anyukám otthon főzte a szaloncukrot, azt csomagoltuk be mindaddig, amíg újra gyártottak, és vásárolni lehetett.

Amikor már külön családom volt, és valamennyire javult a helyzet, akkor ismét nagy fákat díszítettünk, az elveszett szép díszek helyett újakat vásároltunk, igyekeztem én is emlékeztetni karácsonyokat szervezni kis családomnak. Akkor már

városban laktunk, cseperedő gyermekeimet kézen fogva, mindig elmentünk az éjféli misére. Annyira szerettem a fenyőfás, megható éjféli miséket! Boldogsággal figyeltem kisgyermekeim ragyogó arcát, ahogy hallgatták az orgonán kísért karácsonyi éneket, és zengett a dal a zsúfolásig megtelt, fenyőfaillatú, földíszített templomban.

Abban az időben még **igazi négy évszak váltotta egymást**, általában karácsonykor ünnepi lepellel hó borította be a tájat, jókedvűen járkáltunk családi körben a hópelyhes utcákon. Karácsony előtt szüleimhez kis fenyőfát, díszeket, ajándékot vittünk, és igyekeztem nekik segíteni a karácsonyi előkészületekben, mert már megerőltető lett volna nekik mindent beszerezni.

Lassan megnőttek a gyerekek, a karácsonyfák egyre kisebbedtek. Amikor családot alapítottak, akkor előbb hozzánk jöttek ünnepelni, majd az unokák megszületése után, újból plafonig nőttek a fenyőfák a szobában. A ragyogó karácsonyfa alatt szívemet mindig öröm töltötte el, mikor láttam unokáim csillogó szemében a boldog várakozást.

Szemem behunyva hallgatom a gyönyörű karácsonyi éneket, a „*Mennyből az angyalt*”, szívem megtelik hálával és szeretettel, miközben száll a dallam a csendes éjszakában...

Hogy születik a zöldhályog?

ELMONDOM. Legalábbis azt el tudom mondani, hogy nálam hogyan született.

Előzmények. A jobb oldali szememet ugyanabban a kórházban még 2004. október 5-7. sikeresen megoperálták. Gyors műtét, egyiknap megérkezik az ember, másnap megműtik, harmadnapon hazaengedik. A Homályos látásom elmúlt, utcán csupán a napfény ellen hordok védőszemüveget, íráshoz-olvasáshoz-számítógép használatához szemüveggel jól

látok, ha olvasni akarok, s a számítógépen is dolgozom. Műtét után, az előírt időpontokban mindig megjelentem a kontroll-vizsgálatokon. Nekem már ismerős a hely a Rókus kórház, nem idegenek az orvosok, az ápolószemélyzet sem. Mit kell ettől félni?

Három hónappal későbbre, **2005. január 18-ára** jelölte ki a főorvosnő a bal szemem műtétjének idejét. Reggel bizalommal várakoztam, közben nem féltem és biztattam a többi sors-társamat, akik velem együtt érkeztek.

Amikor elfoglaltam a helyem a szobában, olyan hangok ütötték meg a fületem, ami kissé elgondolkoztatott. Többen készülődtek haza, akiket előző nap már megoperáltak; amíg mi várakoztunk, azt állították, hogy amikor levették szemükről a védő kötést – az operált szemükkel nem látnak, vagy csak nagyon homályosan. Érdekes. Hogy lehet az? Én az első műtét után azonnal jól láttam, s azok is, akiket ugyanakkor műtöttek, mint engem. Nem értettem az egészet, de akkor nem törtem tovább rajta az eszemet. Biztattam őket, biztosan csak átmeneti állapot lehet.

Másnap került rám a sor, mindjárt az elsők között, s a műtét sem tartott sokáig.

Egy férfi-orvos végezte az előkészítést. Valahogy másként zajlott minden, mint először: az injekció beadásánál fájdalmat éreztem. Hiába a nő keze finomabb – gondoltam magamban. A műtét is másként hatott rám, mint az első, pedig nem maradt bennem rossz érzés. Talán nem is a főorvosnő operált? – bár a hangját hallottam, de mintha átadta volna valakinek a műszereket, és ő csak irányította volna a műtétet... Lehet, hogy valami kezdő kísérletezik rajtam? Ugyanis most, műtét közben is éreztem fájdalmat.

Azonban másnap ért az igazi nagy csalódás, amikor levették szememről a védőburkolatot: most én se láttam, akárcsak a tegnap, akiket tegnap műtöttek. Na, most már nemcsak másan, de magamon is tapasztaltam, hogy minden másképp alakul,

mint az első műtétnél. Akik velem együtt jöttek, és elmennek, mindenki azt állította, hogy ők sem látnak jól, akárcsak a tegnapiak. Hogy lehet az? A nyolcágyas szobában egyetlen akadt – egy igen fiatal nő, szinte gyermekkorú, aki egészen másféle műtéten esett át – ő látott, amikor levették a szeméről a kötést. A többiek – velem együtt – nem láttak.

Mi lehet ez? Teljesen homályos előttem minden, mintha megvakultam volna a bal szememre. Aztán arra gondoltam, hogy talán lassabban áll helyre a látásom, mint az előzőnél. Ne legyek türelmetlen, próbáltam magam biztatni.

Azonban mint a villámcsapás, eszembe jutott, hogy az előző napi hírekben erős **naptevékenységet** jeleztek az operáció napjára (2005.01.19.) Többször hallottam róla, s olvastam is róla, vannak kórházak, a sebészek ilyenkor nem operálnak, hacsak nem elengedhetetlenül szükséges a műtét.

Az első kontroll-vizsgálatot a következő hétre tűzte ki a főorvosnő, s mindennek ellenére, mint a jobb szemem operációja után, elengedtek a kórházból 20-án, a harmadik napon. Az biztos, ha nem jön értem a lányom, egyedül nem mertem volna elindulni.

A kontroll-vizsgálat alkalmával megemlítettem a főorvosnőnek, hogy a műtét napján erős naptevékenységet jeleztek, s ilyenkor több kórház sebészetén nem operálnak, mivel általában nem sikerülnek a műtétek. Csak nézett rám, azt mondta, hogy erről ő még nem hallott... Pedig számukra is jelenthetett volna valamit az, hogy az akkori műtétek utáni két napon, szinte senki sem látott, a 8 ágyas szobában egyetlen egy, fiatal kislány kivételével, akit másféle panasszal műtöttek.

Ha behunyom a jobb szemem, akkor a ballal még most sem látok semmit. A kezemet előtte mozgatva, nem látom az ujjaimat, csak némi mozgást észlelek. A cseppeket és a gélt szorgalmasan alkalmazom, pontosan, ahogyan előírták. Majd csak segít, biztattam magam.

Újabb kontroll február 14-én lesz. Igen ám, de a bajok nem egyedül szokták az embert meglepni. A következő talál-

kozásnál a főorvos azt mondta, maradjak bent a kórházban, vagy szerdán jöjjenek vissza ismét, meg kell ismételni a műtétet! Nagyon kellemetlenül érintett. Attila igazgatónöje ugyanis fölhívott telefonon, hogy nagyon nyugtalan, amiért később megyünk érte, hiszen 12-én, a születésnapját otthon szerettük volna megünnepelni.

Eredetileg az volt a szándékom, hogy hazafelé, út közben érte megyek, s együtt megyünk haza. Tanácsstalanságomban nem is tudtam, mit tegyek? A látásom függ a következő műtét-től, nem hiába jelölte ki az időpontot ilyen közeli időpontban az orvos. Tény, hogy egy méterre se látok a bal szememmel, egy sötét fátyol mindent eltakar előlem, a jól ismert lakásban sem tudok rendesen közlekedni. Ilyen körülmények között a járásom is bizonytalan lett...

Minden összeesküdött ellenem, mivel a kórház összes telefonvonala beázott, sehonnan nem tudtam telefonálni, se helyben a lányomnak, de Dunakeszire Attila ügyében, és haza sem, hogy közbe jött a nem várt műtét, s talán jobb lenne, ha itt maradnék. Na, most látom, hogy soha nem kell másokra hallgatnom. Kár, hogy hagytam magam lebeszélni arról, hogy vegyek magamnak egy egészen egyszerű Mobil-telefont. Azzal most minden érintettet tájékoztathattam volna. Nekem igazán csak ilyen alkalomra kellene, de most aztán nagyon!

Végül átmentem a Rókus patikájába, ahol kiváltottam a receptet, s kértem egy vonalat, hogy lányomnak telefonálva, elmondjam a történeteket. Azonban ő akkor már bemosakodott egy műtéthez, ezért csak üzeni tudtam neki. Ő visszaüzenve közölte, hogy menjek hozzájuk, és otthon, este megbeszélünk mindent. De én ezt nem tehetem meg Attila miatt.

Elindultam hát egyedül a busz-állomásra, de a csellengő járással kellett mennem Dunakesziig. Az egész utat végigsírtam tehetetlenségemben. Teljesen kiborultam. Ott a cukrászdába mentem egyenesen, ittam egy kávé, majd megkértem a tulajdonosnőt, telefonálhassak a készülékéről, mivel nem bírok ilyen állapotban annyit gyalog megtenni. Otthagytam az

iratokat (ugyanis nemsokára Attila operációjára is sor kerül, a labor-vizsgálatokat ezért most ott el kell végeztetni).

Megüzentem, hogy operáció miatt most nem tudom Attilát hazavinni, s Arra kértem a hölgyet, küldjenek az iratokért a cukrászdába valakit, s hogy Attila is megnyugodjon, küldtem neki onnan egy sütemény-csomagot.

Otthon aztán készültem az utazásra, csomagoltam, ami kell a néhánynapos kórházi tartózkodásra. Vásároltam a cicának ennivalót. Gyurinál biztosan marad még a budapesti utazási költségekből, abból vásárolhat, ha kell neki valami. Mindent bepakoltam, kivéve a strandpapucsomat (ami viszont nagyon hiányzott), mert a kórházi fürdőszobában a lefolyót nem a legmélyebb pontra helyezték, ezért ott mindig áll a víz.

2005. február 16-23.

Szerdán fiam kísért a buszhoz, hozta a csomagot, miután Macától (a cica) érzékeny búcsút vettem. Ugyanis már a csomagolásból következtette, hogy ismét magára hagyom. Nem tudtam leülni úgy, hogy azonnal föl ne ugorjon az ölembe, hízelgett, és dorombolt nekem állandóan.

Az útra ugyan vittem könyvet, de nagyon fáraszt az olvasás, ezért ki se nyitottam. Magamba roskadtam. Agykontrolloltam. Nehezen ment az ellazulás, nem úgy, mint máskor, hiába próbálkoztam ismételten, hiába erőltettem. Az operáció óta nem tudom megjeleníteni azt a pici pontot (inkább tölcser), ami nálam az ALFA-tartományba érkezését jelenti. Lehet, hogy sokan megmosolyognák, ha elmondanám, de ez nálam valami olyat jelent, mint aki az agyhalál után visszatér, s közben felülről nézi, mi történik vele.

Nálam pedig annyit jelent, hogy egy szép, fényes alagúton keresztül jutok el valahova; akik hisznek benne, Isten elé, a szellemvilágba... Ha a kis tölcser általában jobbra, az óra járásával egy irányban forog, mindig világosabb lesz, mindig hosszabb fénycsík jelenik meg előttem, ami nekem teljes pihenést, kikapcsolódást, ellazulást és nyugalmat hoz.

Most nem sikerült. Inkább keseregtem. Erőltetve is elmondtam magamban sokszor egymás után: meg akarok gyógyulni. Látni akarok a bal szememmel is! Nem akarok sötétségben élni. Istenem! Te tudod, milyen szükségem van rá, hiszen itt van az én kisfiam, aki az én gondoskodásomra szorul. Nem hagyhatom magára. Mi lesz vele, ha én is tehetetlen leszek?

Katicámnál aludtam, s másnap reggel kellett jelentkeznem a kórházban.

Zord téli éjszakán született a kislányom

JANUÁRBAN IS ÜNNEPEL a családjunk, most is Kata lányom születésnapjára készülődve, e-mailen előre elküldtem neki a következő születésnapra üdvözlőt. Azért vezetem őt vissza a korabeli születésének körülményeire, mivel azt mondta egy alkalommal, hogy nem ismeri a részleteket. Ezért leírtam neki, hogyan történt, ráadásul egy versikét is komponáltam neki. Az idején személyes üdvözlés az én sorozatos szemműtéim miatt más időpontra lett elhalasztva.

Kislányom

1954-et mutatott a naptár. Nehéz döntés előtt álltam. Bátyádat, az elsőszülött fiamat betegsége miatt (tüdőgyulladást kapott a bölcsődében) felgyógyulása után sem vihettem újra vissza, mivel ott fázott át a délutáni alváskor, a kópadlós helyiségben. Nekem nem volt senkim, akire rábízhattam volna, amíg én a munkámat végzem. Én pedig a gyerek egészségét tartottam legfontosabbnak, ezért arra gondoltam, bármilyen nehéz lesz, otthon maradok, amíg megerősödik és eléri az óvodás kort.

Fel kellett mondanom jól jövedelmező állásomat, pedig igen nagy szükségünk lett volna a keresetemre. Munkahelyem nem járultak hozzá, Munkaügyi Bíróságra került az ügy, de úgy sem tehettem mást, bármilyen döntés született. Akkor ilyen idők jártak. Ma már nehéz elhinni, ha a munkaadó ragaszkot-

dott valakihez, ezt is megtehetette. Mindennek ellenére otthon maradtam.

Nehéz anyagi helyzetbe kerültünk, mivel kiesett az én biztos jövedelemem. Próbáltam olyan munka után nézni, amit otthon végezhetnék. Egyelőre nem sikerült. Azzal segítettem magunkon, hogy ruháinkat magam kötöttem, varrtam. Nagyon sokat jelentett, hogy a gyermekemet otthon, magam nevelhettem. Jó időben sokat sétáltam a városban, a Palóc ligetben, a jó levegőn mozogtunk, játszottunk. Ezért a liget szinte második otthonunkká vált. Így telt el az esztendő. Ennek is megvolt az előnye. Bár kevesebb pénz jutott a konyhára, de legalább együtt lehettem a gyermekemmel.

Újra kisbabát vártam. Ez az idő egészen másként zajlott le, mint az első. Mostani állapotomban testem formája más volt, amiből a – tapasztalt asszonyok véleménye szerint – lányom lesz. Szélesebb voltam, mint az előző terhességnél, és 10 kg súlytöbbletet szedtem magamra. Olyan furcsa volt ennyire meghízni, sehol se fértem el, mindennek nekiütköztem. Lehet, hogy ezért, az utolsó időszak nehéz lett számomra.

Anyukám most is jókor érkezett. – Már nálunk volt, mikor „eljött az időm”. Vasárnap délután a közeli kultúrházban színházi előadásra került sor, fővárosi színészekkel, férjem korábban jegyeket váltott rá. Engem is invitált, de lemondtam róla, már alig bírtam mozogni. Ezért anyukám ment el velem. Éjfél tájban éreztem, hogy közeleg az időm. Telefonunk volt, ezért biztonságban éreztem magam, ha sürgős, segítséget hívhatok magamnak.

Borzasztó hideg tél köszöntött ránk januárban, ezen az éjszakán -25C° hőmérséklettel. Mikor hazaérkeztek a színházi előadásról, kértem férjemet, hívja a mentőket. Abban az időben csak két mentőautója volt a kórháznak, s épp’ ekkor mindkettő vidékre ment. Aggódni kezdtem. Ki tudja, mikor érkeznek vissza ebben a rettenetes időben? Mi lesz, hogy jutok be a kórházba? – a csúszós úton képtelen vagyok közlekedni.

Ólomlábakon haladt az idő, engem pedig egyre jobban sürgett az állapotom. Kezdttem idegeskedni. Később, több telefonálás után, a laktanyai mentőt irányították hozzánk. Emlékszem, még segítséggel is alig bírtam fölmászni a magas kocsira. Mikor beértünk, azonnal a szülőszobába vittek.

1954. január 25. hétfő

Hajnali négykor érkeztl e világra kislányom, Katalin nevet adtam Neked (csupán azért, mert ezt a nevet én mindig szerettem, s reméltem, hogy te is elégedett leszel vele). Majdnem (10 dkg híján) négykilós, nagy baba voltál. Mikor megszülettl, a kórházi osztályon szárnyra kapott a hír, hogy valaki gyönyörű nagy hajás babát hozott a világra. Kis dagi voltál, egy hétig alig lehetett a pufók arcodban a szemedet meglátni. Mivel a terhességem teljesen normális mederben folyt, nem kellett orvosokhoz járn, csak a kötelezően előírt vizsgálatokon vettem részt. A szülésnél Bak doktor segédkezett. Születésed napja megegyezik Guszti bátyáméval, ő is január 25-én jött a világra, csak jóval korábban.

Amíg a kórházban tartózkodtam, meglepetéssel fedeztem föl, hogy a vizitek alkalmával még Salgótarjából a régi ismerősöm, dr. OE az osztály főorvosa járja a kórtermeket. Ő is emlékezett arra, hogy Salgótarjában kisfiamat ő segítette világra.

Az újszülöttek osztálya közel volt a szobánkhoz; egy kisbaba sírása mindig behallatszott. Talán nem ez a találó kifejezés, pontosabb, ha azt mondom, hogy mély hangon minden éjszakát végigordította. Arra gondoltam: szegény asszony, aki ezt a gyereket haza viszi, lesz vele elég baja otthon.

Egy hét múlva, rá kellett jönnöm, hogy az a mély hangú, éjjel síró baba az én Katica lányom. Nagyon megsajnálalak, arra gondoltam, biztosan azért sírsz, mert mindig éhes vagy, lehet, hogy nem elégedtl meg azzal az adaggal, ami neked jutott. Az akkori elmélet nálad megdőlt, hogy csak bizonyos időközökben ajánlották az újszülöttek és csecsemők etetését. Otthon is kitartóan átsírtad az éjszakákat. Anyukám hasonló

véleményen volt, mint én, ezért elhatároztuk, hogy megszegem a szabályt, és ha éjjel a teával nem elégszel meg, hajnalban jóval korábban megszoptatlak. Ez sem bizonyult hatásosnak, még mindig sírtál éjszakánként. Egy teljes hónapig tartott, – mindenkit kiborított. Mindnyájan fáradtak, elgyötörtek voltunk reggel, és egész nap szédelegtünk az átvirrasztott éjszakák miatt.

Aztán egyszerre csak úgy, magadtól megtanultad, hogyan váltakoznak nappalok és éjszakák. Utána semmi baj nem volt veled azon kívül, hogy engem valósággal meg akartál enni. Gyönyörű kishaba voltál, hurkás, fodros combokkal, testtel születettél, úgy néztél ki, mint Murillo angyalkái. Anyukám sokáig maradt nálunk, segített nekem most már a két gyerek körüli teendőkben. Rám is fért, mert különben eléggé magamra voltam hagyatva.

Férjem, a te apád ígéretése és kedveskedése ellenére hamar rájöttem, hogy mégsem zavartalan az életünk. Sehol sem tudott megmaradni, hozzá nem illő emberekkel barátkozott, mindez igazán nem tetszett nekem. De kinek tetszett volna?

Szüleim akkor költöztek a Balaton partjára, amikor másfél éves lettél. Pici korodtól kezdve szeretted pancsolni, csodáltad a hullámozó Balatont. Megálltam veled a parton, be akartál ugrani a tóba, ahol a víz felnőtt embereknek is mellmagasságig ért. Alig tudtalak visszatartani. Minden nyáron ott nyaraltunk, később a vakációkat nagyszülőknél töltöttétek/töltöttük.

A házat, ahol lakunk, hatalmas udvar vette körül, egyik végében használaton kívüli, elhanyagolt terület volt, benne épületmaradványok, kő, meg különféle lim-lom fölhalmozva. Kértem a városházán, engedjék meg, hogy kitisztítsuk, és kertnek megműveljük. Hozzájárultak, mi pedig rendbe tettük. Következő évben már paprikát, zöldhagymát, paradicsomot termeltünk benne. A cseperedő gyerekek, köztük te is, élveztétek, mert kis szerszámaidokkal, öntözőkannával nagy igyekezettel „dolgoztatok” benne. Következő évben a kert egyik sarkában dróthálóval elkerítettünk egy területet, kiscsirkéket

vásároltam és neveltem. Csak az volt a bökkenő, hogy sohasem vágtam csirkét, még a gondolattól is irtóztam, mert Anyukámtól se láttam soha, mindig más végezte el ezt a kegyetlenséget. Amikor csirkét akartam ebédre főzni, ha nem jött valaki hozzám, aki ezt megtette volna helyettem, bizony késett az ebéd. Egyik évben – akkor már kicsit nagyobb voltál, a csirkék között akadt egy nagy fehér, piros taréjú „Leghorn” kakas. Hogy, hogy nem, téged sehogy sem tűrt el, nem mehettél a kerítés közelébe, mert a kakas fölugrott, és lábával feléd rugdosott.

Mindig nagy csapat gyerek játszott az udvarban, hiszen több család élt a közelünkben, és a szomszédos udvarokból is átjöttek barátok, meg hívatlan vendégek. Mielőtt rendbe tettük volna, szerettetek a dzsungelben játszani, bujkálni az eldugott részen. Egyszer a szomszédunk kislányával együtt, fontoskodó arccal jöttetek hozzám. Biztattalak, bátran mondjátok el, amit akartok? Suttogva, titkolózva kezdtétek elmondani, hogy a gyerekek, köztük a testvéred is – ott játszik a dzsungelben, és uram bocsá’, cigarettáznak!

Azonnal utánajártam a dolognak, előállítottam a „bünösöket” és alaposan megdorgáltam őket. Mikor az érintett szülőknek szóvá tettem, hogy figyeljék csemetéjüket, nehogy tüzet okozzanak játék közben, szabadkoztak, hogy az ő gyerekük ilyet nem tesz! Ti pedig határozottan állítottátok, kiket láttatok lent, a bokrok között.

Ekkor nekem eszembe jutott az a régi idő, mikor gyermekkoromban a többi gyerekekkel – főleg fiúkkal – a kertünkben együtt *pipáztunk*!

Nem kell mindjárt arra gondolni, hogy igazi dohányt tettünk a vadrózsa gyökeréből magunk-faragta pipába, csupán száraz tökszárat nyomkodtunk bele. Ezért aztán olyan nagy felháborodást nem jelentett számomra a dolog, – talán minden gyerek megpróbál ilyesmit. Inkább a tűzveszély miatt kellett rájuk figyelni.

Apád fizetése megközelítőleg sem volt elég a négytagú család ellátására, ezért lázas igyekezettel kerestem a lehetőséget arra, hogy valamilyen jövedelemhez jussak. Megismerkedtem egy tanító feleségével, aki négy gyermek nevelése miatt szintén bedolgozó munkát vállalt; a helyi Háziipari Szövetkezet részére otthon szőtteseket készített.

Kiürítettük a kisebb szobát, oda éppen elfért a szövőalkalmatosság. Beléptem a szövetkezetbe, és közel három évig a nagy, rozoga szövőszéken dolgoztam. Palóc mintákat szőttünk, amiből falvédők, párnák, különféle terítők, később függönyök készültek. Persze, mikor a szövőszékkel valami gond adódott, olyankor apád sosem volt kéznél és mindig a szövetkezet emberét kellett segítségül hívnom.

Ezért gyakran le kellett állni a munkával, mert hol a gép romlott el, máskor meg nem kaptunk anyagot a folyamatos munkához. Hamar megtanultam a szövés technikáját, szerettem csinálni. Amikor már jól belejöttem, saját elképzelésem szerint terveztem mintákat. Ezeket a darabokat meg lehetett vásárolni, így a lakás díszítéséhez szükséges díszpárnákat, asztalterítőket és falvédőket jutányos áron vettem meg. A kézimunka, a magyaros népi szőttesek mindig érdekelték, tetszetek nekem. Nem mondom, hogy túlságosan sokat lehetett vele keresni, de időm volt, és némi jövedelemhez is hozzájutottam.

A gyerekek/ti fejlődtek. Közben Gyuri hároméves korában óvodába ment. Szabadidőben sokat sétáltunk, gyakran a kedves, idős barátnőmmel. Erdélyből származott, egyedül élt. Korábban a bankban dolgozott; nemsokára nyugdíjba ment. Sokszor járt hozzánk, gyakran csatlakozott hozzánk és együtt sétálgattunk, így én sem éreztem magam annyira magányosnak.

Ha szükség volt rá, szívesen vigyázott rátok. Egyik este, már lefektettelek benneteket, azt hiszem, moziba mentünk. Akkor még a ketreces ágyacskád a cserépkályha mellett állt, Annuska néni a közelben foglalt helyet. Mikor hazaérkeztem, nevetve mesélte, mi történt addig, amíg távol voltam. Sehogy sem

akartál elaludni, zavart, hogy nem én vagyok veled, mint máskor. Ő pedig igyekezett szórakoztatni, mesélt neked, de csak nem jött álom a szemedre. Ő pedig csendben maradt, hátha mégis elalszol, de nem így történt. Elővetted minden tudományodat, amit nyilván az udvarban szedhettél össze. Ezek bizony csúnya szavak voltak.

Annuska nem akart reagálni rá, úgy tett, mintha nem is hallaná, arra gondolt, így hamarabb megunod. De az én Katica lányom hangosan, kiabálva kezdte mondani Annuskának hogy: sz... rád! Nagy önuralomra volt szüksége, hogy ne nevesse el magát, de továbbra is hallgatott. Te pedig nem hagytad abba, egyre gyakrabban ismételted.

Mikor Annuska megunt, feléd fordulva azt mondta neked: én is rád! – mire sértett arccal, megbotráncozva megkérdezted tőle: de Annusta! Miért beszélsz ilyen csúnyán?

Szívesen hurcolt magával a Gimnázium-közbe, ahol lakott. Idős barátnői nagyon élvezték a csacsogásodat. Rengeteget beszéltél, aranyos voltál. Érdekesen ejtetted ki bizonyos betűket. Én úgy fogalmaztam meg, hogy kicserélted vagy lehagytad az ékezeteket. Ugyanis az ő betűt például ó-nak ejtetted, az ü-t meg u-nak.

Nagy hahota támadt az idős hölgyek körében, mikor megkérdezték, hogy hol van anyukád, miért nem jött el ő is? Erre azt válaszoltad: mert „dolgozik, szó (sző), azért hogy nekem cipőt (cipőt) vegyen”.

Ha azt kérdezték, ki vagy te? – erre azt válaszoltad (Annuska tanított rá): „Ulinó!” (értsd: úrinő) vagyok! Ha pedig azt kérdezték, hány éves vagy, azt felelted: „Kétésfélés” (két és fél éves) vagyok!

Nagyon kedvelted a szép ruhákat, amikor valami újat kaptál, azt feltétlenül be kellett mutatni az idős barátnőknek. Ott illegtél-billegtél előttük. Nagyon szerettek téged.

Egy időben egy nagy fekete sérült madár (talán varjú) tévedt az udvarukba. Nem tudott repülni, inkább csak jött-ment, már

nem félt senkitől. Az ott lakó idős úr etette, amíg annyira gyógyult, hogy elröppülhetett. Itthon, egyszer azt mondtad Annuskának: „*Annusta, gyere, menjünk Csóka bácsihoz*”, ugyanis a madarat Csókának hívták, s ha az Csóka, a gazdája is csak Csóka bácsi lehet!

Aztán elérted a hároméves kort, ősszel óvodába mehetsz, nem lesz akadálya, hogy ismét járjak dolgozni. Talán szerencsés voltam gyermekeimmel/veletek, mert hamar beilleszkedtetek az új helyzetbe. Szerettetek óvodába járni. Rendesen fölszerelt óvodába jártatok, ahol az óvónők és dajkák fölkészült, kedves emberek foglalkoztak a gyerekekkel.

Gyorsan teltek az évek, s mikor az utolsó évet töltötted a nagycsoportban, már jól ismerted a járást. Reggel együtt indultunk, leadtalak az óvodában, s mivel – szülői beleegyezéssel –, délután négykor elengedtek, gyakran te jöttél értem a közeli munkahelyemre. Akkor még lehetett, alig volt forgalom a városban. Természetesen többször gyakoroltuk a „közlekedés szabályait”, hogy csak akkor szabad lelépni a járdáról, ha sem balról, sem jobb oldalról nem közeledik jármű. Begyakoroltuk, hogy balra nézek, nem jön semmi, jobbra nézek, nem jön semmi, akkor átmehetek a zebrán!

A farsangi műsor előtt izgalommal készülődtünk, mert komoly szerepet kaptál, de hogy mit, azt titok volt előttem. Csak megfelelő öltözekről kellett gondoskodnom. Steppelt, hosszú-ujjú, bő fehér köpenyre ezüstpapírból holdakat, arany- és sárga színnel napot, csillagokat öltögettem, keménypapírból hosszú süveget kreáltam, amit hasonlóan díszítettem föl, amiben már te is szorgosan segédkeztél.

Amikor megláttalak az ünnepségen, a ragyogó holmiban teljes nyugalommal, komoly arccal ültél a színpadon, és elkezdted a *Didergő király* c. mesét. Szépen hangsúlyozva, hibátlanul mesélted a hosszú szöveget, segítség nélkül csak meséltél és meséltél...

Katica mesét mond az
óvodában

Olyan aranyos voltál, annyira meghatódtam, meg is könnyeztem. Most nézegetem a falra helyezett képeket. Egyiken a színpad függönye előtt állsz, abban az öltözékben, amiben szerepeltél.

Másik képen kiscsoportos óvodásként a záróünnepélyen: háromfodros, mindegyik soron flitterrel kivarrt szoknyában, fényes mellénnyel, aminek bő ujja azonosan van díszítve a szoknyával, magas-okos homlokodról a hajad elsímítva – mindig úgy szerettelek fésülni – középen hatalmas masni, a ruhához illő dísszel.

Kollégáim minden évben ünnepséget rendeznek nőnapon. Már bent voltunk a nagyteremben, mikor megérkeztél az óvodából. Ölembe ültettelek. Mellettem idős kolléga, Pista bácsi ült, akkor a műszaki osztály vezetője, különben amolyan művészember. Beszélgetés közben gyönyörködve nézte a kezéd, majd megjegyezte: olyan gyönyörű a kezecskéje, mint egy ékszer.

Hat és fél éves voltál, amikor beíratlak az iskolába. Szerencsésebben indultál, mint testvéred. Nagyon kedves idős tanítónő *egy orvos felesége* osztályába kerültél. Nyugodt, kiegyensúlyozott gyermekszerető asszony, igazi tanító-néni volt, aki tudott bánni a kicsikkel. Izgultam az első szülői értekezleten, hogy majd mit hallok? Az olvasással, írással, minden feladattal jól megbirkóztál, semmi gond nem merült föl nálad.

Én inkább élénkséged miatt féltem, mert olyan eleven voltál, mint egy fiú. Izgultam, hogy fogod megszokni az iskolai fegyelmet? Féltve érdeklődtem a napközis tanító néninél, hogyan viselkedik az én lányom?

Ó, Katica? – kezdte a választ. Megremegtem, hogy mit fogok most hallani, de így folytatta: – aranyos, jó kislány, szót fogad és jól tanul. – Föllélegeztem. Ha otthon bármilyen cserfes és rakoncátlan is voltál néha, megbocsátható, ha az iskolában jól viselkedsz, és rendesen tanulsz, annak igazán örültem. Nem is volt veled, sem a testvéreddel semmiféle komoly gondom az általános iskolában, majd később a középiskolában sem.

Hét éves voltál, mikor Attila öcséd megszületett, anyukám egész nyárra elvállalt mindkettőtöket, lekísértek Balatonkenese-üdülőtelepre, hogy itthon könnyebben boldoguljak. Jót tett nektek a vakáció, nagymama finomakat főzött-sütött, lementetek néha a Balatonhoz is.

Iskolai év kezdete előtt nagypapátok hozott haza, vonattal érkeztek. Elétek mentem, a vonat már beérkezett, mikor közeledtem az állomás felé, hárman velem szemben jöttetek a Bajcsy utcában. Már messziről láttam, hogy apám közepén, kétoldalt kézen fogva benneteket, vidáman, mosolyogva jöttetek felém, te eléggé kigömbölyödve nagymama főztjétől, fehér, alul fodros, út közben alaposan összemaszatolt selyemruhácskában, lebarnulva – úgy néztél ki, mint egy kis cigány-purdé – futottál elé, mikor megláttál.

Sosem felejem el a látványt. Itthon beszámoltatok az utazás részleteiről. A vonat akkortájt mindig koszos volt, leülni csak úgy lehetett, ha valamit magunk alá raktunk, vagy ha előbb letöröltük az üléseket. Erre senkinek nem terjedt ki a figyelme, s a hófehér ruhán minden meglátszott. Nagypapátok Budapesten átutazóban a Gundel-étteremben vendégtelt meg benneteket, ami nagy eseményt jelentett számotokra.

Egy alkalommal arra lettem figyelmes, hogy az én kisiskolás lányom, te a fénykép-albumokat nézegetitek, melletted a három éves, betegen született kisöcséd. Magyarázod neki: – nézed, a fényképen ez a kisbaba anyuci!

Attila döbbsent arccal nézett rád, és azt mondta: – Hülye!
Anyuka nem kisbaba!

Aztán megnőtt Attila is két testvére mellett, s most, születésnapján eszembe jutottak ezek a régi, kedves epizódok. Nem szoktam verset írni, ezért nem is szabályos vers, mivel még gyakorlatlan vagyok e téren, de lányomat ma egy verssel köszöntöttem. Íme:

Lányom születésnapjára⁸

Drága Kislányom!

Hideg tél van, jégcsapok a fákon,
Hófúvás és zúzmara az egész világon.
A hőmérő mínusz huszonötöt mutat,
Izgulok, a kórházba hogy jutok.
Mentőkre hiába várok, azok kint, vidéken...
Végül katonai szállító jött értem.
Hiába a zord tél, szívem telve melegséggel
Most is, mint valaha, mikor megszülettél.
2005. január huszonöt. Ma van
Egyetlen leányom születésnapja.
Most kissé szelídebb idő járja, hogy
Az én kisleányomnak ne fázzon a lába.
Nekem mindig ünnep a születésed napja.
Sokáig merengtem ma éjjel:
Épp' hajnal volt, mikor fölébredtem,
mint azon a hajnalon a hideg hajnalon,
négykor, amikor megszülettél.
Megláttam a hosszú fekete hajad
formás-párnás-hurkás tested, s akkor
én voltam a legboldogabb ezen a világon.
Telt-múlt az idő, lassan cseperedtél
mindenki szeretett, amíg nőttél-növekedtél.

⁸ Szolgáljon melegségemre, hogy életemben írt verseim közt ez volt az ötödik költeményem! Utána kezdtem gyakorolni a versírást.

Kora-hajnalon születted, ezért
élteden át mindig szorgos voltál.
Örömet szereztél tanulásban – másban.
Most már „NAGYLÁNY” lettél
éltél megfordítva a 15-ös számot!
A Teremtő átsegített sokszor
göröngyökkel kövezett utakon.
Most is légy bátor, mint eddig,
érezd jól magad, ne félj a holnaptól,
kérlek, ne félj az élettől, mindig bizakodjál,
mert a Jóisten Veled lesz, hidd el.
Én pedig e napon, most is, mint máskor
imámba foglallak minden este százszor.
Azt kérem Istentől, s azt kívánom
adjon szívedbe békességet,
és Neked mindig jó egészséget!
Légy elégedett önmagaddal,
hogy tieiddel szeretetben, örömben,
boldogságban mindig legyen részed.
Kérem Teremtőnket: gondtalanul élhess
két aranyos gyermekeddel, s velünk együtt
örülj az életnek! Érezd azt, hogy szeretettel
veszünk körül most, s mindig aggódunk érted.
E borongós téli napon szívből azt kívánom
legyen boldog és vidám az én kisleányom.
Fogadd szeretettel, s engedd, hogy
e piros rózsaszállal köszöntselek téged.
Igaz szeretettel:
Édesanyád.
(Balassagyarmat 2005. január 25.)

✱

Harmadik szem-műtét

2005. február 16-23.

Szerda reggel korán Katicától indultam el, mivel náluk aludtam. Ugyanis azt mondta a főorvosnő, jobb lenne pihenten érkezni, nehogy egy hosszú utazás után fáradtan, egyenesen „beessek” a műtőbe.

Megkaptam a 118-as szobát, immár harmadszor. Mivel a korábbi helyemet valaki már elfoglalta, az ajtóhoz eső első ágyat választottam, s milyen jó, mert itt jobb oldalon egy hűtő állt, ahová bepakolhattam némi ételféleséget.

10 órakor már megkaptam szürke „talárt”, s én leszek az első, aki ebből a szobából a műtőbe kerül. Most ismét nőorvos készített elő az operációra, aki finomabban vett kezelésbe, mint az előző férfi. Megjegyeztem neki: Érdekes. Most nem zsibbadt el a bal arcom, mint legutóbb, akkor még a szájamnál is úgy éreztem a zsibbadást, mint foghúzásnál. Furcsa lehetett neki, mert azt mondta: szem-műtétnél nem kell az arcot érzésteleníteni, csak a szemet, azért, hogy az ne mozogjon operáció közben... Nos, úgy-e, nem mindegy: hol, mikor és ki foglalkozik velünk.

11 órakor kerültem műtőasztalra, s 12 óra 20 perckor lett vége a műtétnek. Fura volt az egész. Megint mindent érzékelttem, hogy mit csinál/hatnak velem, de nem éreztem fájdalmat, csak sejtettem, hogy mit művelnek a szememmel. Pontosan tudtam, hogy balról jobbra, valamit lehúznak a szememről. Munka közben folyton öntöztek (mármint a szememet). Valamilyen szerkentyűvel (fűrészt vagy fűrőt, ki tudja?) körbekotorták a szemet. Mindezt csak ők tudhatják, a szem tudósai, nagymesterei. Olyan volt, mint amikor az utcán a járdát bontják, szinte dübörgött, aztán ollóval dolgoztak, majd varrtak, az öltéseket akár meg is számolhattam volna. Most is, épp’ úgy, mint először, az utolsó pillanatban balra fönt, egy villanásnyira fájdalmat éreztem. Aztán leszedték rólam a maszkot, bekötöz-

ték a szemem, s átölelve leszedtek a műtőasztalról, majd a már ismert fiú visszafurikázott a helyemre.

Csütörtök. Én naiv. Még azt hittem, hogy műtét után másnap hazaengednek, mint korábban. De most ragaszkodtak hozzám. De sajnós, megint nem láttam semmit, amikor leszedték a védőkötetést, pedig annyira hittem, reméltem, hogy világosság gyúl a bal szemembe is. Szomorúan vettem tudomásul a tényeket, hogy talán hiábavaló megpróbáltatás volt az újabb műtét is. Kettőnket a szobából a főorvosnő berendelt a kezelőjébe, a többiek hazamentek.

Gondoltuk, megnéz, aztán bennünket is elenged. Azonban telik az idő, már dél van, megebédeltünk. Gyanús az egész. Úgy néz ki, bennünket itt felejtettek. Csak a délutáni órákban hívott a kezelőjébe, ahol megvizsgált. Azt mondta, maradnom kell, további kezeléseket kellenek hozzá, hogy lássa az eredményt. Mit lehet tenni? Ha ő úgy látja jónak...

Dél körül Danika telefonált az egyetemről, hogy hozzám indul. Mondtam, csak jöjjön, de még nem dőlt el, hogy meddig kell bent maradnom. Éhesen jött, ezért lányom által hozott sok zsemlyéből két szendvicset készítettem neki, hogy egyen valamit. Jót beszélgettünk. Kérdezte: Barbit elhozhatja-e legközelebbi látogatásakor? Persze. Örülök, ha megismerhetem a barátnődet. Katica mindig jön, mindennel ellát. Szinte már zavar, hogy annyit költ rám, pedig nem igénylem.

Közben három szobatársammal egész jól összebarátkoztunk. Egy kedves, 86 éves nő, Mariska néni súlyos plasztikai műtéten esett keresztül. A szeme alatt az arcáról húztak föl bőrt valamiért. Ő is amolyan továbbfekvő, meg egy fiatalasszony, akinek egyik szemén zöldhályog van, azt kell majd megműteni, közben a másik szemét is kezelik... Alig lát valamit, ráadásul egyik lábával sok baja lehet, nehezen járkal. Minden betegsége ellenére elven, életrevaló nő. Este jót beszélgettünk, gondolatban főztünk. Egy csomó erdélyi étel receptjét elmondtam nekik. Megbeszéltük, hogy majd a lánya e-mailjére – ha megkapom – küldjem el a recepteket. Adtam neki névjegyet.

Pénteken Danika és Barbi itt ül az ágyam mellett. Kelle-mesen társalgunk. Később megjelenik Emese. Aztán kisül, ő is kísérvél jött, Istvánka kint ül a folyosón. Mondtam, nyugodtan hívja be. Persze, örült az ötletemnek. Elmondtam nekik, milyen „lakosztályom” van. Megmutattam az apartman-szállásomat: rámutattam a sarokra: a mosdó és a hűtőszekrény a konyha, a ruhásszekrény a gardrób, szemben a fürdőszoba, na meg az ágyam az éjjeliszekrénnel a hálószoba... Jót mulattunk rajta.

Este Katica jött, megint étel-utánpótlással. Ha sokáig itt tartanak, azt hiszem, a gyenge kórházi koszt ellenére elhízom. Igaz, sétálgatok is közben, nehezen, düledezve, mint egy ittas, de a távoli automatához járok kapuccinót inni. Finom. Érde-mes érte fáradozni.

Délutáni vizit után kicsit megijedtem. Megjelent egy nővér, hozta az infúziós fölszerelést az ágyam mellé. Még ez is... Mikor lement a folyadék, a főorvosnő ismét megvizsgált. Olyan, mintha derengne valami a szememnél. Nem annyira sötét a fátyol előttem. Bal szememmel is látom a szemben levő ágyak végét, s azt is, hogy melyikben fekszik valaki, ha leta-karom a jobb szemem.

Szombaton reggel, inkább még csak hajnal van, de sietek zuhanyozni, amíg nincs árvíz a fürdőszobában. Még tegnap este kimostam néhány apró holmit, mivel nem készültem ennyi időre. Azt hittem, kiengednek másnap vagy harmadnap. Tiszta hálóinget vettem magamra, úgy feküdtem vissza. A többiek még az igazak álmát alusszák.

A főorvosnő ügyeletes, korán jött vizitelni. A vizsgálatnál ő is tapasztalta, mintha picit javulna a látásom. Reményked-hetem? Neki is azt mondtam, hogy nem szabad soha semminek előre örülnöm, mert nálam az ilyen nem szokott beválni.

Katica délelőtt finom levest hozott, az egészet megettem. Bár kivételesen elég lett volna ma a kórházi ebéd is, vadas-húsnak becézték, spagettivel. Én kivettem belőle azt a fél falat húst, ami benne volt, pár villa tésztával megettem. Az adagok-

ra azt szoktuk mondani: ez kórház, nem hizlalda. Viszont ennyi pótlás mégsem kellene. Katica mindig hoz valamit. Azt hiszi, éhen halok a kórházi kosztón. Mikor bejöttem, már első nap hozott egy doboz margarint. Azt kérdeztem tőle: ki eszik meg ennyit? Akkor még nem tudtam, hogy addig itt tartanak, amíg bizony elfogyott az egész.

Katica megvárta, hogy megebédeljek, aztán sietett, mivel telefon-ügyeletes. Vacsora: joghurt, 2x2 cm-es dobozban vaj, két szeletke kenyérrel. Nekem elég. Különben is van a hűtőben pótlás, még gyümölcs is.

Akiket megoperáltak, már hazamentek. Kevesen maradtunk a szobában, este sokáig beszélgettünk. Aztán zuhanyoztam. Mindenki aludt már, de én még olvastam egy kicsit. Nagyon fárasztó „fél szemmel”, s ráadásul a jó szemembe is belógnak a bal szemem hibái: fent valami függöny, máshol pálcikák, meg valamilyen véglények...

Éjjel engem nem zavar az utcai zaj: a mentők, rendőr-kocsik szirénái, amit már otthon megszoktam, hanem az utcai lámpák bevilágítanak a gyér rolettán, meg a folyosó felőli ajtón is üvegablak van, ahol majd' egész éjjel világítanak. Elalvás előtt kinyitottam az ablakot, sokáig szellőztettem, közben néztem a most is forgalmas Blaha Lujza-tér és a Rákóczi út forgalmát.

Ezért aztán egy gyenge nyugtatót beveszek lefekvés után, s 9-től alszom reggel fél 7-ig. Igaz, rend szerint megszakitással, mert ha fölébredek, szívesebben lezuhanyozom hajnalban, amíg a többiek alusznak.

Vasárnap reggelire zsemlét vajazok, kis párizsival eszem, utána teát iszom. Sétálok a hosszú folyosón, nehogy beroszódjanak az izmaim. A távoli automatából szoktam inni cappuccinót. Aztán egész nap, rendszeres időközönként csepegtetik, kenetik a szemeket. Nemsokára hozzák nekem az infúziós-készüléket.

Sokat pihenek. Kedves emberekkel ismerkedtem meg a hosszú idő alatt. Velük gyakran beszélgetek. Nagyon barátságos asszony a 86 éves Mariska néni Dunakeszről. Természetes

észjárású, közvetlen ember. Egyenes háttal járkal, sosem panaszkodik, pedig elég súlyos plasztikai műtéten esett át. Kiterjedt családjából mindig látogatják. Ebből is kitűnik, hogy szeretik.

Kilenc óra tájban Emese robban be. Ma a délelőttjét Katinál tölti a Klinikán, együtt ebédelnek, mert Dani Barbival randevúzik. Emese finom ebédet hozott: két szelet sült csirke-darabot, zöldborsós rizs-burgonya-körítéssel, ráadásul savanyú uborkával. Édesség is volt a csomagjában: tortaszelet, gyümölcs és ásványvíz. Nem panaszkodhatom. Jó dolgom van. Az itt kapott ízetlen teához már citromom és méz is akad.

Még el se ment, amikor belépett a szobánkba egy elegánsan öltözött férfi, azt hittük előbb, hogy valakinek a valakije, de bemutatkozott, így hamar kisült, hogy katolikus pap, aki lelki vigaszt hoz a betegeknek. Kérte, ha valaki részt akar venni a közös imán, fáradjon az asztal mellé, vegyen részt rajta. Emese szemben ült velem, integetett, hogy ő elmegy, nyugodtan menjek oda, mert onnan látta, hogy kitette az asztalra a pici ostyataratót. Gyorsan elkészönt tőlem, én pedig odasiettem. Hat közül négyen vettünk részt a rövid szertartáson. Áldoztunk. Ilyen szorongatott helyzetben, lehangolt állapotban nagyon jól esett, hogy az egyház gondoskodik rólunk.

Ma kivételesen jó ebédet kaptunk. A levest megettem. Utána valamilyen pici hús, leöntve finom tejfölös szafttal, amit csigatésztaival tálaltak. Ha nincs „hazai” Katicától, megettem volna az egészset, de csak belekóstoltam. Aztán megmelegítették a nővérek a tegnap kapott étel mára meghagyott részét, azt jóízűen befalatoztam.

Ebéd után pihenek. Sok látogató jött, de az engem nem zavart, közben elaludtam. Utána hosszú séta a kapuccinóért. Kis pihenést követően megint rám kapcsolták az infúziót. Egy egész óra alatt csöpögött le a folyadék. Utána sétáltam a folyosón. Kint szép az idő, a nagy ablakokon besüt a nap. Megállapítottam, hol kel fel reggel a nap, amiből kiszámítottam, hogy az én ágyam megfelelő É-D irányban fekszik. Mégis csak

meg kell gyógyulnom. Igaz, ma ismét homályosan látok. Valóban nem sokáig örülhettem a javulásnak.

Katica lányom többször fölhívott, ma ügyeletes, nem tudott bejönni. Megnyugtattam, hogy nem engednek haza. Akarom mondani: megkérdezett a főorvosnő, tudnék-e még maradni, mert rám férne az intenzív kezelés folytatása. Ha ő mondja... Mit tehetek? Azt válaszoltam: ha jónak látja, maradhatok.

Közben néztem a napos téli udvart. Korán kaptuk a vacsorát, utána az ismerősökkel beszélgettünk. Lassan telik az idő. Hiányzik a számítógép. Kicsit olvasok, de hamar elfárad az egyetlen jó szemem. Már fél kilenc és rajtam kívül mindenki alszik a szobában. Szellőztetés után eloltottam a lámpát.

Hétfőn már szinte zavarban vagyok, azt se tudom, hánypadika lehet. Sorban érkeznek az új betegek a szobába. Már csak egy üres ágy maradt. De nemcsak lassan halad, inkább megáll az idő... Már megszoktam. Egy-két rövid ébrenlét után újból elalszom. Reggel nagy a készülődés. A Szent Rókus Kórház volt nagyja: Vörösmarty professzor ma jön operálni. Ugyanis megtudtam, hogy a rendelőintézetben hetenként egyszer rendel, s a pácienseit itt műti meg, a szobában most is kettőt ő operál. Korán tartottak vizitet.

Szomszédom (Évike) Gödöllőről érkezett, ő az egyik páciense. Már 8 óra előtt hozták neki a műtős-öltözéket, utána elvitték, majd a többieket is. Tele van a szoba. Sőt, még egy ráadás is van, akinek egyelőre nincs helye, csak ül egy széken. Aztán átirányították egy másik kórterembe.

A mai ebédet nem az én kedvemre főzték. Leves a szokásos: valamit vissz a víz, de nem Zilahitól. Azért ehető. Megettem, látván a következő fogást: spenót, szögletes, kemény „tükörtojással”. Ahhoz nem nyúltam. Kértem megmelegíteni az eltett csirkedarabomat a maradék körettel.

Katica délután érkezett, csomagokkal a hosszú ügyelet után. Megint egy csomó ennivalót akart itt hagyni, de van elég tartalékom, gyümölcs is, nem tudok annyit enni. Csak a margarint,

meg pár zsemlét fogadtam el. Sokáig beszélgettünk, aztán együtt mentünk cappuccinót inni. Elkísértem a lépcsőig.

A szobában már nem Mariska néni a legidősebb, egy 96 éves nő is érkezett. A lánya irányította, ő tette föl az ágyra. Járókeretre támaszkodik, az ágyra föl kell rakni, öltöztetik, etetik, mosdatják, pisiltetik. De a nővérek kedves természetességgel teszik körülötte a dolgukat. Bal szemére nem lát, a jobb szemét meg neki is ma operálták, úgy, hogy egész nap teljesen vak szegény.

Aztán elcsendesedett a ház. A főorvosnő a kopaszra nyírt Zsuzsikát (asszisztense) küldte értem, menjek a kezelőbe. Legalább másfél óráig „csöpögtettek”. Először, majd a végén is megvizsgálta a szemem a világító-kukucsálójával. A végén injekciót kaptam. Nem éreztem. Kértem, mondja meg őszintén: mire számíthatok, mert tegnap ismét sűrűbb fátylon néztem (volna, ha láttam volna) a világot az újráműtött szememmel. Azt kérdeztem: egyáltalában „javítható, vagy javíthatatlan” vagyok? Azt mondta: az előbbi. Hihetem? Igaz, amikor csak tehetem, agykontrollozom magam, és javulásomért ostromolom az Egek Urát, segítsen meggyógyulom, hogy újra lássak mindkét szememmel. Mi lenne szegény Attilámmal, ha én is tehetetlen lennék? Erre gondolni sem szabad! Nem szeretnék ilyen „örökséget” hagyni az egészséges gyerekeimre. Azt nem akarom semmiképpen! Én látni, jól akarok látni, még ha szemüveg segítségével is!

Nem lehet, hogy most veszítsem el a szemem világát, mikor éppen (igaz, közvetett) ígéretet kaptam a könyvem kiadásának támogatására. Ugyanis néhány hete hívott Cs. Pali. Beszült a polgármesterrel, aki ezt neki megígérte⁹. Csak az a bökkenő, hogy közben a könyvtárban olyan nagy a hajtás, a költségvetés készítésével foglalkoznak, az igazgató nem tudott fogadni, hogy megmutassam neki az elkészített két novelláskötetemet, meg floppyn a regényemet. A Helytörténeti Gyűjteménynek is

⁹ Mondjam, vagy ne mondjam, semmi se lett belőle. Itt valahogy úgy van, hogy néhányan vannak, akik kapnak támogatást, másokat figyelembe se vesznek.

van előkészítve egy anyag (az EU-s), de V. Ági is nagyon elfoglalt mostanában. Ha erősen fogalmaznék, azt mondhatnám: szóba se állnak velem. De senki se lehet saját hazájában próféta? Kicsit (nem is kicsit) rosszul esik nekem, hogy máshol szinte mindenütt megjelennek pályázataim irodalmi antológiákban, múlt ősszel pedig fődíjat is nyertem, persze, nem itt.

Kedden. Majdnem egy hete kezelnek. Már azt hittem, hogy végre hazamehetek. Reggel korán kellett a vizsgálóba mennem. Egyeztettük a gyógyszereket, meg a csöpögtetőket. A főorvosnő kezembe nyomott 2 pirulát, vegyem be, aztán egy óra múlva menjek vissza. 10-11-ig csöpögtettek, kentek, injekciót is kaptam a szemembe. A szobába érve szóltak, hogy többször jelzett a Mobilom. Aztán ismét megszólalt. Katica keres, érdeklődik: mi újság? Elmondtam. Ma is kiengedne, de akkor holnap vissza kell jönnöm még egy kezelésre, hogy lássa az eredményt. Akkor inkább maradok, abban állapodtunk meg.

Délelőtt elengedték a kellemes szobatársaimat, akikkel címeket váltottunk: Erzsikét és Évikét. Évikét Vörösmarty professzor operálta, mégis, azt mondta, hogy homályosan lát. Mariska néni még tegnap hazament.

Katám finom ebédet hozott megint. Kiíratta a gyógyszerreimét, mert itt csak a szemészeti gyógyszereket tudják receptre fölírni, s az enyémeke elfogytak. Azt nem tudhattam, hogy mostanáig itt tartanak. Katica sokáig nálam maradt, 4-kor ment el. Ittunk cappuccinót és elkísértem, utána még tovább sétáltam.

Megint csak négyen vagyunk a szobában. A mostaniak ugyan egyszerű emberek, de azért jókat beszélgetünk együtt, főleg estefelé. Erzsike (jól megtermett, testes asszony) azzal „dicsekedett”, hogy ő soha nem mosott fogat, mégis a saját fogai vannak a szájában. Ahogy beszélgetés közben láttam, nem sokkal dicsekedhet, alig van néhány foga! Elmonda, hogy milyen sok betegségen esett már keresztül, és milyen sok gyógyszert szed. A másik idős és vézna nő (legalább 70, ha

nem, több), elmondta, hogy kilencszer szült, egyik csecsemője meghalt, de nyolcat fölnevelt. Ő azt mondta: nekem nem volt időm megbetegedni, most sem szedek gyógyszert. Ott ült velem szemben az ágy lábánál, s akkor rám néz és kezét a gyomrára helyezve, úgy folytatta szomorúan: de mostanában olyan *émelygéseket érzek a gyomromban, és hányingerem van...*

Akkor nekem eszembe jutott valami, s nem tudtam magamban fojtani, részvéttel néztem rá, s megkérdeztem tőle, a hasára mutatva: Mancika! Baba lesz, terhes? Rám nézett, aztán mindhárman egyszerre elnevettük magunkat, alig bírtuk abbahagyni.

8-kor mentem zuhanyozni. Épp a víz alatt álltam, amikor meghallottam a Mobilom hangját, azonban mire beértem, azóta néma. Katica biztosan visszahívott volna. Akkor ki lehetett? Az is lehet, hogy őt hívta valaki, hiszen tőle kaptam kölcsön a telefont. – jutott eszembe. Kimentem a folyosóra, hogy felhívjam Katit. De úgy látom, átállította a készüléket. Nagy nehezen mégis bejött, de Emese vette fel. Ő pedig szelesen, meg sem hallgatva csak annyit mondott, hogy anya visszahív és letette a kagylót. Na, úgy látom, ma már nem tudok vele beszélni, mert hiába vártam.

Föltettem a töltőre a készüléket, hátha lemerült, vagy ki tudja, mi baja. Másnap meg azt mondta, hogy a kártya merült ki. Nos, ennyit egy ismeretlen masináról. Ha valamit vásárolok, valamilyen ismeretlen készüléket, én elolvasom a használati utasítást, s addig próbálom, amíg működőképes lesz. Amit csak úgy gyors-hadarással elmondanak, számomra nekem nem elég. Hiába: a technika...

Az esti csöpögtetés is „csúcs” volt: háromféle csöpögtető után gél, aztán megismételve.

Nem tudtam elaludni. A többiek már mind csendben voltak, látszólag aludtak, én olvasni kezdtem. Emese hozta be nekem, Émile Ajar-tól az *Előttem az élet* c. könyvet olvasom, már nem

is tudom, hányadszor. Állandóan nevezhetnékem támadt Momó szövegétől, ahogyan elmeséli élete történetét.

Szerda. Hajnali négykor arra ébredtem, hogy szemben az egyik ágy fölött ég a villany, valakit behozhattak, ott a holmija, de ő sehol. Sokáig kezelték, közben elaludtam. Reggel látom, hogy Mariska néni fekszik ott megint, arca bekötözve. Bevérzett a műtét helye, alig tudták elállítani. Örömmel üdvözöltük egymást.

Korán hívtak kezelésre, az ügyeletes orvos látott el. Vizitre már megérkezett a főorvosnő, és behívott a kezelőbe. Megvizsgált. Reménykedtem, hogy hazaenged. De mégsem. Azt mondta: jó lenne, ha maradnék... Ha nem, akkor kimehetek a lányomhoz, de holnap jöjjen be kezelésre. Abban állapotunk meg, hogy inkább maradok. Ne kelljen valakinek megint kíséretetni reggel. Sokáig kezelt, kaptam a cseppeket, majd injekciót is. Utána beragasztotta a szememet.

Csütörtökön a kezelés után végre hazaengedetek, de még mindig azzal a feltétellel, hogy holnap elutazás előtt be kell jönnöm egy kezelésre. Katicával elindultunk. Dél elmúlt, mire hazaérkeztünk. Töltött-paprika készült ebédre, de volt a tegnapi ételből is bőven.

Engem nagyon zavart, hogy mindenütt a Hír-rádió, utána meg a Hír-TV megy. Rettenetesen unom az állandó szövegét, mindig azt a ronda kommunista korszakot juttatja eszembe, amikor mindenkit meg akartak agitálni, beledumálni, az emberek fejébe sulykolni a maszlagot. A TV-ben bemutatták a sok szép fényesre csiszolt traktor felvonulását. Szegény gazdák, *milyen nehéz soruk lehet, hogy az új traktoraik mellett ott sorakoznak a lakókocsik, luxus-terepjárók- és autóik,* ugyanis már nem Trabanton járnak... Olyan szegényes kocsit, egyet se láttam. Ha időm és kedvem lenne rá, még sajnálnám is őket szomorú sorsukért...

Eszembe jutott: mehetnének sokan, még mi, városlakók is azért tüntetni, mert az előző ciklusban a kényszerűen igénybe vett bankkölcsonöket nem tudjuk visszafizetni...

Na, de hagyjuk. Sajnálom, de elítélem a politikát, amiért ilyesmire buzdítja a lakosságot.

Péntek. Katica ma már dolgozik, Danika kísért előbb a kórházba, aztán a busz-állomásra. Felnőtt unokáim vannak. Este randevúzott, Emesét is hazakísérte a „barátja”, reggel pedig eléje jött, együtt indultak a gimnáziumba. Isten őrizzen olyat mondani, hogy ez szerelem, ragaszkodik ahhoz, hogy csupán barátság. Mindkettőjük partnere nekem szimpatikus. Istvánka hozott nekem egy szatyor diót. (Még lehet, hogy ő lesz a vöm? – *Sic*’!)

A Rókusban várakozás közben kijött a főorvos, sietve mondta, mindjárt visszajön. De kiderült, hogy rosszul lett, s legalább egy órát kellett rá várakoznunk. Sápadtan érkezett vissza. Behívott, a kezelésem legalább egy órát vett igénybe. Megállapodtunk, hogy (március 1.) hétfőn jövök kontrollra, Attilát is akkor kell az Uzsoki kórházba vinnem.

Még Katitól telefonáltam Dunakeszire, hogy megyek Attiláért. Gyurit is értesítettem, hogy várjon bennünket a busznál.

Nem éreztem jól magam. Csak a 12,35-ös buszt értem el. Danika olyan helyes volt. Várakozás közben a balassagyarmati túszedrámáról faggatott.

Itthon rend várt. Főzött is a fiam, a szokásos specialitásait. Leves után az általam „*madáreledel*”-nek becézett, jénaiban sült valami. De jól fűszerezi, ezért egészen ehető dolgokat kreál.

Maca-cica annyira örült nekem, hempergett, azt se tudta, mit tegyen örömeiben, mikor beléptem az ajtón.

Postabontás. Megérkezett Boldog Jövőnk Alapítványától az *Újévi antológia*, benne Kirándulások Erdélyben c. írásom. Most igazán szép a külalakja, jól olvasható, mert fehéren sötétkéssel írták. A postában találtam az APEH levelét, 14-i keltezéssel. Közlik velem, hogy valami nem stimmel az adóbevallásban.

„Óriási” forgalmam miatt, azt hiszem, hogy a levelezés költségét sem éri meg. Azt írják, hogy 8 napon belül iratokkal, stb. jelenjek meg Salgótarjánban... Na, még csak az hiányozna

nekem! Úgyis alig vagyok itthon, s menjek Salgótarjánba! De akkor minek van itt, épp' a házunkban az APEH kirendeltsége? Na, majd valamit kitalálok, hátha itt is megoldható, oda meg levelet írok. Persze, egyeztetnem kell a számítógép adataival az átírt számokat, lehet, hogy valami elcsúszott, mert így $\frac{1}{4}$ szemmel, elképzelhető a tévedés, hiszen alig látok.

Egyik nap föl hívtam a könyvtárt. Hátha tud fogadni az igazgató. Szerencsém volt. Másnap aztán floppyn leadtam négy novellámat a Röpke Ívekbe, ő gyűjti az anyagot, s majd átadja a szerkesztőnek.

Megbeszéltem a novelláskötetem sorsát is. A Jobbágy Károly Alapítványba április elejéig lehet leadni kész anyagot, de oda már árajánlatot is kérnek a nyomdai költségekről.

Kontroll-vizsgálatok. Állandó felügyeletre szorulok, többször olyankor is sor került különféle vizsgálatokra, beavatkozásra. Egy alkalommal valamit lehúztak róla, aztán lézerrel is kezeltek. A látótér is figyelik, ami nem mutat jó eredményt. Mindhiába, a bal szemem már azt hiszem, alig ha 5 %-ot ér, vagyis majdnem semmit.

Eleinte hetenként kellett kezelésre, kontrollra járnom, utána havonként kell jelentkeznem¹⁰.

Gyógyszerek. Sajnos, néhány éve vettem észre, hogy bizonyos gyógyszerekre allergiás vagyok. Azt hiszem, korábban is úgy hatottak volna rám a gyógyszerek, mint most, csupán azért nem tudtam róla, mivel nemigen kellett gyógyszert szednem, vagy inkább elkerültem, ha lehetett, s nem szedtem mesterseges szereket. Mostanában már bármit fölírnak, csak legritkább eset, ha nem kell abbahagyni a szedését már a másnap.

A szemészeten is többször írtak föl olyan szemcseppeket, amikkel sokszor előfordult, hogy egy-két alkalmazás után abba kellett hagynom. Hányszor hívtam föl itthonról a kórházat, mit tegyek, mert ödémás lett mindkét szemhéjam, testem tele lett piros pettyekkel és éjszaka a torkom is összeszűkült.

¹⁰ 2007-től aztán háromhavonta, aztán félévenként kell jelentkeznem.

Nézegetem a kezeléseket tartalmazó iratot, és látom, hogy a főorvosnő már **2005. márciusától kezdte nekem előírni a MAXIDEX szemcseppeket**. Csodák-csodája, ettől nem lettem allergiás, de ennél sokkal rosszabb történt velem. Hónapokig kellett vele – másik cseppekkel kombinálva – csöpögtetnem a bal szemem, amíg kiderült, hogy rám nézve tragikus mellékhatása rajtam kiütött. Előszedtem a gyógyszer *mellékhatásait* feltüntető listát, s amikor elolvastam, megborzongtam.

Legközelebb, amikor jelentkeztem nála kontroll-vizsgálatra, megkérdeztem. Tulajdonképpen milyen bajjal kezel engem, mivel mindkét szememet szürkehályog miatt operálták, akkor miért kapok én olyan szemcseppeket, amelyeket zöldhályogra írnak ki?

Azért, mivel zöldhályogja van, s ez gyakran előfordul műtét után. De nem szólt, nem figyelmeztetett engem, pedig tudta, hogy gyógyszerekre érzékeny a szervezetem, mivel felhívtam rá a figyelmet. Elolvastam a MAXIDEX használati utasítását, ahol leírják, hogy a szemcsepp használóinak 25%-ánál zöldhályogot idéz elő!

Csak legyintett. Mindenre kiírnak ilyesmit, de ez a legritkább esetben válik be. Szerintem, ha a gyógyszergyártó cég rá meri írni a tájékoztatójára, hogy 100 közül 25-nél előfordul, akkor az már nem tartozik a legritkább esetek közé! S nem is olyan enyhe eset, hiszen valakit vakká, vagy félvakká teszi!!!

Ez már nem csekélység, hogy századik, vagy az ezredik esetben fordul elő valamilyen súlyos eset! Ekkor megkértem rá, hogy nekem ezt a szemcseppet soha többé ne írja ki, mivel nem fogom használni! Persze, késő bánat, mivel nálam a fenyegetésük bevált. Sajnos, hogy nem vettem észre korábban, mert máskor elolvasom a tájékoztatókat. De most már mit tehetek? Pereljem be a gyógyszergyártó céget, vagy azt, aki nekem ezt kiírta és ajánlotta? Mire megyek vele? Visszakapom a régi látásomat?

Csend. Bizony a szememnél már mindenféle baj előfordult, előbb csörlátás, aztán kettős-látás, de mindig rosszabb, vagyis már alig látok a bal szememre. Ha lenézek a járdára, vagy lépcsőre, baloldalon nem látom, hová lépek. Ha valaki arról az oldalam felől közeledik, nem veszem észre. Már kaptam ezért szemrehányást ismerőseimtől, mert azt hitték, hogy nem akarom a köszönésüket fogadni.

Minden hiába, hiányzik a másik szemem.

Csak azzal tudom magam vigasztalni: ha az egyik szememre csak alig látok, de adjak hálát a Jóistennek, hogy a másikkal látok! De azt, hogy mi a véleményem az ilyen gyógyászatról, azt egyelőre magamban tartottam.

Többször olvastam arról, hogy sok helyen (USA) óriási perek folynak hasonló esetekben, amikor valamelyik gyógyszergyártó cég által előállított szerek az embereknek kárt okoztak, hogy súlyos összegekkel kell kártalanítani az elszenvedőket. S nálunk...?

S ilyen esetekben fölmerül bennem az a kérdés egyéb súlyos gondjaink miatt, amit ebben a kötetemben már fölvettem: Ilyen módon, hogy nálunk ilyenek megtörténhetnek, így csatlakozunk az Európai Unióhoz?

Azt sosem fogom megérteni, hogy ilyen félresikerült műtétek után is elfogadják a megtömött borítékokat, s az utána következő vizsgálatoknál is láthatóan elvárják azt...

Amíg jártam s ma is időnként látogatom a szemészetet, addig sok minden történt.

Attila műtétje

ÁPRILIS ELEJÉN Attilát hosszabb időre ismét hazahoztam, mivel műtét előtt egy hónappal végzett laborvizsgálatot kér a kórház.

Első operációjára 2005. április 19-23-án került sor.

Amikor otthon megkaptuk a labor-eredményét, a kitűzött idő előtti napokban csomagolni kezdtünk, s egy nappal előbb, délután utaztunk Budapestre. A lányomnál szálltunk meg, s korán reggel vele együtt indultunk a kórházba, mivel szigorúan meghagyták nekünk, hogy Attilának 7,30 órakor éhgyomorral kell jelentkeznie a kórházban.

Nem kellett sokáig várakoznunk, az első operációra jelölték ki. Az emeleti kórteremben elfoglaltuk a helyét, Attila levetkőzött, kapott injekciót, s nemsokára jöttek érte és végiggurítva a folyosón, lifttel vitték le a műtőbe. Néhány perc múlva engem hívtak telefonon. Megfordult a fejemben, ki hívhat itt engem, a kórházban? Az operáló orvos kérdezte tőlem: melyik oldalát kell megműteni? Hirtelen, csodálkozásomban nem is tudtam, mit mondjak. Hogy-hogy tőlem kérdi? Amikor itt jártunk, azt mondta, egyformán ráfér mindkét csípőjére az operáció, tehát nem is tudtam, mit válaszoljak a kérdésre. Aztán ő maga válaszolta meg a kérdését? A bal csípőjével kezdjük. Katica lányommal, és kedves orvos-ismerősünkkel (akit egyébként családi körben Cicus-nak szólítunk), aki Attilát ide beajánlotta együtt izgultunk a folyosón, amíg a műtét tartott.

Egy óra elteltével, még aléltan gurították ki a műtűből, s velük együtt mentünk az I. emeletre, az intenzívnek kijelölt szobába, ahol egy fiatalember várta őt, majd a további operáción áteső betegeket.

Nagyon súlyos műtéten esett át, még így, elkábítva is nyöszörgött szegény kisfiam. Az ágya egész nap szinte vérben úszott, szerencsére, az ápoló lelkiismeretesen, állandóan figyelemmel kísérte és gondosan ellátta. Amikor teljesen magához tért, még mindig nagy fájdalmai lehettek, hiszen hangosan jajgatott, s dobálta volna magát, ha nem lett volna leszíjazva. Ugyanis ő nagyon fájdalomtűrő, bármi éri, s ha tudjuk, hogy szenved, akkor is azt mondja: nem fáj, nem fáj. De most bizony, egész nap jajgatott, úgy, hogy infúzióban kapott

fájdalomcsillapítókat. Estefelé csitulhattak kissé a fájdalmai, mivel akkor már kezdett megnyugodni szegénykém, már csak nyöszörgött.

Szerencsére az éjszakás ügyeletes is lelkiismeretesen ápolta a frissen műtötteket, úgy, hogy amikor reggel megérkeztem hozzá, már tisztába volt téve, és a másik betegszobában feküdt, a kijelölt ágyában. Ahhoz képest, ahogyan előző nap kinézett, sokkal jobb állapotban találtuk, és kissé a hangulata is javult. Mindenki csodálkozott, amikor az odakészített járókeretet igénybe véve, kísérettel kiment a néhány lépésre levő toalettre.

Utána már alig lehetett ágyban tartani, amikor megengedték neki, azonnal fölkel, és ment a folyosóra, sétálni. Úgy kellett őt erőszakkal az ágyába visszaerőltetni.

Már harmadik nap elkezdtek a gyógytornát, s én is figyelek, mivel ezt majd otthon is sokáig ismételni kell. Szépen végezte a gyakorlatokat, ahogyan a gyógytornász elmagyarázta neki.

Rendben javult az állapota, úgy, hogy az orvos kijelentette, hétfőn hazamehetünk vele. Az ápolószemélyzet, és mind az altató, mind az ügyeletes orvosok nagyon kedvesen ápolták, látogatták, nem is beszélve a kedves sebészorvosról, aki igazán barátságos volt hozzá. Attila mindenkivel barátságosan viselkedett, másnap már előszedte a rajz-eszközeit. A nővérek ezt látva, olyan éjjeliszekrényt tettek elé, aminek a lapját kinyitva, rajzolni lehetett rajta. A szobában fekvő idősebb betegek csodálkoztak, hogy már másnap elindult sétálni a járókerettel. A nővéreknek kellett rábeszélni őt, hogy többet kell pihennie. Gyorsan megtanulta a lépcsőjárást is.

Hamar eltelt az a néhány nap, a kitűzött idő előtt megkaptuk a zárójelentést, benne a szükséges teendőkkal: A gyógytornát hathétig naponta otthon kell gyakorolni. Kaptunk két botot, amit majd otthon kell használnia egészen az első kontrollig. Megkaptuk a recepteket, Katica kiváltotta a közeli patikában az injekciókat, amit én adok majd be neki, szintén naponta. A kórházban megfigyeltem, hogyan kell majd csinálni ezt és a

tornagyakorlatokat is, utóbbiakat (fogpiszkáló-emberekként) egy papírlapra föl is rajzoltam, hogy el ne felejtsem.

Egyszóval, hónapokig lesz teendőm otthon, nem fogok unatkozni. Szerencsére Attila itt is jól viselte a kezeléseket, remélem, otthon se lesz vele különös gondom.

Hat hét múlva jelölték ki a kontroll-vizsgálatot, ha közben semmi komplikáció nem történik.

Szerencsére nem történt.

Attilának otthon a kis szobában készítettem helyet, ott feküdt és pihent. Megkértem az ismerős, garázsszomszéd sebész főorvost, hogy majd néha nézzen be hozzánk; a varratokat is ő szedte ki megfelelő időben. Nagyon kedvesen tette, sőt, úgy rendelkezett, hogy kétnaponként két hétig kijárt hozzánk egy nővér, aki a néhány nap múlva jelentkező fölfekvést is kezelte, s addig ő adta be neki az injekciókat. Első alkalommal egy szatyor kötszert, gumikesztyűt, és egyéb szükséges szert hozott magával. Attila jól tűrte és hamar megtanulta a gyógytorna egyes elemeit, lassan már magától ment minden. Szépen gyógyult. Örültem, hogy ismerős orvos-barátunk segített nekünk.

Az elkövetkező kontroll-vizsgálat jó eredménnyel zárult. Attila járása sokkal könnyebb. A következő műtét idejéről csak hozzávetőlegesen, szóban tettek említést azzal, hogy majd ismerősünk útján hamarosan tájékoztatnak a pontos időpontról. Azonban telt-múlt az idő, és sajnos, évek teltek el, amíg sorra kerültünk. Több kórház kihasználta azt az alkalmat, hogy az egészségügyi intézményeknél több változást vezettek be, s ezt sajnos, nekünk kellett elszenvednünk.

ZÁRSZÓ

Súlyos, nagy terhekkel meg-
rakott napokat-hónapokat éltünk át
az eltelt időben, de Isten velünk
volt, most sem hagyott el a meg-
próbáltatások napjaiban.

Igen, akadtak nehéz, küzdelmes
időszakok, az átélt műtétek, a meg-
élhetési bonyodalmak, kedvenc
állataink elvesztése, azért a nehéz
idő után jöttek szép és kedves,
felejthetetlen órák és napok, az
ünnepek és családi események,
amelyek feltöltöttek bennünket,
Attila kiállítás, a már felnőtt
unokáim nevezetes napjai, testvéri
találkozások, bátyám fiának hang-
versenye, nem sorolom tovább.

Egy-egy időszak lezárásánál a
gondokat-bajokat mindig mérlegre teszem és ellensúlyozom az
átélt szép és jó élményekkel. Úgy érzem, a mérleg nyelve most
is az utóbbin pihent meg.

Ahogy ifjú koromtól mindig bíztam a Teremtőben, s a
nehéz pillanatokban Ady verssorai jutottak eszembe, most is
hiszek jótekonny erejében: *„Mikor elhagytak, mikor a lelkem
roskadozva vittem, csöndesen és váratlanul átölelt az Isten...”*

❧ Vége a 13. fejezetnek ❧

Az utolsó kötet következik - címe:

Több év története dióhéjban